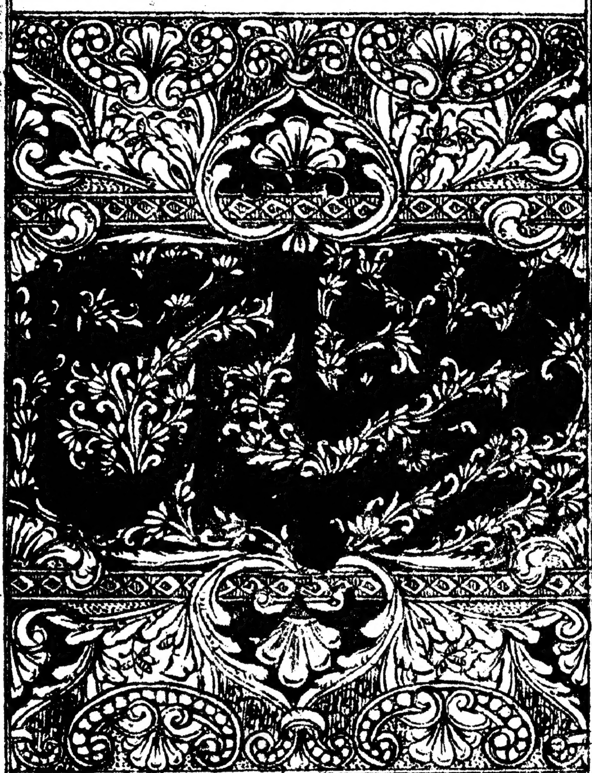
بسم الله الرحمن الرحیم نحمده و نصلی علی رسوله الکریم

در مطبع نامی واقع شهر لکهنو حلیهٔ طبع کشید

عمده ترین کلامیکه عنان التقریر ید فضلای نامدار افاضل جلیل المقدار
باشد حمد بیعیست که از جواهر حروف تمامش نعت مکلل صحاح برای
اجسام الفاظ رسیده زیباترین سپاسیکه اتماعش مفتاح کنز سعادت و مصباح
فانوس رشادت عطا فرماید نعت محمودیست که ذاتش منتخب کتاب رسالت
و منتجب دیوان نبوت واقع گردیده امابعد بر ضمائر اقمار نظائر طالبان
حق شناس روشن تر از خورشید سمت الراس باد که هرگاه اشیای عجیبه
و اجناس غریبه از صنادیق اختفا و کتمان برآمده زیب دکاکین اعلان
می شوند صاعدان مصاعد فهم و ذکا و عارجان معارج رفعت

واعتلا دست با بیتاعش کشاده خطے می اندوزند واز پا افتادگان
وجل پر خلل پستی فطرت وگام ستجان بوادی دور از آبادی نسب و
غارت کف افسوس مالیده فتیلۂ نقب سرقت می افروزند
حتے کہ این معنی در متاع کثیر الانتفاع علم وہنر کہ گرمی ہنگامۂ انتظام
امور جزئی وکلی بدان منوط ومربوط نیز راہ یافت چنانچہ ہر یک از
ناآشنایان طرز معانی بیگانہ وبا مضامین بیگانہ یگانہ براہ ناہموار سرقۂ
مضمون اشعار خواہ بہمان الفاظ خواہ بہ تبدیل لبعض شتافت فاما
معشوقۂ کتابی کہ سرتاپا بعلت سرقہ گرفتار باشد بنظر رسیدہ وشاہد
نسخۂ کہ از فرق تا قدم حلیۂ وزدی پوشیدہ باشد جلوہ گر نگردیدہ پس
بنازم لعقل مشیر مدوین نفس النفائس کہ چیدن جواہر الفاظ کتاب مشکلین
نفحات نفائس اللغات راکہ در ترجمۂ لغات اردوی ہندوستانی وعربی
وفارسی واندکے ترکی از تصانیف لطیف ابلغ بلغائی دہر افصح فصحائی عصر
مولوی اوحد الدین احمد بلگرامے قدس سرہ السامی ست
باوجود احاطۂ ضیائی بیضائی شہرتش دزدیدہ وتبلمع بوا میت مضمونش
مصرعہ چہ دلاور ست وزدے کہ بکف چراغ دارد * مصداق
حال او گردیدہ از انجا کہ حواس سارق ہنگام ارتکاب فعل
ناقصۂ خود صریح ست کہ مجتمع نمی باشند لہٰذا گوہر الفاظ مرادف

از دست نگاهش فرو ریخت و چونکه اخفای آنچنین متعهٔ ثمینه
خیلے دشوار واشکال ست بخیال تشنیع خلائق بشاہراہی کہ منظر نظر
انتخاب باشد گریخت بهر حال چون اکثر خاص وعام از ان کتاب
ممتنع الجواب کہ این فقیر حقیر محبوب علے رام پوری
آنرا پیش ازین در مطبع جامع مکارم اخلاق ومنبع محاسن اشفاق
محمد مصطفے خان حرسہ اللہ عن نوائب الزمان مطبوع
کنانیدہ بود تاحال بخیر ستند ودامن حال از آلی شوق تحقیق
مالامال داشتہ از نقد ظاہری تہید ستند لہذا خاکسار بعد ازالہ
اغلاط صریحہ لنسخہ انفس بیش ناش منتخب النفائس کہ از ایصال لو
ودر ورغ جدا وبانفصال فرق سارق وبد خواہ شاہد سال ہجری
جلوہ نماست قرار داد در عہد تقدس مہد خدام گردون
احتشام حضرت شہنشاہ گیتی پناہ ابو المظفر
مصلح الدین ثریاجاہ سلطان عادل خاقان زمان
محمد امجد علیشاہ پادشاہ خلد اللہ ملکہ وسلطانہ وافاض علی
العالمین برہٗ واحسانہ طبع کنانیدہ الوافی الکثیرہ بر روے
طالبان کشاد واللہ ولی التوفیق وبیدہ ازمۃ التحقیق آمین ثم آمین

باب الف ممدودہ با باے موحدہ

اردو	فارسی	عربی
ہ	ف	عر
آبخورا	آبخورہ	کوب وکوز
آب ریز	آب ریز / جای ریختن	مصب الماء
آپس	خویشی / خویشاوندی	قرابة / الاحباب
آٹا	آرد	طحین
آٹھ آٹھ آنسو رونا	بسیار گریستن	الدمع بالغة
آج	امروز	الیوم
آدھا	نیم و نیمہ	نصف
آرایش	کاغذین باغ	+
آرا	ارہ	منشار
آڑ	پردہ	حجاب / دستق
آڑو	شفتالو	خوخ
آزمایش	آزمایش / آزمودن	تجربات
آستین چڑھانا	آستین بر زدن	تشمیر

اردو	فارسی	عربی
ہ	ف	عر
آبرو	آبرو	عرض / اعراض جمع
آبنوس / چوب معروف	آبنوس	آبنوس
آپہی آپ / آپہی چلاتی	خود بخود / فریاد میکند	فلان یصرخ / ویضج
آٹھ / عدد معروف	ہشت	ثمان وثمانیة
آٹھواں	ہشتم و ہشتمین	ثامن
آختا	اختہ / خایہ کشیدہ	خصی
آدھا سیسی	درد نیم سر	شقیقة
آرسی	آئینہ	مرآة
آرا چلانا	ارہ کشیدن	نشر
آڑا	اریب	منحرف
آزمانا	آزمودن	امتحان و تجربہ
آستین	آستین	کم و ردن
آسرا	امید وچشم	رجاء وامل

[illegible]

ه	ف	عر	ه	ف	عر
۲۷ آسان	آسان	سہل و اہون و ہین ہین	۲۸ آسایش	آسایش	روح و راحۃ
۲۹ آس پاس	گرداگرد	حول	۳۰ آسمان	آسمان و سپہر و چرخ	سماء و فلک و خضراء و جرباء
۳۱ آسمانی تیر	تیر ہوائی	سہم عائر	۳۲ آسیبی	پری زدہ و گرفتہ و دیو زدہ و گرفتہ	ذی جنۃ
۳۳ آفتابہ و آفتادہ	آفتابہ و آفتاوہ	مطہرہ و اداوہ و قمقمہ	۳۴ آگ	آتش و آذر	نار و ضرمہ و شواظ
۳۵ آگ بجھانا	سرد کردن آتش	اخماد و اطفاء	۳۶ آگ دبانا	آتش بخاکستر پوشیدن و نہفتن	طمن
۳۷ آگ بکارنا و دبانا	آتش بخاکستر نہفتن	دفن النار فی الرماد	۳۸ آگ لگانا	آتش زدن	احراق
۳۹ آگ لگنا	آتش گرفتن و افتادن	وقوع الحریق	۴۰ آگ لیتی آنا کنایہ ۱۲	آمدن برای آتش بردن	+
۴۱ آگہ و آگ درخت ۱۲	+	عُشَر	۴۲ آگے	پیش و روبرو	قدام و قبالہ و تجاہ و حضور
۴۳ آلو بخارا	آلو بخارا	اِجّاص	۴۴ آنا	آمدن	مجیء و اتیان
۴۵ آنا جانا	آمد و رفت	تردد	۴۶ آنب و آم	انبہ و نغزک	انبج معرب ۱۲
۴۷ آندھی	باد تند	ریح و زعزع	۴۸ آندھی اوٹھنا	باد تند برخاستن	ہیجان الریح
۴۹ آنسو	اشک و سرشک	دمع و سورہ جمع	۵۰ آنسو بہنا	روان شدن اشک	ہمع و ذرف و ہمل ۱۲
۵۱ آنسو ٹپکنا	فرو چکیدن اشک	اسبال	۵۲ آنکڑا	آہن سرکج	عقفاء
۵۳ آنکس	سرکجہ	مقمعہ	۵۴ آنکھ	چشم و دیدہ	عین و ناظرہ و طارفہ ۱۲
۵۵ آنکھ پھرکنا	پریدن چشم	اختلاج العین	۵۶ آنکھ پھوڑنا	چشم کور کردن	فقاء

[illegible]

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
انکھہ دکھانا	چشم نمودن	[illegible]	انکھہ مارنا	چشمک زدن	غمز
انکھہ مچولا	سپر ماسک و چشم بندک	+	انکھہ موندنا و بند کرنا	چشم بستن	تغمیض و اغماض
انکھہ نیچی کرنا	چشم فرو کردن	غض ۱۲	آنولا معروف ۱۲	آملہ سرد و خشک ۱۲	املج
آواز	آواز و آوا و بانگ	صوت وصدا	آواز پڑ جانا و بیٹھ جانا	آواز گرفتن	بحح و بحوحۃ و بحاحۃ
آوا معروف ۱۲	آوہ و خمدان و داش	اتون و کورۃ الفخار	آہٹ	شکیو و شلپو و شپیو	حس و حفیف حسیس و وقع
	باب الف مقصورہ با بائے موحدہ				
ابابیل	پرستوک و فرستوک	خطاف و عوّاد	ابال	سرجوش و کفک دیگ	کثعۃ و طفاحۃ
ابرک	ستارہ زمین	طلق	ابرہ	ابرہ	ظہارۃ
ابسنا	مزہ گردیدن طعام	تسنّہ	ابکائی	بہم برآمدن دل	تہوّع
ابلنا	جوشیدن آب دیگ	علیان جیش	ابلا	پاچک و عوشاک	خثی اخثاء ج
ابلی جلانا	پاچک سوختن	اختثاء	اپنا ہے	از خود است و ذات ماست	ہو منی
اتار	نشیب و ضد فراز	صبب	اتارا	گذرگاہ آب و فرود آمدن	معبر و منزال
اتارنا	فرود آوردن کسے را مکان	انزال	اترانا	خود نمائی	مرح و بطر و اشر
اترسون	پسترپس فردا و پستر و پریروز	بعد بعد غد و قبل یومین	اترنا	فرود آمدن بمنزل و از دیگر گذشتن	نزول و عبور
اترنگ	گرارا	ساکف	اترہری	باد شمال و شمالی و بالا	شمال و مسع

ص درکرہ مقابل پائین باشد وچوب پائین را اسکفہ بضم ہمزہ وسکون سین مہملہ وضم کاف گوئند

ه	ف	عر
آتوداتھو [85]	ایضاً	+
اُتھلا [87]	پیالۂ بے تہ	دُھراجر و دُھرّا دُجائ
اٹکل [89]	اندازۂ چیزے	قیاس و تخمین
اٹیرن [91]	چنگلوک	استاج و استیج
اجاڑنا [93]	ویران کردن	تخریب و اخراب
اجڑنا [95]	ویران شدن و دور گردیدن	خرب
اُجلا [97]	سپید	ابیض
اجمود [99]	تخم کرفس	بزر الکرفس
اجیالا [101]	روشنی و فروغ	ضوء و ضیاء و نور
اچار [103]	اچار و آچار و ترشیجات	مخلل
اچانک پکڑنا [105]	[illegible]	اغتیال
اُچکا [107]	بردارد و دیده شله	مختلس و [illegible]
اچھا [109]	خوب و خوش و آراستہ	حسن و زین و [illegible]
اچھل جانا [111]	برجستن	وثوب
اچھوانی [113]	بیت	خرسۃ

ه	ف	عر
اتوار [86]	یکشنبہ	یوم الاحد
اَٹالا [88]	بار خانہ و رخت خانہ	قماد و اثاث
اوٹھادینا [90]	برخیزانیدن	اِدحاج
اُجاڑ [92]	ویران	خراب و [illegible]
اجارہ [94]	مزد دادن خانہ وغیرہ	اجارۃ
اجگر [96]	گران تر	اَثقل
اجلائی [98]	سپیدی	[illegible]
اجوائن [100]	زنیان و نانخواہ	بزر النبخ الخراسانی
اجیرن [102]	[illegible] و تخمہ گردیدن	تخمہ و هیضہ
اچانک [104]	ناگہان و یکبارگی	بغتۃ و مفاجاۃ
اُچٹ جانا [106]	جستن تیر وغیرہ	نبوۃ
اچک لیجانا [108]	در ربودن	خطف و اختطاف و [illegible]
اچھا ہونا [110]	بہ شدن	برء
اچھو ہونا [112]	واکفیدن	غص
اخروٹ [114]	چارمغز و گردکان	[illegible]

ه	ف	ع	ه	ف	ع
115 اوا	اواوآن و ناز	دلال و عنج و شکل	116 اواکرنا	اوا کردن	[illegible]
117 ادبدانا	دستہ پاچہ شدن	اضطراب و اضطرار	118 ادرک	ادرک گرم خشک	زنجبیل رطب
119 ادهار	وام و نسیہ و دست	[illegible]	120 ادهار دینا	وام دادن	اقراض
121 ادهار لینا	وام گرفتن	اقتراض	122 ادهار مانگنا	وام خواستن	استقراض
123 ادهر ادهر سے جمع کرنا	از ہر سو فراہم آوردن	[illegible]	124 ادهگلا	نیم خام و نیم زندہ	+
125 ادهسوا	نیم جان و نیم کشتہ و بسمل	+	126 ادهیڑ	میانہ سال	عوان
127 ادهیڑنا	پوست کشیدن	کشط و سلخ و سمط	128 اڈا	آدہ	موقعہ
129 اردوا	[illegible]	جشیشہ و جریش	130 ارکھجا	برگستہ	[illegible]
131 ارگن نام ساز ۱۲	ارغنون و ارغنون	+	132 ارنڈ	بید انجیر	خروع
133 ارمان	ارمان و آرزو	منیہ و امنیہ منا و امانی جمع	134 اروی معروف ۱۲	+	قلقاس گرم خشک
135 ارسے زبان قصبات ۱۲	خفچہ و غبارہ	مجن	136 ارہر غلہ معروف ۱۲	شمر و شاخل	دُسا جع
137 ارے کلمۂ تحقیر	ارے	+	138 ارانا چوبیکہ بدان	ستون	[illegible]
139 اڑانا	پرانیدن	اطارة	140 اڑنا	پریدن و پرواز کردن	طیران
141 اڑنا	گرہ گیری	حران	142 اڑنگا	پای پیچک تنها زدن	[illegible]
143 اڑواڑ	+	ظلتر	144 اڑیل	گرہ گیر	خردن

[illegible]

۱۰

[illegible]

ه	ف	عر
ازاربند	شلوار بند و بند تنبان	تکّه و تکک جمع
اژدها	اژدها و اژدرها	تنّین
اسانا لغت قصبات	کاه خرمن باد دادن	تذریة
اسپند	سپند و سپندان	حرمل
استر	استر و آستر	بطانة
اشارا	اشاره	ایماء و رمز و ایما
افلاس	درویشی و کت	فقر و فاقه و خصاصه
اکتانا	دل گرفتن	ملال و ملالة
اکڑنا	برخود پیچیدن و نازیدن	تبختر و عجب
اکرو	جنگ یا غنچه نشستن	قرفصاء
اکہارا	جرگ	مصرع
اکھیڑنا	برکندن و برکشیدن	نزع و قلع و تطبیع و اتلاع
اگار	گل از چاه بر آوردن	حمأة بالفتح
اگر	گرم جنگ	عود و قطر و مندل
اگل پڑنا	بر آمدن تیغ و کشیدن	اندلاق

ه	ف	عر
ازاربندنا	ازار بند و ازار کردن	استکاک
اژدہات	ہفت جوش	صُفر
اسپغول	اسپغول و اسپیرزه	بذر قطونا
استانی	اُتون	مُعلّمة
اُسترا	استره و موی تراش	موسیٰ
افطاری	روزه کشا	فطوری و فطوری
افیون و افیم	بہائل بروزن تفاعل	افیون
اکٹرا	شخیده	مشتنج
اکرکی جلینا	سینه را کشیدن و دست جنبانیدن	تمطی و تمدد
اکوئی لغت قصبات	دو شاب دلی	وحام
اکہر رسی	رسن یکتاه	حبل سحیل
اگاری	[illegible]	طول و شکیل
اگال	اگال	بلاعة بالضم
اگلا	پیشین و پیشینه	سابق و سالف
اگلنا	بیرون افکندن از دهن	قذف

[illegible]

ه	ف	عر	ه	ف	عر
اگنا	روئیدن و رستن و دمیدن	نبت	اگن جرنا بھاٹھا ۱۲	سمندر	سمندل
اگوائی	پذیره شدن	استقبال	اگھانا بہساکہا ۱۲	سیر	شبعان
الاو	الاو	موقد النار	الاچی	قاقله	شوشمیر
الٹا	بازگونه و زیر و زبر	[illegible]	الٹا جنا	بازگونه زادن	بتن
الٹا سوار ہونا	از پس دم برنشستن	تسدر	الٹ پلٹ کرنا و الٹنا	زیر و زبر کردن و ته و بالا کردن	قلب و تقلیب
الٹ پلٹ ہونا	برهم شدن اسباب	تقلب و انقلاب	اولٹی پاؤں پھرنا	بر قفا گشتن	رجعة قهقری
السی	زغیر	کتان	الغوزه	تونک	تسابه
الف ہونا	سیخ باشدن	قمص و شتنان و شباب	الگنی	اونگ و آونند	مغلاق
الکسی	سستی و کاهلی و سستی	کسل و وصمة	الو	جغد	بوم و بومة
الوپ جن	سرمه خفا	کحل الخفاء	الینڈنا و اونڈیلنا	فرو ریختن	کب و تکب
امام	سرگروه و مقتدی و گل سبحه	امام بمعنی پیشوا ۱۲	امام باڑه	حسینیه و روضه ماه محرم	+
امانت رکھنا	ودیعت نهادن	ایداع	امرت بھاکھا ۱۲	[illegible]	ماء الحیوة و عسل
امس	گرمی سخت	عکة و عکیک و عکاک و عکیلة	اسکا دھمکا	باشتاره و سیقار	+
املتاس	خیار چنبر	خیار شنبر	انار	نار و انار	رمان
انار بیدانه	″	شنباء	انبلی	انبله سرو خشک ۱۲	تمر هندی

[illegible]

ه	ف	ع
انٹی	کشادگی میان انگشتان	فوت
انجل	+	حتیة
انجیر	انجیر و انجیرہ	تین
اندرجو	زبان گنجشک	لسان العصافیر
اندھیر	باد تند و غبار انگیز	عاصف و هجوم و هجاج
اندھیری	چشم بند	برقع الفرس
انڈواسی	+	بائض
انڈے سینا	بال بر بیضہ گستردن و بیضہ پروردن	حضن و حضانة
انگارا	آتش پارہ کلان	جمرہ
انگڑائی لینا	خمیازہ کردن و ز دل گشتن	تمطی
انگلی	انگشت	اصبع
انگلی چیر سینا	انگشت الیدن	مرث
انگوٹھا	نر انگشت	ابهام
انگوٹھی پہننا	انگشتر پوشیدن	تختم
انگیا	شاماکچہ تنگلو یا زرہ تنگ	+
انٹی بازی	+	تقاف
انجن	توتیا و سرمہ	کحل
اندراین کا پھل	کبست و ترزہ تلخ	حنظل
اندھا	کور و نابینا	ضریر و اعمی
اندھی	زن نابینا	عمیاء و عمیة
انڈا	تخم مرغ	بیضة و بیض
انڈے دینا	بیضہ دادن و تخم نہادن	بیض
انکھوا	رویید گیاہ از زمین بر آید	بارض
انگڑائی	خمیازہ و پاسکہ	مطواء
انگشتانا	شست و زہ گیر	ختیعة
انگلی چٹخانا	آواز بر آوردن انگشتان	فرقعة
انگنائی	پیشگاہ	ساحة و قاعة
انگوٹھی	انگشتری	خاتم
انگور	انگور	عنب و کرمة
انگیٹھی	آتشدان	کانون

[illegible]

ہ	ف	عر
انی	نوک نیزه	سِنان
اوپر	بالا	اَعلیٰ
اوٹ	پرده	حاجز
اوٹنی	چوبکین نویسندگی	مِخلاج
اوجهه	شکنبه	کرش
اوڑهنا	چادر بر خود انداختن	التحاف و تطلی
اوکهه	نیشکر	قصب السکر
اول	گرو	رِهن
اولما	رود رود	مسموط
اونٹ	شتر	بعیر و جمل
اونٹ کٹارا	اشتر خار	+
اونٹنی	ماده شتر	ناقه
اوندها	بازگونه	مکفوء و مقلوب
اوندهی سونا	بر رو افتادن	انکباب
اوه و اوسی	وخ و وخ جان	وَی

ہ	ف	عر
اوبهی	غبار گرفتن فیل و شیدا	زبید
اوت (کاورده قوم)	مرد بی زن	عزاب
اوٹنا	فلخیدن	حلج
اوٹی روئی	فلخوده و غنیده	محلوج
اوجهی (بزرگ شکم)	شکم بنده و شکمی	بطین و عبد البطن
اوڑهنی	سر انداز و دستی و یاد شامه	خمار و معجر و مقنعه
اوکهلی	جواز و جوغن	مهراس و هاون
اولا	تگرگ و تخچه و سنگچه	برد و خراب
اون	پشم	صوف و ...
اونٹ بیٹهانا	خوابانیدن شتر	اِملخه
اونٹ گای (هندی)	اشتر گاو پلنگ	زرافه
اونچی نیچی	نشیب و فراز	...
اوندهانا	نگون گردن	نکب و نکس
اونگهه	پینکی	نعسه و وسن
اهار	آشر	+

١٣

دابر نیز بکسر ہمزہ و سکون بای موحدہ و کسر رای مہملہ و سکون تحتانی و رای عجمہ ۱۲ ایدل بفتح واو و سکون مین مہملہ ایل بروزن رسید سہم آمدہ ۱۲

ه	ف	ع	ه	ف	ع
اَہیر	گاوبان	لَبّان و بَقّار	ایال	فش و یال	عُرف
ایتر	نمود نما	مُوحِر و بَطِر و آشِم	ایٹر گانا	پاشنہ زدن و گردن	رکفو و رکل
ایڑی	پاشنا و پاشنہ	عَقِب	ایکرنگ	یکرنگ	صَمیم و مُصمت
اکیلوتا	یکتا پسر	فَخّاد	ایک منزلہ و دو منزلہ وغیرہ	خانہ یک آشیانہ و دو آشیانہ	ذو طبقة و طبقتین
ایلوا	صَبِر	صَبِر	اینٹ	خشت	لبن و آجر معرب آگر
ایندھن	ہیمہ و ہیزم	حَطَب	ایوارا زبان دہات	آغل	خَطیرة
		باب بای موحدہ مع الالف			
باپ	پدر آتا در ترکی گویند	اَب و والد	باٹرنگ	زرنگ کابلی مرخشک	+
بابونہ	بابونہ	بابونج معرب و تفاح الارض	بات	سخن و گفتگو	کلام و منطق
بات بدلنا	زبان برگردانیدن و سخن برگردانیدن	تبدیل و تبدل	باتیں کرنا	سخن گفتن	تکلم و تفوہ
باٹ	سنگ ترازو	صنجة المیزان	باجرہ	گاورس	جاورس معرب ۱۲
باچھہ	کنج دہان	شدق	بادریسہ	بادریسہ و کماچ	کُربة
بادل	ابر و میغ	غمام و سحاب و عارض و رباب	بادیا	کاسہ مسی کلان	قصعة
بارانی	بارانی	مِمطرة و لَبادہ	بارتنگ سرو خشک ۱۲	بارتنگ زبان برہ	لسان الحمل
بارہ بانی	دیدبانی و شش بری	ابن عرس و نضار	بارہ سنگا	گوزن و نخچیر	ایّل و وعل

۱۴

ه	ف	عر	ه	ف	عر
باربرداری	باربرداری	حمولة	باری	هنگام معین	نوبة
باڑھ	آب و دم تیغ	غرار و حد و ظبة	باڑھ صدف و بستان	رده و راسته	سکت و انبوه و سطر
باڑھ	برچین و بسته خار	وشیع	باڑھ	جوش دریا	مد و طم و تموج
باڑھو	بالیدگی	نمو بضمتین و تشدید واو	باڑھ رکھنا	آب و دم دادن	شحذ و سن
باڑھ کر جانا	ریختن دم شمشیر	تفلل و فلول	باڑھیا	فسان کش	شحاذ و سان
باز	باز	بازی ابواز جمع	بازاری	بازاری و مردم بازاری	سوقی
بازو	بازو	عضد	بازو	بال مرغان	جناح
بازو	بازو و دوالی	عضادة	بازوبند	بازوبند	دملوج و دملج
بازی گر	بازیگر	مشعبذ و مشعوذ	باس	بوی خوش و بوی بد	نشر و نتن
باسی	شبینه	بائت	باشا	باشه	باشق و علام
باگ	دوال لگام	عنان اعنة جمع	باگ ڈور	پالهنگ و ضبور	مقود
باگ ڈھیلی کرنا	سبک کردن عنان	ارخاء	باگ کھینچنا	اسپ کشیدن جلوی	کبح و کفح
باگ موڑنا	عنان پیچیدن	عطف و ثنی	باگھ	شیر	أسد اسد جمع
باگھنی	ماده شیر	اسدة و لبوة	بال	موی	شعر بالفتح
بالا	شیرخواره	طفل	بالاپوش	شادیچه	لحاف

[illegible]

ه	ف	عر
بالا	گوشواره	قرط و شنف
بال بکھیرنا در ماتم	موی پریشان کردن	نشر الشعر
بال جھڑنا	ریختن مو	انخساد
بال جھڑ	+	سُنبل الطیب
بالشت	وجب و کدست و بدست	شبر اشبار جمع
بالو	ریگ	رَامِل
بالے اسیر نہ ترکی	گوشواره و آویزه گوش	قرط و عشق
بان	تیر چرخ	+
باتات	سقرلات و جامہ بنجوانی اللہ	جوخ ولند
بانبی	سوراخ مار	جحر بضم جیم
بانج	سترون و ستاغ	عقیم و عاقر
باندہنو	گلبند و گلبندے	+
بانس	نَے	قضب و قصبہ
بانس کی جڑ	ریشہ نی و بن نَے	عنقر
بانسلی	نی و نیئہ و نیچہ	قصب و شبابہ و نی و دار

ه	ف	عر
بالاخانہ	منظر و پرواره و درزغہ	غرفہ و عُلیّہ
بال بکھیرنا	موی کشادن	سَدْل و اِسبال
بال چننا	موی چیدن	نتف و نمص
بال سلجھانا	راست کردن مو	تسریح
بالشت سے ناپنا	وجب کردن	شَبر
بالو کی دوات	دوات ریگ	مُرمِلہ
بالے بشناقہ ترکی	خوشہ	سُنبلہ
بانا	پود	لُحمہ
بام قسمے از ماہی	مار ماہی علال و شتہ و دیده و اخراج صحیح	جریث و انقلیس و جرّی
بانٹنا	بخش کردن	توزیع و تفریق
باندھ	بند آب	برع و سکر
بانڈا	بکتنگ	ابلق و بلق
بانسا	نے بینی و دیوار بینی	قصبۃ الانف و عرنین
بانس کی چھال	پوست نے	لیط
بانسلی بجانا	نی دمیدن	زمر و تزمیر

[illegible]

ہ	ف	عر
بایاں ہاتھ	دست چپ	ید یُسریٰ
باؤ ہندی	گرو بیاؤ زدن	عقبث
باؤلی	برزن لاک ۱۲	*
بائیں	چپ	یسار
ببول	مغیلان	سمر و سمرہ
بتانا	وستینہ و بستن بزبان	سیوار و قلب
بتی	پلیتہ	فتیلہ و ذبالہ
بتا	بتہ و سنگ صلایہ	فہر و صلایہ
بٹیر	پودنہ و تیہو و کرک	سلویٰ و سمانی
بجلی	درخشیدن	برق و صاعقہ
بزبان قصبات بجنبھ	شتلہ	کرسف و فرصہ
بجھرا	کشکین و کشکینہ	*
بجھرے کی روٹی	نان کشکین و سپار	*
بج	دبیج ترکی ۱۲	وج گرم و خشک
بچاؤ	پناہ گریزگاہ	ملاذ و مفر

ہ	ف	عر
باؤ	باد	ریح
باورچی	طعام پز	طباخ و طاہی
باؤلی	زن دیوانہ و بیخرد	مجنونہ و خمقاء
بہبری	موی پیشانی	طرّہ
بت	بت	صنم و وثن
بتھوا	شتر یک سرد و تر ۱۲	سلق و قطف
شلغم کی قسم بٹ	نورد شلغم	عکنہ
بٹنا	تافتن	فتل
بجانا	نواختن و زدن و کوفتن	دق و ضرب
بجلی چمکنا	درخشیدن برق	لموع و خفوق
بجو	کفتار	ضبع
بجرا	خشت سبو	کرامہ
بجھایا پانی	آب داغ	*
بچانا	نگہبانی و پاسداشتن	حمایہ و وقایہ و حراست
بچھڑا	گوسالہ	عجل و فرقد

قولہ تعالیٰ عجلا جسدا لہ خوار

ه	ف	عر
بچھو	کژدم	عقرب وشبداء
بچھیا	بچہ مادہ گاؤ	عجلة
بچی	ریش بچہ زیر لب	عنفقة
بچوں والی	بچہ دار	مطفل
بخار آنا	تب کردن وگرفتن وکشیدن	حمّ
بدخو	بدخو	شکس و زعرور
بدر	نقرہ کوب	مفضّض
بدشگنی	بدشگونی وبدیمنی	شامة وطيرة وتطير
بدکاری	بدکاری	زناء وبغاء وفسوق وفجور
بدن ملنا	بدن مالیدن	دلك وتدلك
بدھیا	خایہ کشیدن	خصي
برآمدا	سایبان	صفة وظلة
برادرو	برادرو	تخمين
برابری کرنا	ہمسری کردن	مساجلة
برائی	بدی	سيئة

ه	ف	عر
بچھونا	بستر	[illegible] ومهاد
بچھیرا	اسپ کرہ قرلوم ترکی	مهر
بچیانا کان کا	جنبانیدن اسپ هر دو گوش	صرّ
بخار	تپ	حمّى وبخار
بخاری	پرخو	*
بدذات	بدذات	خبيث وشرير وشرّير
بدرنویسی	ابواب	*
بدکار	بدکار	زاني وبغي ومومسة
بدلی کا کھلنا	واشدن ابر	انقشاع
بدھ	چارشنبہ	يوم الاربعاء ودبار
برا	بد	قبيح
برانا	خفتگی دیو زیر سینہ	كابوس وعبد الجنة
برابر	برابر ومتا وہمسر	كفوو عديل
برادہ	سونش	برادة
بربری خانا	گوسپندخانہ	ماوی الغنم

ه	ف	عر
برتن	ظرف کلی بنسبت آوند و جز آن	ظرف وإناء
برچھی	ژوبین	حَرْبَة
برس	سَال	سَنَة
برہسپت بھاگھا ۱۲	اورمزد و ہرمزد	بِرْجِیس و مُشْتَرِی
برف	برف	ثَلْج
برفی	صابونی	صَابُونِیَة
برقع اوڑھانا	نقاب رخ برافگندن	تَخَزُّجه و اِدَارَة
برکت ہونا	برکت شدن	+
برما	برمہ و برماہ و سنبہ و آہکنہ	مِثْقَب و بَیْرَم
برن	سَرَاپا	حِلْیَة
برنی	رستنگاہ مژہ	شُفْر و آسکُف
بربہ	آب آہن	غَمِیس
بڑا جھوٹا	بسیار دروغگو دروغزن	کذّاب و أکّاک و طِرْس
بڑائی کرنا	ستودن	مَدْح و ثَنَا
بڑا چلنے والا	بسیار رو	مَشّاء

ه	ف	عر
برچھا	نیزہ دراز سنانداز	رُمْح و أَسَل
برداشت کرنا	تیمارداری و نیکوداشت	صَنْعَة
برسات	برشکال	یَسَارَة
برطرف کرنا	برطرف کردن	عَزْل
برف والا	برف فروش	ثَلّاج
برقع	روبند	بُرْقُع و نِقَاب
برقع ڈالنا	برقع بر رخ افگندن	تَبَرْقُع و تَنَقُّب
برگد	+	ذَاتُ الذَّوَائِب
برمانا	سنبیدن برو زن جنبیدن	تَثْقِیب
برنگا	گدارہ و بربرار	هُرْدِیَّة
بڑ و ٹھا محاورہ تعصبات ۱۲	✗	سَدَّاة
بڑی	شیر بہا ساچق ترکی ۱۲	+
بڑائی	بزرگی	عَظَمَة
بڑبڑانا	ژکیدن	غَمْغَمَة و جَمْجَمَة
بڑبکس	فرتوتی	خَرَافَة

عر	ف	ہ
آشم و انفان	درازبینی	بڑھ بکا
اِطراء	ازحد درگذشتن در مدح ۱۲	بڑھانا
طُول و نمو	دراز شدن و بالیدن ۱۲	بڑھنا
نجار و قین	کنکار کتکم و درودگر ۱۲	بڑھئی
۸	بزرگ	بڑا
سَقَطی	سقط فروش و خردہ فروش	بساطی
تعمیر	آباد کردن	بسانا
غمر و زهومه	بدبو	بساہند
عمارت	آبادی	بستی
ملحت و قدوم	تیشہ	بسولا
بیتوته	شب بسر بردن	بسیرا
+	زیر پیچ	بطانا
غبغب	غبغب	بغبغا
اِبطه	بغل و بن بازو	بغل
معانقه و عناق	درآغوش گرفتن	بغلگیر ہونا

عر	ف	ہ
اِطالَه	دراز کردن	بڑھانا
شَیبةُ العجوز	۸	بڑباہرا
شفاهی	لفنجن	بڑھ ڈنٹا
شیخه و عجوز و شهبره	پیرزن پیرزال	بڑھیا
فُرصَة	قابو	بس
تعطیر	خوشبو کردن چیزے	بسانا
ایواء	کسی جا دادن	بسانا
عامر	آباد و آبادان	بستا
عبوس	لب چیدن	بسورنا
قلع	تیشہ معمار	بسولی
صمیت	شب نشین	بسیرا
بطه و اوز	بط آبی	بطخ
شقشقه	بفتح دال مہملہ	بغرا
لبنه	خشتک و خشتچه	بغل
تأبّط	در بغل گرفتن و زیر بغل گرفتن	بغلیں داب لینا

لام موسوم ہای مختفیه کو تلفظ آخر گویند و علامت ضمه است ۱۲ ولفظ بغل باداشتن و کردن و گرفتن و نمادن ہم مستعمل ست ۱۲

۳۱

ا	ف	عر
بوکا دین سمجھانا	بغل زدن و بغلک زدن	شماتة
بقچہ و بغچہ	جامہ پیچ	صوان
بکرا	بز نر	تیس
بکری کا بچہ	بچہ گوسفند	جعفر و عناق
بکواس	دراز نفسی	ثرثرہ
بکھیڑا	ہنگامہ و بلا	نزاع
بگڑنا	[illegible]	تغیر
بگولا	گرد باد و دیو باد و سنگ بلہ	عصار و زوبعہ
بگھیلا بچہ	شیر بچہ	شبل
بل	زور و نیرو و توانائی	قوة
بل	شکن و شکنج	فرج و حیر و ستر
بلا	بلا و بلیہ	داہیہ و جبوکر و غول
بلاق	دیو ...	وتر الانف
بلبل	ہزار دستان	کعیت و عندلیب و جمیل
بلبلانا	از مستی ...	شقشقہ

ا	ف	عر
بغا	سیمرغ	ہایتیہ و حزار
[illegible]	بسیار گوئی و دراز نفسی	بق بقات
بکری	بز مادہ	ماعزہ
بکل	پوست ...	[illegible]
بکھیرنا	پراگندہ کردن	نثر و نثار
بگنی	[illegible]	صاؤ و بکینہ و مصطلاد
بگلا	بوتیمار و غوک	مالک الحزین
بگھارنا	[illegible]	+
بل	سوراخ ...	سراب و جحر
بل	کجی	عوج و امت و اود
بلاو	گربہ نر	ضیون
بلاق	بلاق	خزام
بلا میں لینا	بلا گرفتن	فداء
بلبلانا	[illegible]	تضور
بلبل چشم	چشم بلبل	+

ه	ف	ع
بلبلا و بلا	[illegible]	حبب و [illegible] و نفاخات
بلی	بندِ در	مِزلاج و مِغلاق
بُنا	بافتن	نَسج
بُناوٹ	بافتگی	حِیاکه
بندر	بوزنه و بوزینه و چخ و میمون	قِرد و رُباح
بندریا	مادهٔ بوزنه	قِردة
بندھوا	بندی و زندانی	مَسجون و اسیر
بندیخانه میں کرنا	بزندان کردن	تسجین
بُنسی	شست	شِص
بنفشه سرو و تر ۱۲	بنفشه	بنفسج معرب ۱۲
بنیا	بقال و علاف فروش	بقّال
بوبک	پیر نابالغ	×
بوٹی	تکه	بضعة و مزعة و وذرة
بوجھ	بار	حِمل و ثِقل
بوجھل	گران	ثقیل و [illegible]

باواو

ه	ف	ع
بلی	گربه و نازو و پشک	سِنّور و هِرّة
بلی لوٹن	[illegible]	بادرنجبویه
بناوٹ	ساختگی	تکلّف و تصنّع
بنجر	خشکار	وعر و صرت
بندروالا	میمون باز	قرّاد
بندوق بلتق ترکی ۱۲	تفنگ و تفک	×
بندیخانه	زندان و بند و بندی خانه	سِجن و محبس
بنسلوچن	تباشیر	طباشیر معرب ۱۲
بن مانس	×	نسناس
بنولا	پنبه دانه و گچه	حبّ القطن
بوائی	کفتگی پا	فلوق و شقوق
بوته	بوته و شتر بچه بوتم ترکی ۱۲	فصیل
بوجھ	دریافت	اِدراک
بوجھل	گرانبار	مُثقل
بوچھار	ریزش و سرشک باران	رشاش المطر

ه	ف	عر	ه	ف	عر
بورا	سبوسۀ چوب	نُشَارَة	بورانی	بورانی فرس ۱۱	بُورَانِيَّة
بوڑھا	پیر	شَيخ و هَرِم	بوزا	بوزه و بگنی ... اخسیمه ۱۲	فُقَّاع
بول	گفت و گفتار و سخن	قَول و كَلَام	بول صیغه امر ۱۲	بگو و حرف بزن	قُل و تَكَلَّم
بول صمغ درخت تلخ	×	مُرّ	بولی	زبان	لَهجة و لُغة
بونا	کوته یا چه خرد یا چه	نُغَاش	بونا	تخم کاشتن	زَرع و بَذر
بوند	بوجه و چکه	قَطرَة	بھاپ	دود دیگ و تف دیگ	بُخَار
بھابھی	زن برادر	[illegible]	بھات	بته و بشه	[illegible]
بھائی بھتی	طعام ماتم	وَضِيمَة	بھاٹ	یا ذرد شن و یا نوخوان	وَصَّاف مُطرِی و مَادِح
بھاٹا نعت بروم بنگاله	کم شدن آب دریا	جَزر	بھابی	کاسه [illegible]	[illegible]
بھارنا	جاروب زدن	كَسح	بھاری	گران	ثَقِيل
بھاگنا	گریختن	آبق	بھال	نوک نیزه و تیر	سِنَان
بھالا	نیزه	رُمح	بھالا مارنا	نیزه زدن	طَعن و اسعاط
بھانت بھانت	گونه گونه	[illegible]	بھانجا زفاجه ترکی ۱۲	خواهرزاده	ابن الاخت
بھانجی	دختر خواهر	بنت الاخت	بھنگ ارم و خشک ۱۲	بنگ و کنب	حَشِيش و قِنَّب
بھان متی	حقه باز و طاس باز	مُشَعبِذ و مُشَعوِذ	بھاوج	ینکه و زن برادر	كَنَّة كلان جمع

۲۳

۱۲

ہ	ف	ع
بہانہ	بہانہ	حیلہ جمع حیل
بھائی آقا ترکی ۱۲	برادر و مادر و بابو	اخ
بہت	بسیار و فراوان	جزیل و غزیر
بھوت	[illegible]	دیماس و جمز
بھنی	سرپستان	حلمہ بالتحریک ۱۲
بھٹی	گلخن	قمین و اتون
بھٹیارے کی سرا	مہمانسرا و مسافرخانہ	خان و رباط
بھڑ	[illegible]	[illegible]
بھڑکی	آگن و آگنہ	حشو
بھرلینا	گرفتن [illegible]	استیفاء و توفی
بھرنا	آمودن	ملاء بالفتح ۱۲
بھروپیا	صورت باز	+
بہری	زن کر	صماء
بھڑبھونجا	نخودبریز	حمص
بھڑکنا	زبانہ کشیدن	التہاب

ہ	ف	ع
بھاؤ	نرخ	سعر
بھپارا	کہتاب بروزن مہتاب ۱۲	بخور
بھتیجا	برادرزادہ	ابن الاخ
بھٹکنا	راہ غلط کردن	ضلالت
بھیتی	داش و [illegible]	کور
بھٹیارہ	+	طباخ [illegible] والرباط
بھونچکا	خیرہ و ششدر	متحیر و مبہوت
بھڑانا	بہم وصل آمیختن	[illegible]
بھروینا	[illegible]	[illegible]
بھرم	بزرگی	[illegible]
بھرنا	آلودن و [illegible]	تلوث
بھروسا	امید	توقع و اعتماد و اتکال
بھنور	[illegible]	[illegible]
بھڑکانا	تیز کردن	الہاب
بھڑکنا	وحشت خوردن	نفور [illegible]

تا از برائے قتل خود ش تیز کنیم ۱۲ [illegible] بازدن و [illegible] کشیدن وزدن ہم آمدہ ۱۲

ه	ف	عر
بھڑوا	کس کش و زن جلب و قرتبان	قَوَّاد دَیُّوث
بہشتی	بہشتی	اَهلُ الجَنَّة
بہکانا	ور غلانیدن	اِغوَا
بھگونا	خیسانیدن	مَرْث و نَقع
بہل	ارابہ	عَجَلَه
بھلاوان	بلادُر گرم و خشک	بَلَاذُر
بھلائی	خوبی و بہتری	حُسنیٰ و حَسَنَه
بھلکڑ	فراموش کار	لَسِيّ
بہلا	بہلہ ذکاف	قُفّاز
بہنا	بہنیہ و پنبہ زن	حَلَّاج و نَدَّاف
بھنبھنانا	بینی سخن گفتن	خَنخَنَه و غُنَّه
بھنبھیری	+	بُرقَان
بھنگا	کاژ	اَقبَل و اَحوَل
بھنگوٹنا	بنگسا	+
بھنگی	سوکش بکاف تازی	مُطَهِّس

ه	ف	عر
بھس	کاه	حَثی و تِبن
بہشتی	آب کش	سَقَّاء
بھکاری	درویش و دریوزه گر گدا و کدیه گر	شَحَّاذ
بھگوڑا	بسیار گریزنده	اَبَاق مِلاَّخ
بھلا	خوش و نیکو	طَیِّب و حَسَن و زَین
بھلا دینا	فراموش گردانیدن	تَنسِیَه و اِنسَاء
بھلائی دیجا	تو تو شه	×
بھلکڑ	غلط کار	مِغلَاط
بہن	خواهر و همشیره	اُخت
بھنبھنانا	×	اَغَنّ و اَخَنّ
بھنبھنانا	شور شر مگسان	اِغنَان
بھنڈی	+	بامیاء و قُریَاء
بھنگا	+	یَرَاعَه و سَمُول
بھنگیرا	بنگاب ساز	+
بھنگی	بنگ نوش	حَشَّاش

۲۵

ه	ف	عر
بھنبوئی	بیزنه	دخشتن صهر د
بھونتی	دست غال دستغته و دوش	+
بھوسی	سبوس برنج و جو	نخاله
بھوک	گرسنگی و گشنگی	جوع و مسغبة
بھول جانا	از یاد دادن	ذهول
بھونا	برشته و بریان	شواء
بھونکنا	عفعف کردن سگ	نباح و عواء
بھونرا	بوزر و دوخت	الزنبور الاسود
بہی	روزنامه	دفتر الحساب
بھیدی	همراز	نجی
بھیروں	زیر افگن	+
بھیڑ	ماده میش	نعجة
بھیک	گدیه	کدیه
بھیگنا	تر شدن	ابتلال
بھینسا	گاومیش نر	جاموس معرب
بھنور	گرداب و چرخاب	ورطه و دردور
بھونرا زن	شنه و شهوار	کنة
بھوبھل	[illegible]	ملة
بھوکا	گرسنه و گشنه	جائع و جوعان
بھولا بسرا	از یاد رفته	نسیا منسیا
بھونکانا	بفغان آوردن	انباح
بھونچال	زمین لرزه	رجفة و زلزلة
بہی	به آبی و بوج	سفرجل سرد و خشک
بہیا	سیلاب و نوجیه	سیل
بھیڑ	انبوه	ازدحام
بھیڑا	میش نر	کبش و ضان
بھیڑیا	گرگ	ذئب سیله
بھیک کا ٹھیکرا	کشکول	شلاق
بھینس	ماده گاومیش	جاموسه
بیا	کیتو	تنوط

ه	ف	عر
بیاج	سود	ربا
بی ادب	ناقص الادب [illegible]	تارك الادب و سیئ الادب
بیاه	کدخدائی	عُرس
بیپاری	سوداگر	تاجر
بیٹا	پسر و فرزند و نقد [illegible]	اِبن و وَلَد و عاقبة و سلالة و خلف
بیٹی	دختر و بنت	بنت و ابنة و سلیلة
بیچ	میان	وسط و اوسط
بیچون بیچ	میان میانه	عجیو حقو حاق
بیحیائی	بے شرمے	وقاحة
بیر	کُنار	نبق
بیر بهوٹی	عروسک	x
بیڑه	x	سفینه
بیڑی	بندپا و زاولانه	ادهم و مرمل
بیگار	مجرک	تسخر
بیل	بیاره و پایهان و ویره	یقطین

ه	ف	عر
بیاج خور	سودخور	مُربی
بیعانا	بیعانه و سبون	عربان و عربون و مسکان
بیت	بید	خیزران
بیٹ	پنجال	ذرق
بیٹھنا	نشستن	قعود و جلوس
بیج	تخم	بذر و بزر هردو آمده ۱۲
بیچ	در و اندر	فی و وسط
بیحیا	بی شرم و بی آزرم	وقح و جالح
بیشه	پزشک	طبیب و آسی و نطاسی
بیری	درخت کنار	سدرة
بیراشه	سل	طوف و رمث
بیڑه لیجانا	راندن دشمن ستوه راندا	استباق
بیکار	بیکار	متعطل
بیگاری	بیگاری	سخرة
بیل	نرگاو	ثور

۲۷

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
بیلچہ	بیل	مِجرَفَہ	بیلن	چوچیہ و چوبہ	مِحوَر و مُسطَح و مِرقاق
بیمارداری	رنجور داری	تَمرِیض	بی حسابہ	بر و قلم نیست	مَرفُوعُ القَلَم
بینٹ	دستہ	نِصاب و مِقبَض	بینڈا	تبرس و صدرنگ	شِجار بجیم
بینی	موبہ	ذُؤابَہ	بیونتنا	جامہ بریدن	قطع
بینگن گرم و خشک	بادنگان بادنجان معرب	اَنَب و کہکب	بیٹن ہتھا	چپہ	اَعسَر و اَنفَت
بینی یا ماہل مجہول	بینی و بینی	رِتاج	بیوقت سونا	خواب بے ہنگام	نام فلان و لم یکم عصرا
بیوقوف	بیوقوف و گول و گرون خر	اَبلَہ و اَحمَق	بیہڑ	جرجر	حبوب و ضیمہ

باب بای فارسی با الف

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
پاٹا	گوگ و جامہ کوب	مِرحاض و عِضبار	پاٹ	جامہ یک لخت	لِفق
پاٹ	پرہ آسیا	ضَرّہ	پاٹنا	انباشتن	کَبس
پاٹھا	فیل بچہ	دَغفَل	پاجی	دون و فرومایہ و لفقرہ	رَذِیل و غد
پاخانہ	آبخانہ و خلاجای و آب خانہ	بَیتُ الخَلا و کَنِیف	پاد	گوز و تیز	ضُراط و زداہ
پادری لغت انگریزی	کشیش بروزن دبیر	قِسّیس معرب	پادنا	گوزیدن و تیز دادن	ضَرط
پارا	سیماب و جیوہ بروزن میوہ	زِئبَق و زُوق	پارسال	پار و پیرار ہردو مہملہ	السَّنَۃُ الماضِیَۃ و السَّنَۃُ السّالِفَۃ
پاڑھ	خود چوب بست	+	پاسنگ	پای سنگ	عین

چنانچه مشرب گوید ع گردد بدهر آب دگر ز شرم کمین ۱۲ شله رجل بکسر رای مهمله و سکون جیم در لغت بمعنی پای و هم گروه ملخ و از هر چیز دیگر آمده

ہ	ف	عر
پاسی	پاسبان تیاقی و دو راجه شله	عَاس و حادِس
پاکدامن	پاکدامن پارسا	عَفِیف
پال	بادبان	شِرَاع و جل شله
پالا	×	صِرّ شله
پالان	پالان	اِکَاف و رَحل شله
پالک	اسپناخ	اَسفَانَاخ معرب ۱۲
پالنا	گهواره	مهد مهود جمع ۱۲
پاکھ	پر کسیتوان و نجیم و نجیین	تجعاف شله
پانچ	پنج	خَمس
پانڈ	×	ضَهیاء شله
پانس ڈالنا	نیرو دادن زمین را	دُبول و زبیل شله
پانسا پھینکنا	کعتین غلطانیدن	جبح و صبح شله
پانی بھر آنا منہ میں	دهان پر آب گشتن شله	+
پانی پانی ہوا	از شرم آب شد	ذاب من الحیاء
پائنچا چڑھانا	پائچه بالا زدن	تشمیر شله

ہ	ف	عر
پاش پاش کرنا	پاره پاره کردن	تقنیت شله
پال	خیمه کوچک	حِفش شله
پال	خانه ریشه	+
پالا	پرورده	مَربوب
پالان باندھنا	پالان نهادن	اِیکَاف
پالنا	پروردن	رَبّ
پالیز	پالیز و فالیز	خضر بحر و مبطخه
پاموز	کبوتر پر پا شله	حمامه مسروله
پانچواں	پنجم و پنجمین	خَامِس
پانس	انبار	سَماد شله
پانسا	×	قُرعَة
پانی	آب	مَاء شله
پانی پینا	آب خوردن	شُرب
پائنچه	پاپیچه	رِجل شله
پانی سوکھ جانا زمین میں	فرو شدن آب در زمین	نَضب و غَیض

۲۹

ه	ف	عر
پانی گرانا	آب ریختن	سَکَب
پاؤں پڑنا	بپای کسی افتادن	اِنکباب و خطا
پاؤں چلنا لڑکے کا	پا در شدن طفل	تَرَعرُع
پائے	پاچہ گوسپند وغیرہ	کُراع
پای تخت	پای تخت	دار السّلطنة
پایجامہ	[illegible]	سَراوِیل
پائل	نگونسار زادہ و باژگونہ زادہ	مُرجُول و مَیتُون
پپوٹا	بام چشم و پلک	جَفن (جفون جمع ۱۲)
پت	تلخہ	صَفرا و مِرّة
پتا	برگ درخت	وَرَق
پت جھاڑ	خزان و برگ ریز و پائیز و مہرگان	خَرِیف
پترا	×	تقویم
پتلا	پیکر	تِمثال
پتلی	×	لُعبت
پتنگ	کاغذ باد و در ہوا	طائرة محاورہ حال ۱۲

ه	ف	عر
پاؤں	پای	رِجل و قائمة
پاؤں جھنجھنانا اور سو جانا	بخواب رفتن پای	خَدَر الرِّجل
پاؤں چپی کرنا اور دابنا	مشت مال کردن	دَلک و غَمز
پائے	پایہ تخت وغیرہ	[illegible]
پای تراب	نقل مکان	+
پائل	خلخال	یارَنجن
پپیانا	ریم کردن	اِستمکان و تقیّح
پپڑی	پوست خشک	قِشر و قُشارہ
پیت	آبرو	عِرض
پتا	نشان و سراغ	علامة و
پتر	×	ضَتّیہ
پتلا	تنک و باریک	رقیق و دقیق
پتلی	مردمک و انگورک چشم ۱۲	اِنسان العین
پتلی کا سانگ	شب بازی و لعبت بازی	+
پتنگ	بکم	بقّم

ہ	ف	عر
پتنگا	پرکالۂ آتش	شرارة [illegible]
پتوار	دنبالِ کشتی	سُکّان
پتھر	سنگ	حجر و حِجارہ
پتھر مارنا	سنگسار کردن	رَجم
پتھری	فسان، مسان	مِسحذ
پتھری	سنگ مثانہ	حصاة المثانة
پتّی	برگ کوچک	ورق
پتّی جھاڑنا	برگ افشاندن	ھشّ وحتّ
پتیلا	پتیلا و پتیل و پاتلہ	قِدر
پٹ	تختۂ در	مِصراع
پٹّا	گلوبند سگ وغیرہ	مِخنقة
پٹاری	+	جُونة
پٹپڑ	دشت ساده	قفر و جرد
پٹکا	کمربند پیچ ترکی ۱۲	نطاق و منطقة
پٹوا	علاقہ بند [illegible] ۱۲	×

ہ	ف	عر
[illegible]	[illegible]	[illegible]ش
پٹوس	پٹوار	کندیة و میقعة
پتھر کا مکان	مکان سنگین	مرضوم و رضیم
پتھراؤ کرنا	سنگ باران کردن	اِمطار الحجر
پتھری	سنگ چقماق	قدّاح
پتھری	سنگریزہ	حصی و حصبة
پتی	ایژ	[illegible]
پتی جھڑنا	برگ ریختن	اِنحِتات
پتیلی	دیگ سینہ خرد	کِفت
پٹ	نگون	مُکِبّ
پٹارا	+	سَلّة
پٹری	روش خیابان	+
پٹخنا	فرو نشستن لباس	اِنفشاش
پٹکنا	بر زمین زدن	رمی و لبط
پٹھا	پی	عصب

۱۳۱

[illegible]

ه	ف	عر
پٹھا	پوزہ	فرخ
پٹی	زخم بند و گہ بند	عصاب
پچادا	پزاوہ و دمہ آتش	کورة اللبن
پچانا	شکستن طعام در معدہ	هضم
پچر	پانہ	شکة
پچکاری پانی کی	دبکیر	مضخة
پچلونا	+	هاضوم
پچھاڑی	تاتوزہ و پابند	سطن شکال
پچھلے پاؤں پھرنا	برقفا برگشتن	رجوع علی العود
پچھنا	نشتر	مشرط
پچھوا پچھیاں	باد قبلہ	دبور
پچھوڑن	+	نسافه
پدوڑا	گوزن مگیر زدہ	ضراط
پر	پر و مگر	لکن
پر	دلو بندگ	غرب

ه	ف	عر
پٹی	سربند	عصابه
پٹیا	بالادرگرا	مسلقه
پچھڑا	ناکس و فرومایہ	رذیل و وغل
پچھتانا	افسوس خوردن	تلهف و تفکن
پچکر کانا	+	وشط
پچکاری دوا کی	+	مزرقة
پچنا	+	انهضام
پچھاڑیں کھانا	خود را بر زمین زدن	تجعجع
پچھم پچھاں	خاور و باختر	مغرب
پچھنے لگانا	کالک زدن	شرط بزع
پچھوڑنا	غلہ فشاندن	نسف
پدانا	گوزانیدن	تضریط
پدوڑی	زن گوزندہ	ضراطه
پر	پر	ریش
پرانا	کہنہ و دیرینہ	عتیق

۳۲

[illegible]

ه	ف	عر
پربال	موی دیده	الشَّعرُ المنقلب
پرجھاڑنا	پرافشانی	نفض ونفش
پرچھی	[illegible]	خُرج
پرادی	جدّه پدر	جَدّةُ الاَب
پردا اوٹھانا	پرده برگرفتن	رفع وکشف
پردے کی بی بی	پردگی	مُخَدَّرَه
پردیسی	غربت زده	ابنُ السّبیل وغریب ومسافر
پرسون	پریروز	قبل الامس
پُرسا	پرسه و ماتم پرسی	تعزیة
پرکترنا	پر بریدن	قص
پرکار	پرگار	فرجار و دوّاره
پرگیری لگانا	پرتیز نهادن ونشاندن	قرن وریش
پرمٹ	x	فرضه
پرنالا	ناودان	میزاب ومِرزاب
پرنانا	فرجد	ابُ الجدّ للاُم

ه	ف	عر
پرجھاٹنا	[illegible]	نسل
پرجھڑنا	پرانداختن	نسل
پردادا	فرجد	جدّ الاب
پردا	پرده	سِتر وحجاب
پردا ڈالنا	[illegible]	سدل
پردیس	+	دار الغربة
پرس	قدآدم	بطحة
پرسون	پس فردا	بعد الغد
پرکٹ	مرغ بریده پر	مقصوص الجناح
پرکھنا	سره کردن	نقد وتمحّل
پرگیری	پره تیر	ریش السهم وقذذ
پرگنه	پرگنه و قصبه	+
پرمیو	پرمیو سوزاک	حرقة البول
پرنالی	[illegible]	+
پرنده	پرنده و مرغ	طائر

۳۳

باءِ سین مهمله — باءِ زای هندی

ه	ف	عر
پرنوچنا	پر برکندن	نتف بفتح نون ۱۲
پروانہ	فرمان بادشاہ	مرسوم
پُروا	باد مشرق	صبا
پرّہ	رده وپره	صف بہرکی لیس ۱۲
پرہیز کروانا	پرہیز بردن	حمیة
پرہیز کرنا بیاری کا	پرہیز کردن	احتماء
پری	پری	جنیّة
پڑاو	فرودگاہ کاروان	محط القافلة
پڑوس	ہمسائگی	جوار و مجاورة
پڑھانا	آموختن و سبق دادن	اقراء و تعلیم و تدریس
پڑھنا	ورد کردن آموختن	تعلّم درس
پزاوہ	پزاوه	کورة الفخار
پتّا	پستہ	فستق
پسنہاری	آرد سا و آرد گر	طحّانة
پسوج	×	مسلّة

ه	ف	عر
پروار	خانوادہ	عشیرة
پروانہ	کاغذ سواری	جواز و فسح
پروتا	نونَد	ابن ابن الابن
پرا باندھنا	پرّہ بستن	تصفیف
پرہیز کرنا کسی سے	پرہیز کردن	حذر و احتراز و اجتناب
پرہیزی کھانا	پرہیزانہ	مزوّرة
پڑاو	لشکرگاہ	معسکر
پڑاو مارنا	شبخون زدن	تبییت
پڑوسی	ہمسایہ	جار و جارة
پڑھنا	خواندن	قراءة
پڑیا	چکسہ	×
پسائی	مزد آرد کردن	بزکة
پسلی	دنده	ضلع
پسّو	کیک	برغوث
پسینا	خوی	عرق

۳۴

ه	ف	عر
پیو	مرحوش	قُوَارَہ
پشتخار	پشت خار	+
پشتہ دیوار کا	پشتہ دیوار و وار از و	اَطَارَۃُ البَیت
پشتینوں سے	زاد برزاد	اَبًا عَن جَدٍّ
پشیمان	شرمسار و پشیمان	خَجِلٌ و نَادِمٌ
پکا	پختہ و رسیدہ	مَطبُوخ و نَضِیج
پکنا	پختہ شدن و رسیدن	نُضج و اِدراک
پکار کے کہنا	باواز بلند گفتن	جَهر
پگڑی	دستار	عِمَامَة
پگڑی کہنا	دستار زدن	وَضعُ العِمَامَة
پل	×	دَقِیقَه
پلا	بارپشت	حِمل
پلا	دوری	بُعد
پل پڑنا	بزور سعی آمدن	دُمُور
پلڑا	پلہ ترازو	کِفَّه

پ فارسی

ه	ف	عر
پشتارا	پشتارہ و پشتوارہ	حُزمَة و ضُبَارَة
پشتک مارنا	جفتہ زدن	رَمحُ الرِّجلَین
پشتیبان	پشتیبان	شِجَار و لِزَاز
پشتینوں تک	تخمہ در تخمہ	نَسلًا بَعدَ نَسلٍ و بَطنًا بَعدَ بَطنٍ
پشیمان ہونا	چشم پشیمانی کردن	تَنَدُّم
پکا	پختہ کار	نَضِیجُ الرَّای
پکار کے کہنا	برہنہ حرف زدن	عَلَن
پکھیرو	پرندہ	طَائِر
پگڑی باندھنا	دستار بستن	تَعَمُّم
پل	پل	قَنطَرَه و جِسر
پلا	سگ بچہ	جِرو
پلا	[illegible]	جَلَم
پلا	تیر پرتاب	مَسَافَةُ السَّهم
پلپلانا	×	لَوک
پلک	[illegible]	هُدبه

۳۵

ہ	ف	عر
پلک لگنا	مژہ برمژہ خوردن	انطباق الجفن
پلنگ	پلنگ	+
پلیتھن لگانا	پرسم آوردن	تدمیق
پنتھ	پیشہ	حرفہ
پنجری	قفس صیاد	مقنب
پنجہ کرنا	پنجہ کردن و زدن	مشابکہ و تشبیک
پنچ	داور	حکم و حاکم
پنچایت	داوری	حکومۃ
پنچھورا	آب وزد	سراقہ
پنڈلی	کلک پا	ساق
پنساری	دارو فروش	بزار
پنیر	پنیر	جبن
پوپلا	دندان ریختہ	ادرد
پو پھٹنا	صبح دمیدن	فلق
پوتا	[illegible]	+

ہ	ف	عر
پلک مارنا	چشم زدن	طرفۃ العین
پلیتھن	پرسم	لوات
پنبی	پنبکے	قطنے
پنجرا	پنجرہ و کوفجان	قفص
پنجا	پنجہ گل و پنجہ چنگال	برثن و مخلب
پنجہ لیجانا	پنجہ بردن تافتن	+
پنچا	چک	عضم
پنچکی	آسیاب	طاحونہ
پنڈبتی	نوعی از مرغابی	غطاس
پنڈکھجور	خرمائے تر	رطب
پنکھا	بادکش و بادزن	مروحہ
پنیر والا	پنیر فروش	جبان
پوپلی	زن بے دندان	درداء
پوتا	نوزادہ و نبیرہ	سبط و نافلۃ
پوتی	نوادہ	حافدۃ

ہ	ف	عر
پوٹا	بلو چینہ ونہ	حَوْصَلہ
پوٹلی	گراہچہ	عُقْدَہ
پودھا	نونہال	فَسِیْل
پور	بندی وگردلی	اُنْبُوْب
پورا بانٹ	×	صَنِجہ و فِیْہ
پورب	باختر	مَشْرِق
پوری	چاپاکنہ چپک	+
پوسالہ	سبل کرن	سِقَایَہ
پولا بواو معروف ۱۲	دستہ کاہ	حُزمۃ التِّبن
پولا بواو مجہول ۱۲	×	مُتَخَلْخِل
پولے بواو معروف ۱۲	گران بند کشہ	حُزمۃ جَوْزَہ
پونچھ	دم و ذنب	ذَنَب
پونی	پانخند	سُنْجَہ
پوئی	پویہ	خَبَب
پھاٹک	در کلان	رِتَاج
پوٹ	پشتوارہ	اِضْبَارَہ
پوجا	پرستش	عِبَادَۃ
پودینہ	پودینہ	نَعْنَاع
پورا	×	تَام وَوَافِی
پورا تولنا	×	تَوْفِیَہ
پوربا	بادہ زمین آباد	مَعْمُوْرَہ
بوزنال	بوزنال و لیشہ	+
پوست	کوکنار	قِشر الخشخاش
پولا بواو مجہول ۱۲	نرم	لَیِّن
پولاد	پولاد	فُوْلَاذ
پونجی	مایہ و سرمایہ	رَأسُ المَال
پونگنا بواو مجہول ۱۲	رقیق ریدن	تَلَطُّخ
پوتی کرنا	+	تَعْمِیت و تَشْنِیع
پوئیوں جانا	پویہ رفتن	خَبَب
پھوہار	ارکاک	رِهمہ وطل

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
پہاڑ	کوہ	جبل و علم و طود	پھاڑنا	دریدن	خرق و تمزق
پہاڑی	کوہچہ و کوہک	ظرب	پھال	آہن گاو	سکة
پھانا	پانہ و بغاز	+	پھاندنا	بر جستن	وثوب و طفرة
پھانڈی	بندی	طنة	پھاندی	بند نیشکر	حزمة و قصب السکر
پھانس	غس	شظیة	پھانسی	گلوکش	خناق
پھانک	برگ عین	قطعة	پھانکنا	بکف خوردن	استفاف
پھاوڑا	کلند و کلنگ	منسفة	پھاوڑی	پاروب	مجراف
پھپھوندی	کرہ و سبیچہ	کرج	پھپھوندی لگنا	کرہ بر آوردن	شنة و تکرج
پھپھولا	آبلہ	نفطة و نفاخ	پھپھی	خواہر پدر	عمة
پھٹ و پھٹیل	تکہ و تنہا	فرد و طاق	پھسپھسٹ	آواز کفش	وخط
پھٹکارنا	راندن	خسوء	پھٹکری	زاک	زاج و شب
پھٹکن	افشانده	نسافة	پھٹکنا	غلہ افشاندن	نسف
پھٹکنا	+	عین	پھٹکی	قفس صیاد	مقنب
پھٹکی	+	علقة	پھٹنا	کفیدن	انشقاق
پھٹنا	ازہم شہین شبیر	تغلق	پھٹارا / پھٹارنا	+	نملة

ہ	ف	عر
پہر	پہر و پاس	رُبع اللّیل و رُبع النّہار
پھرکی	بادفرو و فرفرہ	خُذرُوف[له]
پھڑکنا	پریدن اعضا	خُلُوج
پھرنا	گشتن	طَوف و سیر و دَور
پھرنا	از سفر باز آمدن	قُفُول[له]
پھریری	فراغیدن	قُشَعرِیرَة[عه]
پھڑکنا	تپیدن مرغ	اِضطِراب
پھڑیا	ریش معروف ۱۲	خُراج و قَرحة[شه]
پھسلانا	لغزانیدن و لغشانیدن	اِستِزلال و اِزلاق
پھسلن	لغزش	زَلّة
پھسلنی جگہ	لغزشگاه	مَزَلّة و مَدحَضة[له] و مُزلِقة
پھنسا	گرفتن اشغوان در سحلہ	نُشُوب[له]
پھنسا	گرفته شدن مرغ در نیام	تَحجّر[عله]
پھکنی	دمہ و آتش افروز	مِنفاخ[له]
پہلا	نخستین	اَوّل

ہ	ف	عر
پھر	باز	ثُمَّ
پھرکی	آسیا کاغذ	اَبُوالرِّیاح
پھڑکنا پھیرنا	جنبش کون رگ و شکم	اِرتِکاض[له]
پھرنا	باز آمدن	رُجُوع و عَود
پھریرا	بیرق	عَلَم
پھریری لینا	افشاندن جیوانات خود را	تَنغُّش[شه]
پھڑکنا	تپیدن گشته	تَشحُّط[له]
پھسکی	چس	فُسُوّ و ضَیق[شه]
پھسلانا بضم ۱۲	فریب دادن	نَمَر و خُدعه[فه]
پھسانا	لخشیدن	زَلّ و زَلق
پھسلنا	گرفتگی چیزی در چیزی به تنگی	تَشَبُّث بروزن تفعّل ۱۲
پھنسنا	آویختن شکار در دام و دام آمدن ۱۲	عَلَق[له]
پھکنا	کمیز دان	مَثانة[عله]
پھل	بار و بر و میوه	حَمل و ثَمر و فاکِهة
پہلا پھل	نوباده و نو میوه	باکُورة و مَبا[عله]

۳۹

ه	ف	عر
پھپھیری	گلزرد گلستان	+
پھل کھانا	برخوردن	تفکّه بروزن تفعّل
پہلو	پہلو	جنب
پھلی	جگت شگل میدو	بیاض العین
پھلی پڑنا	بجشم گل افتادن	ابیضاض العین
پہونچا	بند دست	ساعد و زند
پونہچانا	رسانیدن	ایصال و ابلاغ
پھپسی	ویدگی پر شحم	بثر
پھنگی	+	سفوف
پھنگی	سر شاخ درختان	عذاب
پھوٹ	خیار دشتی	قثاء البریه
پھوٹ بہنا آنسو کا	روان شدن اشک بسیاری	بثق
پھوٹنا	شکسته شدن	انکسار
پھوڑا	بناو	دمل
پھوسی	[illegible]	نخن

ه	ف	عر
پھالا	تیغه	نصل
پھل لگنا	بار رستن بر آوردن درخت	اثمار
پھلواری	گلزار	دوحة الازهار
پھلی	+	غلاف الثمر
پھن	کفچه مار	راس الحیه
پہونچنا	رسیدن	وصول و بلوغ
پونہچی	دستینه	سوار
پھندکار	فرشت	فخ و فجیم
پھنگی	نوک بینی	ارنبه و نخره
پھپھنی	خانه و بغار	+
پھوٹ	+	خلاف
پھوٹ بہنا پانی کا	از [illegible] آب	انبثاق
پھوٹ ڈالنا	خلاف انداختن میان مردم	تفریق
پھوسڑا	ریشه بریزه	عفر و هدب
پھوک	+	عصیر

ه	ف	عر
پھول	گل	وَرد و ریحان
پھولنا	شگفتن	تفتّح
پھُنگو	شرۂ کوک	زُبُّ الصّبی
پھونکنا	بدہن دمیدن	نفخ
پھوہڑ	زن بے سلیقہ	خرقاء
پھیر دینا	باز دادن	رَدّ
پھیر لینا	پس باز گرفتن	رُجُوع بعد یٰفی
پھیلانا	وا کردن	بسط و مدّ
پھیلنا	پراگندگی	اِنتشار
پھین	کفک	زَبَد
پیادہ	پیادہ	راجِل
پیادہ	مہرۂ شطرنج	بَیذَق
پیاز	پیاز و برادر سیر	بَصَل
پیاسا	تشنہ	عَطشان
پیالہ ایلغ ترکی	پیالہ و ساغر	سِقایہ و کاس

ه	ف	عر
پھول	گل پوش و پیہ	+
پھولنا	آماسیدن	اِنتفاخ
پھونک	پُف	اُف
پھونکنا	سوختن	اِحراق
پھیپھڑا	شُش	رِیَة
پھیرلانا	باز آوردن	اِسترداد
پھیکا	تفرشہ	مسیخ
پھیلاو	فراخی و پہن	سَعَة
پہیلی	چیستان و گرگ	لغز و الغوزة و الاحجیة
پھینکدینا	از دست انداختن	نبذ و طرح
پیادہ	نوکر کوتوال وغیرہ	شُرطی
پیار	مہربانی	شفقة
پیاس	تشنگی	عطش
پیاسی	زن تشنہ	عطشیٰ
پیالی	پیالۂ کوچک	سوملة

١٤١

زبد بفتح زاء معجمہ و موحدہ و دال مہملہ ١٢ نبذ بفتح نون و موحدہ و ذال معجمہ ١٢ شرطی بضم شین معجمہ و سکون راء مہملہ و کسر طاء حطی و تشدید یاء تحتانی ١٢ بصل بفتح موحدہ و صاد مہملہ ١٢ عطشان بفتح عین و طاء مہملتین و آخر شین معجمہ ١٢ عطشان و عطشی بالفتح

سقایہ بکسر سین مہملہ و کاف ... سوملہ بفتح سین مہملہ ...

ہ	ف	عر
پیپ	ریم و زرداب	قیح و مِدّہ
پیپلا	×	مضرب
پیتل	برنج	شَبَہ
پیٹ	بارِ شکم	حَمل و حَبَل
پیٹ چلنا	شکم رفتن	اِستطلاق و مشی البطن
پیٹ گرانا	بار افگندن	اِسقاط
پیٹو	لت انبان	جُرضُم و بطِن
پیٹھ پیچھے برا کہنا	در غیب بد گفتن	اِغتیاب
پیٹھ لگانا	پشت بر زمین کردن	عَفَر
پیچ	انجوشن برنج	قواریر الاکر
پیٹھ پیچھے پھرنا	به پشت برگشتن	نکوص
پیڑ	درخت	شجر
پیڑو	زہار	رکب
پیسنا	آس کردن	طحن
پیشاب	پیشاب شاشه و کمیز	بَول

ہ	ف	عر
پیپل	×	دار فلفل
پیپلا مول	بیخ فلفل	فلفل مویه
پیٹ	شکم	بطن
پیٹ پھاڑنا	شکم دریدن	بَعج
پیٹ رہنا	بار گرفتن	حَبَل و عُلوق
پیٹ گرنا	بچہ از اشکم افتادن	اِملاص
پیٹھ	پشت	ظَہر
پیٹھ لگنا	پشت ستور ریش شدن	اِعتقار
پیٹھ لگانا	پشت بر زمین رسانیدن	سلق
پیچش	پیچش	مغص
پیر چھوٹنا	آمدن بیماری زنان را	اِستحاضه
پیڑا	نواله و پراز دم	فرزدقه
پیسا	پشیز و پول سیاه	فلس
پسینا	دم سائیدن	عَرَق
پیشاب بند ہونا	کمیز گرفتن	اِحتقان

ه	ف	عر
پیش خیما	پیش خیمه	سَبَق
پیشگی	پیشیاد و پیشیاوه	تقدمه و سلم
پیغام	پیغام	رساله و بلاغ
پیغام بھیجنا	پیغام فرستادن	ارسال الرساله
پیغام لے آنا	پیغام آوردن	ابلاغ الرساله
پیغام لیجانا	پیغام بردن	الذهاب بالرساله
پیک	×	براق التنبول
پیلا	زرد	اَصْفَر
پیلھڑ	کُنده خایه	خُصْیَه
پیمان توڑنا	پیمان گسستن	نَکْث و نقض العهد
پینا	نوشیدن	شُرْب بضم ۱۲
پینٹھ	رسته بازار	یوم السوق
پینک	پینکی	وَسَن و نُعَاس
پیوند	پینه و درپے و درپیه	رُقْعَه

ه	ف	عر
پیشکار	پیشکار و پیشدست	نائب
پیشوائی	پذیره شدن	اِسْتِقْبَال
پیغام پہنچانا	پیغام رسانیدن	اِبْلاغ و تبلیغ
پیغام دینا	پیغام دادن	+
پیغام لیجانیوالا	پیغامبر و پیغام آور	رَسُول و مُرْسَل
پینک	پینک	فَیْج
پیکدان	تُفل دان	مِبْزَاق و مَتْفَله
پیلو	جال بجیم ۱۲	آرَاک
پیمان	پیمان	عَهْد و اِصْر
پیمانا	پیمانه و پیمود	کَیْل بفتح ۱۲
پینیا	گنجاره	تجیر السمسم
پیندا	بُن	سَافِل
پیوسی	فله و آغوز	لِبَأ
پیوند لگانا	پیوند کردن	تَرْقِیع

باب تای فوقانی بالف

ه	ف	عر
تاب تلی	بیماری سپرز	مَرَضُ الطِّحَال
تاج	کلاه	تَاج قَلَنْسُوَة
تارا	تاره وستاره واختر ورخشان	کَوْکَب وَ نَجْم
تازه	تازه	جَدِیْد
تاک	+	رَصَد
تاک مین رہنا	در انتظار بودن	اِنْتِهَاز
تاکنا	نگریستن	رُؤْیَة
تال	آبگیر	غَدِیْر
تالا	کلید / کلیدان	مِغْلَاق
تالو	کام	حَنَك
تالوا وٹھانا	بناگوش کردن	دَغْر
تانبا	مس	نُحَاس
تانت	رود	وَتَر
تانتا	تنیدن	اِسْلَاك
تبر	تبر	فَاس

ه	ف	عر
تاپنا	+	اِصْطِلَاء
تاج رکھنا	تاج بر سر نهادن	تَتَوُّج بروزن تفعل
تاڑنا	دریافتن	تَفَرُّس بروزن تفعل
تافته	تافته	اِسْتَبْرَق
تاک	هنگام	نُهْزَة
تاکنا	دیدن بغور	اِمْعَان
تاگا	رشته	خَیْط و سِلْك
تال	+	اِیْقَاع
تار	+	وتر و شرعه
تالو	تنک بادام	رقاعة و یافوخ
تالی بجانا	دست بر دست زدن	تَصْفِیْق
تانبا	شسته	لُحْمَة
تانا	[illegible]	سدی
تاوان	تاوان	غُرْم
تپ	تب	حُمّٰی

ه	ف	عر
تپ تی	تپ لرزو سینج بار یک	سُخمی الدّق
تمش	تمش	وَدِیقه
تترپتر	تار و مار و تال و مال	شَذَر و مَذَر
تیلی	باد زن پری	مِروحة الجن
تج	×	قِرفه
تخت	تخت	عَرش و نعش
تخمینا	اندازه	تخمین
ترازو	ترازو	میزان
تربوز	تربز و هندوانه	حبحب
ترچهی نگاه سے دیکهنا	به نیم نگاه دیدن	شَزر
ترقنا	ترکیدن	اِنشقاق
ترکش افشانا	فرو ریختن تیر	نکب
ترمتی	ترمتانی و سنگک	×
ترنی	ترنانی و غمین	×
ترپینا	دست پا زدن	تهفت

ه	ف	عر
تپاک مخفف اپاک	گرمجوشی و تپاک	اظهار المحبة بالشوق
تپک	تیر کشی زخم	نخس
تتلانا	برگشت زبان وقت کلام	لثغة
تتلی	سداب کرم وحشی	فیجن
تجاری	روزنامه	غبب
تختی	تخته و تختی و سلم لوعه	لوح
ترُ	نورد	منوال
ترائی	×	برغیل
ترت بهاگا	هماندم	فور
ترش سو	ترش رو	عبوس
ترکش	ترکش و شغا و شکا	جعبة
ترکی تمام هونا	ترکی تمام شدن	×
ترنج	ترنج گرم و خشک	اُترج
تریز	تریز و شاخ جامه	دخریص
ترکا	پگاه	سحر

ہ	ف	عر
ترٹیرا	اسپرم	نطول
تبسیر	تعبیر خواب کردن	تعبیر عبر
تغاری	تغار و تغاره	مرکن
تک	قافیه	سجع و قافیه
ترکش	ترکش	جعبه
تکما	انگلہ و حلقہ گوی گریبان	عروة القمیص و علہ
تکا	تکہ پارہ	مزعہ
تکیا	تکیہ مجای فقیران	+
تکیا لگانا و تکیہ دینا	تکیہ زدن	اتکا و تسند و استناد
تل	کنجد	سمسم
تلاشی	تلاش کننده	متفحص
تلک	پیشواز	+
تلوا	کف پا	اخمص
تلوار پر ہاتھ ڈالنا	دست بشمشیر بردن	اخلاف
تلوار ملنا	شمشیر جلا دادن	جلو و صقل

ہ	ف	عر
تسمہ	دوال	سیر
تعوید	کمانہ	تعویذ و عوذة
تفنگ	تفنگ و تفک	زبطانه و سبطانه
تک تک	+	سق سق
تکلا	دوک	مغزل
تکا	تکہ و تکمار	السہم المدور النصل
تکیا	تکیہ و بالش	مسندہ و خسبانہ
تکیہ کلام	حرف بارگیر	+
تل	خال	خال و شامة
تلاش	جستجو	تفحص
تلچھٹ	تہ نشین و درد	ثفل
تلک	+	قشقہ
تلوار	شمشیر و تیغ	مجراز و حسام و ہندی
تلوار کھینچنا	برآهیختن شمشیر	سل و امتلاخ
تلوار میان میں کرنا	+	اقراب

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
تلی	سپرز	طِحال	تلی	شپل	فرسن
تماشا	دیدار	نَظّارہ	تماشا	ہنگامہ و عجیب چیز	نُزہَة فُرجَة
تماشا دکھانا	تماشا نمودن	اِراءۃ الفُرجہ	تماشا دیکھنا	تماشا کردن	تفرّج
تماش بین	تماشائی	مُتَفَرِّج فاعل ۱۲	تماشے کی جگہ	تماشاگاہ	مُتَفَرَّج اسم ظرف ۱۲
تمسک	تمسک	سِجِل	تمیز	تمیز	تمییز
تنباکو	تنباکو حار یابس ۱۲	تُنباک و تُتُن	تنبو	تنبو و خیمہ	خیمہ و مضرب
تنبورا نام سازیست ۱۲	تنبورہ	طُنبُورہ	تنخواہ	درماہہ	مُشاہرہ
تندور	تنور	تَنُّور	تندور گرم کرنا	تنور تافتن	حَشْوُ التَّنُّور
تندہی	تندہی و کوشش	جُہد و سعی	تنگ	تنگ	ضیق
تنگ ہونا	تنگ آمدن	سَأم	توا	تابہ	طابق
توباہ	توبہ	تَوبہ	توبڑہ	توبرہ و تُبرہ	مِخلاة و عَلیقہ
توبہ توڑنا	توبہ شکستن	نقض التوبہ	توبہ کرانا	توبہ فرمودن	اِستِتابہ
توبہ کرنا	توبہ کردن	تَوب	توپ	توپ بادلیج	مِدفَع
توپ پرکھنا	ہم توپ دادن	العرض علی المدفع	توپ چلانا اور چھوڑنا	توپ سر دادن	ضرب المدفع
توپ ڈھالنا	توپ ریختن	[illegible] المدفع فی القالب	توت	توت	تُوث

ه	ف	عر
توتلا	تُتُقو ترکی ۱۲	اَلثَغ سله
توتا	توته و تُوتی	بَبَّغَاء دُرَّة
توڑا	پلیته	فَتِیلَة
توڑا	کیسهٔ سیم و دینار	بَدْرَة
توڑنا	چیدن بار گل	قَطْف و جَنْی
تول	سنگ	وَزْن
تومڑی	کدوی تلخ	اَلْقَرْعُ الْمُرّ
توندی	ناف	سُرَّة
تهالا	گودان گرد گل آب	شَرَبَة
تهان	آخور	مَعْلَف
تهانگی	دزد افشار	حَامِی اللِّصّ
تهپڑ مارنا	ردی دستی بر رو زدن	صَكّ
تهکارنا	اندکی تف انداختن	نَفْث
تهکرنا	ته کردن	ثَنْی
تهکانا	مانده کردن	إعْیَاء و إتْعَاب

ه	ف	عر
توتلی	زن سَتُقو	لَثْغَاء
توڑ	آب دو تیغ	مَاءُ التَّرَائِب
توڑا	کیابی	قِلَّة
توڑنا	شکستن	شَدْخ
توشک ترکی ۱۲	نهالی زیر انداز	حَشِیَّة
تولنا	سنجیدن و سختن بفتح هم آمده	زِنَة
تومنا	بشتیه کردن در نقالتن آمده	مِزَع و مَشَع
توندیلا	شکم دار	بَطِین
تهان	توپ	طَاقَة
تهانیمن انا	نماک غلطیدن اسپ	تَمَرُّغ
تهاه	تگ	قَعْر
تهپانا	دست بر کودک زدن برای خواب	تَرْبِیَة
ته خانه	سرداب و ته خانه	مَطْمُورَة و سِرْدَاب
تهکنا	مانده شدن	لُغُوب و كَلَال و عَیِّ
تهل	جای شیر	عَرِین و عَرِیس

ه	ف	عر
تھلتھلانا	جنبیدن ہمہ تن	دَبْرَجَۃ
تہمت	تہمت	تُہْمَۃ و بُہتان
تھن	پستان گوسپند وغیرہ	ضَرْع
تھنبال تیغ وغیرہ	تھنبال تیغ وغیرہ	نَعْل
تھوتھنی	پوز	خَطْم
تھوڑا تھوڑا ادا کرنا	اندک اندک ادا کردن	نَجْم
تھوک	خیو، آب دہن	بُصَاق، رِیق
تھوک نگلنا	فرو بردن آب دہن	بَلْع و نَغْب
تھوہڑ	زقونیا	زَقُّوم
تھیلا	×	زَنْبِیل، خَرِیطہ
تیتر	تیہو	دُرَّاج
تیر انداز	تیر انداز و کماندار	رَاشِق بفتح مہملہ و کسر شین
تیر کمان میں رکھنا	تیر در کمان نہادن	إِفَاقَۃ و تَفْوِیق
تیر مارنا	تیر زدن	رَمْی و رَشْق
تیرے منہ میں خاک	خاک در دہن تو	بِفِیکَ التُّرَاب

ه	ف	عر
تھمنا	استادن، باز ماندن	رُکُود
تہمت لگانا	تہمت کردن و نہادن و بستن	اِتِّہَام و اِتْہَام
تھن تھنا	شپرزدہ	مُقَرْقَم
تہ نشان	تہ نشان	مُرَصَّع
تھوڑا	اندک	نَبْذ و نَزْر و قَلِیل
تھتھڑی	تفو و تف تفو	اُفّ و تُفّ
تھوکنا	تف انگندن	تَفْل و بَزْق
تھونی	ستون	عِمَاد
تھوپی	گلکار و کاہگل	مِعْمَار و بَنَّاء
تھیلی	کیسہ	صُرَّۃ و کِیس
تیر	تیر	سَہْم و نُشَّاب
تیر چلانا و پھینکنا	تیر رہا کردن	تَرَامِی و مُسَابَقَۃ
تیر لگنا	تیر خوردن	إِصَابَۃ
تیری جان کی قسم	بجان تو	لَعَمْرُکَ
تیز پات گرم و خشک	×	سَاذَج ہِنْد

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
تیغا	×	صَفیحَة ۱	تیل	روغن تلخ و چراغ	دُهن وَرَز
تیل کا برتن	روغندان	مُدْهُن ۱	تیل لگانا	روغن مالیدن	تَدَهُّن
تیل نکالنا	روغن کشیدن	خَراج الدُّهن	تیلی	روغن فروش	عَصّار و دَهّان
تیمم کرنا	تیمم کردن	تَیَمُّم	تیمم جاتا رہنا	تیمم بر خاستن	نقض التیمم
تی تی	تی تی	تیح تیح	تیور	تیرگی چشم	ظلمة البصر
تیور	سرگشتگی	[illegible]	تیوری چڑھانا	چین بر جبین افگندن	
	باب تای ہندی با الف				
ٹاپ	سم اسپ	سُنبُک و حافِر	ٹاپو	آواک و بلیہ	جزیرة جمع جزائر ۱۲
ٹالنا	بحیلہ برگردانیدن	التدفع بالحیلة	ٹانکنا	اندک دوختن جامہ	خِیاطَة
ٹانکنا	دوختن کفش	خصف و خرز	ٹانکی	میتین و تیشہ	مِنقَر و مِلطَس
ٹانکے لگانا	بخیہ بر زخم زدن	خِیاطَة الجروح	ٹانگ	از بیخ ران تا پا	رِجل
ٹانگ اٹھا کے موتنا کتے کا	بول کردن سگ پا برداشته	شَغر	ٹپکنا	چکیدن	قَطر
ٹپہ ڈالنا	کوک زدن	شَصر	ٹٹ پونجیا	کم مایہ	قلیل البضاعة
ٹٹکارنا	نوک زبان بر لب چسپانیده آواز بر آوردن	نَقر	ٹٹو	یابو	قَلَهزَم
ٹٹولنا	بکف جستن	تَعَیُّث	ٹٹی شکار کی ٹٹی ۱۲	کارہ	قُترہ

باب تای ہندی با تای ہندی

ہ	ف	عر
ٹٹی انگور کی	داربست و دار انگور	عَرِیْش
ٹڈی	ملخ	جُراد
ٹک	ومی و یکدم	هُنَیْوَة و لمحة
ٹکٹکی لگنا	بازماندن چشم	شُخُوص
ٹکڑا	پارہ از ہر چیز	فِدْرَة و کِسْفَة و کِسار
ٹکڑا	پارہ گوشت	فِلْذَة و بَضْعَة
ٹکڑا	پارہ جگر	فِلْذَة
ٹکڑا	پارہ جامہ	خِرْقَة
ٹکڑا	پارہ رسن	رُمَّة
ٹکڑا	پارہ نیزہ	قِصْدَة
ٹکڑا	پارہ آہن	زُبْرَة
ٹکسال	درم سرا	دارُ الضَّرْب
ٹکھور	پارچہ کہ گرم کردہ بر عضو نہند	ضِماد
ٹنڈا	دست بریدہ	اَقْطَع
ٹنہائی	زن جادوگر	ساحِرة

ہ	ف	عر
ٹخنا	شتالنگ	کَعْب
ٹسر	بنیک	قَزّ
ٹکا	تنگہ	فَلْسَیْن
ٹکر مارنا	سر کلا زدن	مُناطَحة
ٹکڑا	پارہ نان و کندک	کِسْرَة
ٹکڑا	پارہ پیہ	هَنانَة
ٹکڑا	پارہ زر و سیم	نُقْرہ
ٹکڑا	پارہ پوست	فِلْعَة
ٹکڑا	پارہ شمشیر	فِلْقَة
ٹکڑا	پارہ مسواک	قِصْمَة
ٹکڑے ٹکڑے کرنا	پارہ پارہ کردن	تَقْطِیع
ٹکسال باہر	زر بیرون سرا	+
ٹنا	غرور و تجمل و خودستائی	بَطَر و نُوف
ٹنہایا	افسونگر	ساحِر و راقی
ٹوپ	کلوتہ	طاقی

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
ٹوپی	کلاہ وافسر	کُوفِیَّۃ محاورۂ حال	ٹوٹ پڑنا	ازسرسوزختن	اِنْثِیَال
ٹوکرا	سوارہ ونوباپن	قفص	ٹولا	×	حِلَّۃ ومَحَلَّۃ وحَارَۃ
ٹونا	جادو وتعویذ	سِحْر ورُقْیَۃ	ٹونٹی	ماشورہ ولولہ	خُرْطُوم
ٹوٹکے الٹنا	جادو زدن	اِبْطَالُ السِّحْر	ٹھاٹھ	آرائش	تَجَمُّل وتَزَیُّن
ٹھٹھا	گنگل	مُزَاح دُعَابَہ	ٹھٹھا کرنا	گنگل نمودن	مِزَاح مُدَاعَبَہ
ٹھٹھرنا	کشیدہ شدن اعضا از سردی	تَقَفُّع	ٹھٹھول	×	مِزَاح وهَزَل
ٹھٹھیرا	مسگر و ریختہ گر	نَحَّاس	ٹھوڑی	زنخ	ذَقَن
ٹھوڑی کا گڑھا	چاہ زنخ	تُونَہ	ٹھوڑی ہاتھ پر ٹیکنا	دست ستون زنخ کردن	اِسْتِجْمَاد
ٹھہرنا	درنگ کردن و ایستادن	وُقُوف ومَکْث	ٹھہرنا	قرار یافتن	تَقَرُّر
ٹھسکی	چس	فُسُو	ٹھکانا	جای بود وباش	مَأْوًى وكَهْف ومُسْتَقَر
ٹھگ	راہزن	قَاطِعُ الطَّرِیق	ٹھلیا	سبو و سبوچہ	جَرَّۃ
ٹھمکا و ٹھمکی ٹھنگنا و ٹھنگنی	پستہ	قَصِیر و قَصِیرَہ	ٹہنا	شاخ کلان	غُصْن
ٹہنی	شاخچہ	غُصَیْنَہ	ٹھنڈک	خنکی	بَرْد
ٹھنڈا	سرد	بُرَاد وبَارِد ومَبْرُود	ٹھوس	پُر	مُصْمَت
ٹھوکر	پالغز شکوخ	عَثْرَہ	ٹھوکر کھانا	[illegible]	عِثَار

ہ	ف	ع	ہ	ف	ع
ٹھوکر مارنا	سر با پشت پا زدن	نَخْلَه	ٹھونسنا	[illegible] درچیزی [illegible]	دَسّ
ٹھونٹھ	درخت خشک	[illegible] و [illegible]	ٹھوکنا	کوفتن و کستن	دَقّ
ٹھوکنا	زدن بدست و تازیانه	دَقّ	ٹھپّا بیای مجہول	پانہ	شِکّه
ٹھیک بیای مجہول	انبار غله	کُدْس بالضم	ٹھیک	درست و راست	صحیح و سوی
ٹھیک بنانا	کم و کاست	تَسْوِیَه	ٹھیکری	خزف ریزه و برزن	دُقاق الخزف
ٹیم	زبان چراغ	لِسانُ السِّراج	ٹیپ ٹاپ	بوش و بوچ	+
ٹیس	تیر کشی	ضَرَبان	ٹیڑھا	کژ و دوتا و کج	منحنی و معوّج
ٹیڑھا کرنا	خم دادن و خمانیدن	عَطْف و حَنْو	ٹیڑھا ہونا	خمیدن و خم شدن	اَوَد و انحنا بروزن افعل
ٹیڑھ منہا	کج دہن	مُتَصَلِّجم	ٹیکا	قشقه ترکی	+
ٹیکا زیور معروف	تعلیه	+	ٹکّا بہاگنا	دستی	شَرْح
ٹیکنا بیای مجہول	تکیه کردن بچیزی	تَوَکُّؤ	ٹیلا	تپّه	نَجْد

باب جیم تازی بالف

ہ	ف	ع	ہ	ف	ع
جاٹ	[illegible]	[illegible]	جازم	جازم	+
جاڑا	سردی	بَرْد و خَصَر	جاڑا	زمستان	شِتاء
جاگنا	بیدار	یَقْظان و ساهر	جاگتے رہنا	شب زنده داشتن	سَهَر و اَرَق

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
جاگنا	از خواب برخاستن	اِنتِبَاه	جاگیر	جاگیر و اقطاع	قَطِیعَة
جاگیر دینا	جاگیر دادن	اِقطَاع	جال	جال و دام	مَصِیدَة و شَبَکَة
جالا	تنه	نسجِ عنکبوت	جالا	تفنه	عُکَّاش
جالا	سپیده	سَبَل	جال لگانا	دام گستردن	بَسطُ الشَّرَک
جال میں پھنسنا	بدام افتادن و آویختن	نَشَب و عَلَق	جالی	ریسمان	مِکسَع
جامہ دانی	جامه دان و جامه خانه	عَیبَة و حَقِیبَة	جان	جان	رُوح و نفس حرباء
جانچنا	آزمودن	اِبتِلَاء	جانگھ	ران	فَخِذ
جانگیا	تنبان و تنگه	تُبَّان	جانور	جانور	حَیَوَان
جاولن و جامن	مایه و شیر	رُوبَة	جاہی جوہی	یاسمین صحرائی	ظَیَّان
جا بیٹھل گرم و خشک	✗	جوز بوا	جائے ضرور	آبخانه و تقدم جا	مُستَراح و کَنِیف
جبڑا	✗	وجنه و وجوم	جبڑا	چانه	لَحی
جتانا	آگاهیدن	اِعلَام	جتن	فریب	حِیلَه و تدبیر
جتھا	گروه	حِزب	جتی	✗	حُضُور
جٹادھاری	مار کفچه	عِرزَم	جٹنا	رنگ گرفتن	صَدَاء
جدول	جدول تحریر	✗	جریب	چوب دستی	عَصَا

ه	ف	عر	ه	ف	عر
جڑ	بیخ و بن	اَصْل	جڑ پکڑنا	ریشه دواندن	تأصّل
جڑسے کھودنا	از بیخ برکندن	اِستیصال و قلع	جڑنا	نشاندن	ترکیب
جڑوان	جُنابه	توأمان	جُز معروف	جزا	کُراسه
جز	مگر	اِلّا و غیر	جزدان	جزودان	کیس الکتاب
جرکشی کرنا	زرکشیدن	کعلم و اکتساب	جست	روی توتیا نوعی از فلزات	+
جست و جو	جست و جو	فحص و تفحّص	جفت	جفت	زوج
جفتی کرنا	جفت شدن	سِفاد و قط	جکڑنا	استوار بستن	اِشتباک و تثبیت
جگ	گیتی	عالم و خلق	جگ	روزگار دراز	حقبه و قرن
جگادری	پاستانی و دیرینه	عُدمُل	جگالی	نشخوار	جرّة
جگالی کرنا	نشخوار کردن	اِجترار	جگانا	از خواب بر داشتن و بیدار کردن	اِیقاظ
جگانا	از خواب بر داشتن	تاریق و اسهار	جگت	لب چاه	وقف البئر
جگت گرو جگت استاد	سر و انشوران و استاد روزگار	اُستاذ الانام	جگت گرو	مخدوم جهانیان	شیخ الاسلام
جگرا	تاب جگر	طاقت و قوّت	جگنو	کرم شب تاب شب افروز	حباحب
جلاب	مسهل سفی پچکاری	[illegible]	جلّاد	گردن زن	سیّاف
جلانا	سوزانیدن	حرق و اصلا	جلانا	افروختن آتش	ایقاد

ه	ف	عر
جلانا اسی سے جلا دینا	سوزانیدن بآتش	إحراق
جلد باندھنا	جلد کردن	تجلید
جلدی کرانا	شتاب دادن	تعجیل
جل مانس	مردم آبی	إنسان الماء
جلندھر	-	إستسقاء
جلے پاؤں کی بلی	سگ پا سوخته	+
جماہی	فاژه دہان	تثاؤب
جمعدار	جماعه دار	+
جمعه	آدینه	جمعة و عروبة
جمبوگا	+	أم الشياطين وأم الصبيان
جنازه	تخته تابوت و سریر مرده	جنازة
جنگل	جنگل و دشت و بیابان	صحراء و قاع بيداء و فلاة
جنم پتری	زایچه	تقويم العمر
جنیو	زنار از روی استعمال	زنّار
جوا	دانهٔ سیر	فص [illegible]

ه	ف	عر
جلاہا	جلاهه و جامه باف و نورباف	حائك
جلدی	زودی و شتابی	عجلة
جلق مارنا	جلق زدن	إستمناء باليد
جلنا	سوختن	إحتراق
جلیبی	زلیبیا و جلیچی	زلابية و مشبك
جمال گوٹا	وندوماهوانه	حب الملوك
جماہی لینا	فاژه کشیدن	تثاؤب
جمعرات	پنجشنبه	يوم الخميس
جمنا نیز نام دریای معروف	بسته شدن	إنجماد
جننا	زائیدن	ولاد و ولادة و وضع الحمل
جنتری	شفتاهنگ	شفتاهنج معرب
جنم	آفرینش	فطرة و خلقة
جنم لینا	تناسخ زدن	تناسخ
جو	جو گرم و خشک	الشعير
جُھا	جُنباه و توخ	نبير

[illegible]

ہ	ف	عر
جوا	منگ	قِمار
جوار	زرت	ذُرۃ مُجاج
جواب دینا	جواب دادن	اِجابہ
جوا کھیلنا	قمار باختن	مُقامرہ و تقمر
جوان عورت	زن جوان	شابّہ و فتاۃ
جوانی	جوانی و برنائی	شباب و فتاء
جوبن کا ماتا	مست جوانی	سکر الشباب
جوتری کرم و شپک	×	بسباسہ
جوتکی	ستارہ شناس	مُنجّم
جوتی	کفش و پاپوش پا افزار	نعل و کوت قفش معرب
جوتی پہنانا	کفش پوشانیدن	اِحذاء
جوتی مارنا	پاپوش زدن	خفق و خصف
جوڑ	ہمتا و ہمسر	مثل و شبیہ
جوڑا	جفت	زوج
جوڑ گانٹھنا	دوختن یک لخت با دیگر	لفق

ہ	ف	عر
جواب	پاسخ	جیبۃ و جواب
جواب آنا	جواب آمدن	وصول الجواب
جواری	منگیا و قمار باز	مقامر و مِقمار
جوانا مرگ مرنا	جوانہ مرگ مردن	اِختضار
جوان	جوان برنا	شاب و فتی شباب جمع ۱۲
جوبن	آغاز جوانی	عُنفوان
جوبن نکالنا	آب سبت بنواگند	بُلوغ
جوتش بھاکھا ۱۲	×	علم نجوم
جوتنا	شوریدن و شیار یدن	اِثارہ و کربہ
جوتی پہننا	کفش پوشیدن	تنعّل
جوتی ٹانکنا	پارہ دوختن	خرز و خصف
جورو	زن و ہمسر و ہمخوابہ	زوج و زوجہ و صاحبہ
جوڑ	بند اعضا	وصل و مفصل
جوڑنا	پیوند کردن	وصل
جوڑی واو مجہول ۱۲	ہمسر و ہمتا	مشبہ و مثل

۵۷

[illegible] بروزن اقامت و کربہ بفتح کاف و سکون رای مہملہ و موحدہ و کراب بروزن کتاب ۱۲ ... احذاء بحای حطی و ذال معجمہ بروزن افعال ۱۲ خفق بفتح خاء معجمہ و فای ساکن و خصف بفتح خاء معجمہ و سکون صاد مہملہ و آخر فا ۱۲ لفق بفتح لام و سکون فاء آخر قاف ۱۲

ع	ف	ه	ع	ف	ه
انتفض الحمی	لرزه گرفتن	جوڑی آنا	نافض	تپ لرزه	جوڑی واو معروف
غبن و خسارة	زیان	جھکوں دو جوکھم	فور	در جوش آمدن	جوش میں آنا
قمل	شپشناک شدن	جوں پڑنا	قمل و حمنة	شپش	جوں
تفلیة	شپش جستن و برآوردن	جوں دیکھنا	استعلاء	کسی را فرمودن شپش برآوردن	جوں کھانا
اعلاق و ارسال العلق	زلو چسپانیدن و انداختن	جونک لگانا	علق	زلوک و زرانو و زلو و دوپیچه	جونک
فرند و افرند	پرند و پیلاوک	جوہر	قصع	شپش به ناخن کشتن	جوں مارنا
دغل	درخت کلان	جھاڑ	ظیان	یاسمین دشتی	جوہی
استنفاض	جاده‌ها کسی جستن	جھاڑ لینا	ثریا	×	جھاڑ پیلی انگنیا مانند درخت
نفاض	آنچه از افشاندن بیفتد	جھاڑن	+	رفت و روب و رفت و رو	جھاڑ جھنکاڑ
کنس	روفتن	جھاڑنا	نفض	افشاندن	جھاڑنا
ذو ذنابة	ستاره دم دار	جھاڑو	مکنسة	جاروب	جھاڑو
اکتساح	جاروب زده همه زنال بردن	جھاڑو دینا	کنس و قم	جاروب زدن	جھاڑو دینا
غیل	بوته	جھاڑی	قم و اقتمام	همه طعام خوردن	جھاڑو
نقضة	×	جھالا	مرکب سفینة و جاریة	جهاز	جہاز
عانة و شعرة	موی زهار	جھانٹ	تنواط	سنتسل	جھالر

ہ	ف	عر
جھاپتیں سونڈنا	ستون سوئی	اِستعانة
جھانکنا	سر از غرفہ و سر از دریچہ بر آوردن	اِخراج الرأس من الغرفة
جھاجھم سرد خشم	گز	طرفاء واثل
جُھجھا	پُرچشم	عَذَبَہ
جھپاک سے بے جھاکنا	دررُبودن	خطف و اختطاف
جھپٹنا	زدن و حملہ بردن	صَول و کرود
جھپکنا	نگاہ در دیدن	اِغضاء العین حیاء
جھٹ پٹا	ہنگام غروب آفتاب	غباشیر
جھٹالنا	اندک خوردہ گذاشتن	اِسْآر
جھٹو	بیکار	بَطّال
جھرجھرا	جامۂ سست بافتہ	ھَلْھَل
جھرنا	چشمہ	عین و ینبوع
جُھرّی	آژنگ	غُضَن
جھڑکی	[illegible]	زجر و مزجر
جھڑکی	فرو ریختن	اِنتشار

ہ	ف	عر
جھانجھہ	سنج	صنج
جھانوان	سنگ پا	نشفة
جھائیں	۲	کلف
جھپ	شتاب	عَجَل
جھپٹ	زو	کرّہ و جولہ و حملہ
جھپٹنا	دویدن	مبادرة
جھپکنا	مژہ برہم زدن	اِغضاء العین خوفاً
جھٹلانا	منسوب بدروغ کردن	تکذیب
جھٹکنا	تکان دادن	نفض
جھڑبیر	درخت کنار دشتی	ضال
جھرجھری	۲	رتس
جھروکا	پالکانہ و پالکانہ	شُبّاک
جھبڑ	پرۂ قفل	قراشہ
جھڑکی دینا	سرزنش کردن	توبیخ و ازدجار
جھڑی	باران پیوستگی	دِیمہ

ه	ف	عر
جُھکانا	دوتا کردن	عَطف و ثنی
جُھکنا	دوتا شدن و خمیدن	انحناء و انعطاف
جھگڑا	خرخشه و پرخاش	نزاع و مخاصمه
جھک مارنا	جکب زدن	هَذَیان
جُھلانا	جنبانیدن بادبیزن	تَرْجیح
جُھمکا	پروین	ثُرَیّا
جَھنّانا	بخواب رفتن عضو	خَدَر
جھنجھنا	اخلکند	×
جھنکار	جلنگ	طَنین و صَلیل
جھوٹھا	دروغ گو	کَاذِب
جھوٹھ بنانا	دروغ بافتن	خَرْق
جھول	×	جُل
جھولنا	×	تَرَجُّح
جھولی فقیر کی	چراسدان	شَلّاق
جھومنا	نادیدن	تَرَنُّح و مَیَد

ه	ف	عر
جھکڑ	جکتر	زَفْزافه
جُھکانا	فروتنی کردن	تواضع و خشوع
جھگڑالو	بسیار پرخاش کننده	اَلَدّ و طوط
جھکورا	جنبش باد و آب	زَعْزَعه
جھلی	پوست اندرون شکم	غِشاء
جھمکڑا و جھمکا	دیدار معشوق	تَجَلّی
جھنجھلانا	بخشم آمدن	تغیّظ
جھنڈ	چغاله	نَبْت و قطع شجر و بیخ
جھوٹھ	دروغ	کِذْب و فِرْیَه
جھوٹھا	پس خورده	سُؤْر
جھوٹھ لگانا	دروغ بستن	اِفْتِراء و تقوّل
جھولا	باد و وا و برق و باد پیچ و نگاره	اُرْجوحه
جھولی مسافر کی	توشه دان	جِراب
جھومر	دست بندو قفص فرنگی	وَعْکسه
جھونپڑا	کُلبه و لوازه	کُوخ و عشّه

۶۰

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
جھوکا	آسیب باد	زَعزَعہ	جھونک ترازو	چربیدگی	رُجحان و رُجوح
جھونکنا	فروزینہ گلخن	سُجُور	جھیل	آبگیر	غَدِیر
جھینگر	زیزوزنجیر	صُرصُور و جُندَب	جی	دل و جان	فُؤاد و نَفس
جی	آرے	نَعَم	جیتا	زندہ	حَیّ
جیتنا	چربیدن	غَلَبہ	جیتنا	بازی بردن	قَمر
جیتنا	فیروزی یافتن	ظَفر	جی میں آنا	در دل افتادن	خُطُور

باب جیم فارسی باالف

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
چاپلوسی	چاپلوسی	تَمَلُّق	چاٹنا	لیسیدن	لَعق و لَحس
چادر	چادر	رِدَا	چادر اپنٹی	رگوشے	رَیطَہ
چادر	بستر آہنگ	+	چادر اوڑھنا	چادر کشیدن	تَردّی و اِرتِداء
چار	چار و چہار	اَربَع	چار آئینہ	چار آئینہ و تنورہ	×
چارپائی	پلنگ	×	چارجامہ	چارجامہ	×
چارخانہ	خرزمانہ و شکنبہ	قِبَّہ	چارزانو بیٹھنا	چارزانو زدن	تَربُّع
چارا	چارہ و گزیر	بُدّ و مَحالہ	چارا	آخر	عَلَف
چارق ترکی	بست و بند	صحیح و سالم	چاقو ترکی	×	مِکشَطہ

ہ	ف	عر
چاک پیراہن	چاک پیرہن	+
چاکر	چاکر و نوکر	اجیر و شاگرد
چالا	رفتار	مِشْیَة
چالاک	چست و چالاک	کَیِّس
چاند	ماہ و [illegible]	قمر و سِنِمّار
چاند کا ٹکڑا	ماہ پارہ	فلقة القمر
چاند گہن	ماہ گرفتگی	خسوف
چاندنی رات	شب مہتاب	لیلة ضحیا
چانول	برنج معتمد ۱۲	أرز
چاہ	خواہش	اشتہاء و ابتغاء
چاہنا	خواہش	مَشِیّة
چبانا	چاویدن	مضغ و لاک
چپ چپکا	خاموش	مبہوت
چپاتی	چپاتی و نان تنک	رقاق
چپٹ باز	سعتر باز	+

ہ	ف	عر
چاک	چرخ کلال	+
چاکری	نوکری و ملازمی	المخدمة بالاجرة
چال	روش	طرز و سیرة
چالیس	چہل و چل	اربعین
چاند دیکھنا	ماہ نو دیدن	اہلال
چاند رات	شب ہلال	غرة و لیلة الہلال
چاندنی	مہتاب	قمراء و [illegible]
چاندی	سیم مرو خشام ۱۲	فضة و لُجَین
چاہ	دوستی	وداد و [illegible]
چاہنا	دوستی داشتن	ود و رغبة
چای	چای گرم و تر ۱۲	صای
چبوترہ	ماہتابی و دکان	دکة و دکان
چپ	خموش بصیغہ امر ۱۲	الصمت و صمة
چپٹ باز	طبق زن	سحاقة
چپٹی	طبق	سحق

ه	ف	عر
چپٹی لڑانا	طبق زدن	مُساحَقَه
چپڑا	لک شسته	اللَّتُّ المَغْسُول
چپچپاہٹ	چسپیدگی	لزُوجَة
چپڑی	روغنه	مُرَدَّل
چپکانا	چسپانیدن	اِلْزاق بالکسر
چپکنا	چسپیدن	لُصُوق
چپنی	سرپوش	✓
چت	سِتان	مُسْتَلْقِی
چتلا	رنگارنگ	مُبَرْقَش
چٹالنا	خسته کردن	تَجْرِیح
چٹان	خرسنگ	صَخْرَة
چت پٹ	بیک ناگاه	بَغْتَةً
چٹخارنا	x	نَمَطُّق
چٹکی	تیلنگ و بنگ	قَرْصَة
چٹکی بھر	بقدر یکه سر انگشتان بر آید	قَبْضَة

ه	ف	عر
چپٹھا	x	مُقَلْطَح
چپ رہنا	تن زدن	صَمْت و سُکُوت
چپڑ اوچپڑی	چیخ	اِرْمِصَ و رَمَصَاء
چپکا کرنا	خاموش گردانیدن	اِسْکات بالکسر
چپکن	چپکن	قَبَاء
چپکی کہنا	آهسته گفتن	اِسْرار
چپنی	کاسهٔ زانو و آئینهٔ زانو	دَاغِصَة
چترا	هشیار	عَضّ
چت پڑنا	برپشت خوابیدن	اِسْتِلْقاء
چٹا	سپید	یَقَق
چٹائی	بوریا	حَصِیر و بُورِیا
چٹچٹا	اجهره	بُلسك
چٹخانا	انگشتان را خمانیدن آواز کردن	فَرْقَعَة
چٹکی بجانا	فرتنگ زدن	زَنجَرَة
چٹکی بھر لینا	بسر دو انگشت بر داشتن	قَبْص

باب الہندی — بالجیم فارسی

ه	ف	عر
چُٹکی سی ملکر موڑنا	بسر انگشتان مالیدہ شکستن	قَرص
چُٹیلا	×	وُصلہ
چٹھی نکاسی کی	خط گذارہ	جَواز
چٹیلا	زخم خوردہ و خستہ	مَجرُوح
چٹو	روسپی	فاجِرہ و فاعِلہ
چراغ	چراغ	سِراج و ذُبالہ
چراغ جلنا	افروختن	تَوَقُّد
چراغدان	چراغپایہ و چراغ بہ	منارہ و مِشکوٰۃ
چراغ گل ہونا	خاموش شدن و مردن چراغ	طُفُو
چَرانا	چرانیدن	اِرعاء
چربی	چربو و پیہ	شَحم
چرچا کرنا	واگفتن	تَذَکُّر
چرخا کاتنا	رشتن	اِغزال
چُرس	شکن شکنج و کنجلک	غَرو غَضن
چرنا	چریدن	رعو و رعی

ه	ف	عر
چٹکی لینا	نشگنجیدن	قرص
چٹنی	چشنہ	لعوق
چٹیا	×	قَزَع
چچا	افدر و عمو	عَم اعمام جمع
چڈّھا	پیغولہ ران	دَفغ و مغبن
چراغ پا ہونا	چراغ پا شدن و سیخ پا	اِستِینان
چراغ جلانا	افروختن	اِیقاد
چراغ گل کرنا	چراغ نشاندن و کشتن	اِطفاء
چراغ میں تیل ڈالنا	روغن بچراغ ریختن	مُسکب الدّہن
چراہند	حنجیرہ	قُتار
چرچا	واگویہ	تَذکار
چرخا	چرخہ	دُولاب الغزل
چرخی	چوبکین و لوبنین	مِحلاج
چرسا	چرم	سِبت
چرند	چرندہ	رَعِیّۃ

۶۸

ہ	ف	عر
چرنے کے لیے چھوڑنا	برای چریدن رہا کردن	مَرْجَ
چرونجی	نقل خواجہ	حَبُّ السَّمْنَة گرم و خشک
چڑچڑا	بدخو	زَعْفَرُوق
چڑھانا	دیگ بر دیگدان گذاشتن	نَصْب
چڑھائی	لشکر کشی	قَوْدٌ و جَیْر
چڑیا	گنجشک چکوک	عُصْفُور بضمتین ۱۲
چڑی مار	داسیار	صَیَّادُ الطُّیُور
چشمہ	چشمہ	یَنْبُوع
چغلخور ترکی و فارسی	سخن چین	نَمَّام و واشی و سَاعی
چقماق ترکی ۱۲	آتش زنہ	زَنْد
چقندر	چقندر	سِلْق
چکادڑی	جغرات چکیدہ	مُحَلَّب
چکانا	نرخ کردن	سَوْم
چکٹنا	فتیلہ شدن مو	تَلَبُّد و تَلَزُّج
چک جانا یا چکنا	فیصلہ یافتن	اِنْفِصَال

ہ	ف	عر
چرواہا	شبان بالضم ۱۲	رَاعِی
چڑانا	خمانیدن	اِخْتِلَاجٌ بالوجہ
چڑھانا	آزمایش بالا بردن	اِرْقَاء
چڑھائی	زمینی کہ یک سر او بلند باشد	صُعُود و مَرْد و تَقِی
چڑھنا	برآمدن	صُعُود و تَصَعُّد
چڑیل	مادہ غول	سِعْلَاة
چستہ	شیردان	+
چشمہ	چشمک	مَنْظَرَہ
چغلی ترکی ۱۲	سخن چینی	نَمِیمَہ و سِعَایَہ
چقماق جھاڑنا	آتش از آتش زنہ برآوردن	اِیْرَاء
چق ترکی ۱۲	چک	سِتَارَہ
چکاچوند	غبار آوردن چشم	سَدَر
چکتی	دنبہ	اَلْیَہ
چک جانا	سپری شدن	نَفَاد
چکتر	✗	هِلَالُ الصِّبَا

ه	ف	عر
چکلا	پہنا	عَرِیض
چکنا	لخشان	اَملَس
چُکنا	قرار یافتن	تَقَرُّر
چکنائی	چربی	دُهن و سَمَن و دَسَم
چکنی مٹی	گل چسپان	طِینُ لازِب
چکوتیا	وابریدن	مُقَاطَعَة بفتح طای مہملہ
چکور کا بچا	بچہ کبک	سُلَک
چکھنا	چشیدن و لب چش کردن	ذَوق و مزد
چکھی	×	حَرَارَة
چکی بنانے والا	آسیاگر	مُرَحِّی
چکی رہنا	آسیا تیز کردن	نقر الرحی
چکی کا کھونٹا	دستہ آسیا	زُرنُوک
چگنا	دانہ چیدن	تَلَقُّط
چلانا	شور و غوغا	صَخَب و صیاح
چلمچی ترکیست	طشت و لگن	طَسْت مہملتین

ه	ف	عر
چکن	چکن عنبر زن کار	+
چکنا	سنگ ہموار	صَلْد
چکنا چور	ریزہ ریزہ	مَرضُوض
چکنیا	جوان چرب	+
چکوا چکوی	سرخاب	نُحَام و نُحَا
چکور	مرغ آتشخوار و کبک	حَجَل
چکھانا	چشانیدن	إِذَاقَة
چکھ جانا	ہمہ خوردن	إِقْتِمَام
چکی	آسیا	رَحی و غربیة
چکی رہا	آسیابان	+
چکی کا پاٹ	پرہ آسیا	فِلکہ
چکی کی کھونٹی	میخ آسیا	قُطب
چیس	خارش	حِکَّة
چلم	چلم و سر قلیان	رأس البوری
چلنا	شتن	مَشی

ہ	ف	ع ر
چلو	کف آب	غرفہ
چلون	چنغ و چق	ستارۃ
چمار	چرم ساز	دباغ
چمٹنا	چسپیدن	لزوق
چمچا بھر	یک چمچہ	لعقہ
چمڑا	چرم	جلد
چمک	x	مغناطیس لغت یونانی ۱۲
چمکنا	درخشیدن	تلألؤ و اضاءۃ
چموٹے	x	طلق
چنا	نخود	حمص
چنا	چنار	صنار
چنچنے	x	دیدان
چندن بھاگھا ۱۲	x	صندل
چنڈال	فرومایہ	وضیع
چنگ و چنگ	x	لذع

ہ	ف	ع ر
چلنا پھرنا	گردیدن	تقلب
چملہ	چلہ وزہ	وتر
چمٹا	آتشگیر و آتش کش	ملقاط
چمچا	چمچہ و قاشق	ملعقہ
چھم برسے	باران سرہا	شتی
چمڑا اوتارنا	پوست کشیدن	سلخ
چمک	فروغ و پرتو	لمع
چمگادڑ	شپر و مرغ مسیحا	خفاش
چنا	برگزیدن و چیدن	انتقاء و التقاط
چنا ہوا	برگزیدہ و چیدہ	منتخب و منتجب
چنبیلی	x	یاسمین
چندرا	دائرہ کشیدن	+
چندھا	شپرہ چشم	اخفش
چنڈول	چکاوک	قبرۃ
چنگاری	آتشپزہ	شرار

ه	ف	ع
چنگا ہونا	بہ شدن	بُرء
چنگھاڑ	آواز فیل	نئیم
چوبا	میخ آہن	مسمار و [illegible]
چوپایہ	ستور و چارپا و چارپایہ	بہیمہ
چوپڑ	×	×
چوت	کس	فرج
چوٹ	کوب	ضربہ
چوٹی مرغ کی	پوپ	اکلیل و تاج
چوٹی پہاڑ کی	تیغ و بینی کوہ	قلہ و قنہ
چوچی	پچو پستان	ثدی و ضرع
چودھوین رات	شب چاردہم	بلماء
چورانا	دزدیدن	سرق
چوری	کس ران	مذبہ
چوری کا مال	مال دزدی	سراقہ
چوڑانا	پہنا کردن	توسیع

ه	ف	ع
چنگھاڑ	آواز سخت	صیحہ
چونہ پانی ہونا	نعل بستن و زدن	انعال
چوبائی	×	متناوحہ
چوبدار	چوبکی و نقطار تیزی	[illegible]
چوپڑ باز	چار باز و چار [illegible]	×
چوتڑ	سرین	عجز
چوٹ کرنا	ضرب رسانیدن و زخم زدن	جرح
چوٹی عورتکی	جعد	فرع
چوٹی ترازو کی	زبانۂ ترازو	عذبۃ المیزان
چودہ	چاردہ	اربعۃ عشر
چور	دزد	سارق و لص
چوری	دزدی	سرقہ
چوری دیکھنا	دزدیدہ دیدن	مسارقۃ النظر
چوڑا	پہن و پہناور	عریض و وسیع
چوڑائی	پہنائی	سعۃ و ندح

ه	ف	ع
چوڑی	دست برنجن	مَسَك و وَقْف
چوسنا	مزیدن و مکیدن	مَصّ و مَرْث (صاد مهمله ۱۲)
چوکا	دندان پیشین مع رستنگاه	کُرْسِی الأَضْرَاس
چوکڑی [illegible]	[illegible]ن و زدن	ضُبْرَان
چوکھٹ	چوب پیراستانه	أُسْكُفّه و نِجَاف
چوکی	زیرگاه و صندلی	کُرْسِي
چوکی دینا	نگهبانی کردن	کَلاءۃ و حِفَاظَة
چول	پاشنه در	رِجْلُ الْبَاب
چومنا در ترکی او پ ۱۲	بوسه ماج فارسی ۱۲	قُبْلَة و لَثْمَة (ثلث ۱۲)
چومیخی کرنا	چارمیخ	التَّعْذِيب بِأَرْبَعَةِ أَوْتَاد
چونچ	نول و کلب	مِنْقَار و مِنْسَر
چونچ مارنا	نول زدن	نَقْر و نَسْر
چوہا	موش	فَأْر و بَرْبُوع
چوہیا	ماده موش	فَأْرَة
چھاپا	مهر خرمن	ندو وشم

ه	ف	ع
چوزه و چوچه	الفاوبچه مرغ	فَرُّوج و فَرْخ
چوک	×	خَطَا
چوکا از اقسام [illegible]	سه پا و [illegible]	حُمَّاص
چوکنا	هوشیار و خبردار	تَيَقُّظ و حَذَر
چوکھٹ بازو	درپواس بروزن پلپیاس	×
چوکیدار و در ترکی تیاقی ۱۲	پاسدار و پاسبان	حَارِس (احراس جمع ۱۲)
چوگان	چوگان	مِحْجَن و صَوْلَجَان و مِعْصَا
چولھا	دیگدان و دیگپا	أُثْفِيَه و مِنْصَب
چومنا	بوسه زدن	تَقْبِيل و لَثْم (مثلثه ۱۲)
چونا	آهک	كِلْس و نُوْرَة
چوچلا	ناز	دَلَال و غُنْج
چوکنا	ازخواب برجستن	تَعَار
چوہٹا	چارسو	×
چھاپا	قالب	طَابَع
چھاپنا	بقالب زدن	طَبْع

ہ	ف	ع	ہ	ف	ع
چھاپا مارنا	شبخون زدن	تَبْیِیت	چھاتا	برکار و سینہ و باز	صُدَار مُشَرَّف
چھاتی	سینہ	صَدْر	چھاتی لگانا	در بر گرفتن	اَلضَّمُّ اِلَی الصَّدْر
چھاتی کا پتھر	سنگ سینہ	کَلکَل	چھاج	غلہ فشان	مِنْسَف
چھاچھ	دوغ	مَخِیض	چھوارا	خرما	تَمْر
چھاگل	کوزۂ سنگریزہ	رَکْوَۃ و مطہرہ	چھال	پوست درخت	لِحَاء
چھالا	تبخالہ	ثُعْبُول	چھالا پڑنا	آبلہ زدن	نَفْط
چھانٹن	افشانہ	نُقَایَة	چھاننا	پالودن	تَرْوِیق
چھاننا	بیختن	نَخْل	چھانو	سایہ	ظِلّ و فَیء
چھب	آرایش	تَقْطِیع	چھجّہ	منجلاب	بَالُوعَة
چھچھڑا	سبر	غُثْر	چھچھڑی	×	غُزَیْر
چھپانا	پوشیدن	کِتْمَان	چھپٹی	چوب بیزہ	وَقْش
چھپٹی	فروزینہ	ضِرَام	چھپّر	چپر	+
چھپکلی	کرفش و چلپا	وَزَغَة	چھپکے نکلنا	پنہان بیرون شدن	اِنْسِلَال
چھت	بام و درسنج	سطح و سقف	چھتا	کوتار	سَابَاط
چھتا	لانہ و شان موم	مشار و خلیۃ	چھت پاٹنا	سقف کردن بام خانہ	تَسْقِیف

عر	ف	ہ	عر	ف	ہ
مظلّة	چتر	چھتر	توکاف	چکیدن و سیج	چھت ٹپکانا
موقعة الحمام	آدہ مولہ	چھتری	ظُلّة	آفتاب گیر	چھتری
نثر	درہم ریختن	چھٹکانا	اِنتشار	فروریختن	چھٹکنا
فراغ	×	چھٹی	خُرس	زاں شو	چھٹی کا کھانا
احمر قانی	سخت سرخ	چھہا	کُنّة	باران گیر	چھپا
خُلد	موش کور	چھچھوندر	بذور	تُرہ شہ	چھچھورا
+	موشک دوانیدن	چھچھوندر چھوڑنا	+	موشک	چھچھوندر آتشبازی
ساطور	دشنہ	چھرا	صفیر و سجع	چہچہ و آواز بلبل	چھچھا
فکّ	رہانیدن گرو	چھڑانا	اِنجاء و انقاذ	رہانیدن	چھڑانا
رش	آب زدن	چھڑکنا	عزل	بہر طرف گردن	چھٹرانا
شحنة	چھرہ	چھڑا	دَقّ	کوبیتن	چھٹنا
سکّین	کارد و کزلک	چھری	مشنیق	چوبینہ	چھپرا
قضیب و مطرقة	چوب تعلیم	چھڑی	×	ساچہ	چھپرا
سکران طافح	گلست و مستہ	چھکا چھک	وَجاء	کارد زدن	چھری مارنا
صقع	سرہنگ	چھکڑا	اِمتلاء	خوب سیر شدن	چھلک جانا

ہ	ف	ع
چھاڑا	گردون	عَرَّادَة
چھاکا	پوست میوه درخت	قِشْر و لِحَاء
چھلکانا	اندک بول بی اراده انداختن	النضح بالبول
چھلوری	کژدمه	دَاخِس
چھلا	لامی و لش	حُلّ و رَتَخَه
چھننا	دروبیزان	مِصْفَاة
چھنگا	شش انگشتی	أَعْنَش
چھنگلیا	کالنج کلک	خِنْصَر
چھوڑنا	رہا کردن	إِطْلَاق و تَخْلِيَه
چھوڑنا	گذاشتن شتر بهر چریدن	سَرْح
چھوڑنا	گذاشتن زنان	تَطْلِيق
چھوکرا	ساده رد	أَمْرَد
چھیب	بهک سفید	بَهَق أَبْيَض
چھیچھڑا	لوش و خندره	×
چھید	سوراخ	نَقْب و خَرْبَه

ہ	ف	ع
چھابل	فریب	خَدُع
چھلکتا ہوا	لبریز و سرشار	دِهَاق
چھانی	پرویزن و گربال	غِرْبَال و مُنْخُل
چھلا	کچه	فَتْخَه
چھلا پہننا	کچه پوشیدن	تَفَتُّخ
چھنال	زنجک و روسپی	قَحْبَه و فَاجِرَه
چھنکانا	×	تَعْطِيس
چھوٹنا	رہائی	نَجَاة
چھوڑنا	بریدن	قَطْع
چھوڑنا	گذاشتن جانور شکاری	إِرْسَال
چھوڑنا	سردادن بندوق و توپ	تَخْلِيَه و ضَرْب
چھوچھی	ماغوره	القَصَبَة الصَّغِيرَة
چھی جانا	شگافته شدن سوراخ شدن	إِنْخِرَام
چھیپی	چاپه گر	وَشَّاء و مُنَمِّج
چھپا ہوا	سنجته شده	مَقْشُور و مُقَشَّر

ہ	ف	ع
پھیلن	خراشہ و تراشہ	خراطہ و نُحاتہ
چھپانا	خراشیدن و تراشیدن	سَحت و سحو
چھینٹ	چکلہ و گل سرشک	رشاش
چھینٹا پڑنا	اندک باریدن باران	ترشیش
چھینٹا دینا	فریب دادن	خدع و ختل
چھینکنا	عطسہ زدن و دادن برآمدن	عُطاس
چھینی	آرشینہ	مِنقر
چیت بیای مجہول	ہوش	اِدراک
چیچک	چیچک و سرخجہ	جُدَری و حَصبۃ
چیخ	شور	ضجیج
چیرنا	شگافتن و دریدن	شق و خرق
چیرا	دختری و دختره	عُذرَۃ
چیل	زغن و غلیواژ و خات و کید	حِداَۃ و حداء و شَوَاجِر
چین	آرام و آسایش	رَاحَۃ
چین چین	چاو چاو	سَقسَقہ

ہ	ف	ع
پھیلنا	پہن گردن	اِلتحاء
چھینا چھینی	کش مکش	مُنابذۃ و مجاذبۃ
چھینٹ	چیت و جامہ بوتہ دار	شُکیسل و وُسمی
چھینٹا دینا	آب زدن	رَش
چھینک	شوشو و عطسہ	عطسہ
چھین لینا	در ربودن	سلب و اِختلاس
چیتھڑ	چرک و شبہم	مُس و غمص
چیتا معروف	یوز	نَمِر
چیچک رو	چیچک رو و آبلہ رو	مُجدَّر و مُجدّار
چیر اور تارنا	دوشیزگی بردن	اِقتضاض
چیرا	نوعی از دستار	+
چیرہ بند	دوشیزه	بِکر
چیلا	بنده	عَبد
چین	شکن	غَضن
چینی	شکر سفید	سُکَّر

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
چیولی	تاغنه	اِستَبرَق	چیونٹا	مور سواری	عُجروف
چیونٹی	مورچه	نَملَه و ذَرَّه	[illegible] سرو خشک	شوشو	دُخن

باب حای حطی

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
حاجت	حاجت	[illegible]	حاضر جواب	حاضر جواب	تلقاع
حاضر کرنا	حاضر کردن	تعیین و احضار	حال لانا	حال و سماع کردن	وجد و سماع
حباب	شرم	حیا	حجت	حجت	حجة و دلیل و برهان
حرارہ	جنبش عرق	اِهتزاز	حرام مغز	حرام مغز	نخاع
حرامزاده	زنازاده و تخم حرام و جا معول	ولد الزنا و ولد الحرام	حرامزاده	فتنه انگیز	شریر
حرام کا مال	مال حرام	سُحت	حرص	آز	طمع و شَرَه
حرصی	آزمند و آزمند	حَریص	حریف	هم آورد و هم پیشه	قِرن
حریره	×	[illegible]	حقه	[illegible]	[illegible]
حلال کرنا	ذبح کردن	ذَبح	حلکاری	حلکاری	مُذهب و مفضض
حلوان	[illegible]	حُلام و حلّان	حلوا سوہن	حلوای سوهان	[illegible]
حلوائی	حلوا فروش	حلوانی و حلوائی	حمام	گرمابه	دیماس و بلّان
حمیل	زیور گلو	وشاح	حوض	آبدان و تنور	حوض و صهریج

ہ	ف	عر
حویلی	خانہ	دار و بیت
خاک تودا	خاک تودہ و آمارج	×
خاکروب	چرک کش و جلال	مُطَهِّر
خاکگینا	خایہ زیرہ خایہ گینہ	عجّہ بضم عین مہملہ
خانساماں	سیر ساماں و ناظر	×
خانہ داماد	خانہ داماد	×
خاوند بکسر واو	شوہر و شوی	بعل و زوج
خدا او ٹھائے	خدا ابر دارد	×
خدانخواستہ	خدا ناکردہ خدا نکند	×
خراٹے مجہول	نفیر خواب و خرخر	فخیخ و غطیط
خرادی	خرادہ	خرّاط
خرچ	خرچ و ہزینہ	صَرف
خرجی	خرجین	خُرج
خرفا	خرفہ سرو تر	بقلۃ الحمقاء و فرفخ
خزانچی	خزینہ دار و گنجینہ دار	خازن و خزان

باب خای معجمہ

ہ	ف	عر
خاکروب	خاکروب	کنّاس
خاکشی	خاکشی و خاکشو	خُبّة بخای معجمہ
خالی	تہی	صفر بکسر صاد مہملہ
خانہ باغ	بستان سرا	حدیقہ
خاوند بفتح واو مخفف خداوند	خاوند	مالک و مولیٰ
خچر	استر	بَغل
خدا سے کام پڑنا	کار بخدا افتادن	+
خدمتگار	خدمتگار و آدم	خادم
خراو	×	مِخرط و مِخراط
خربوزہ	خربوزہ و خربوک	خِربز و بطیخ
خرچ بالائی	بالا خرچی	+
خرچی	چرمہ	بِرطیل
خرگوش	خرگوش	ارنب
خزانہ	گنجینہ	مخزن

٦٥

ه	ف	عر
خشک	خشک	یابس
خشکی (یائے معروف)	خشکی	یُبس
خضاب	خضاب	خِضاب
خط	خط	رقیم وکتاب
خط نکلنا	خط برآمدن و سبزه دمیدن	تبقیل
خلال کرنا	خلال کردن	تخلّل
خرا زبان قصبات	بوریاباف	ناسج الحصیر
خمیر اوٹھنا	خمیر آمدن	اِختمار
خمیر سکھنا	خمیر کردن	تخمیر
خمیری روٹی	نان خمیر	خُبز الخمیر
خواب	خواب	رؤیا
خوان	خوان	خِوان وطبق
خوانچه	خوانچه وطبقچه	الطبق الصغیر
خوبانی	شکر بادام	مِشمِش
خود پسند	خود پسند و خود رای و خود سر	راکب الراس

ه	ف	عر
خشک سالی	×	قحط
خشکی	برسم	لواثه
خضاب کرنا	خضاب کردن وزردی دادن	اِختضاب
خط	سبزه گرد لب ورخساره	بقل
خلال	دندان کاو	خِلال
خم ٹھونکنا	دست به بازو زدن	ضرب الیدین علی العضدین
خمیر	آرد سرشته	عجین
خمیر کھٹا ہونا	ترش شدن خمیر	تخوخه
خمیرا	خمیر مایه	فِتاق
خنجری	خنجری	دقیف
خواب پریشان	خواب پریشان	اضغاث احلام
خواجه و خواجه سرا	خواجه سرا	مجبوب وخصی
خواه مخواه	خواهی نخواهی	لاجرم ولابد
خود	خود	بیضه وترکه
خود غرض	خودکام	+

ه	ف	عر	ه	ف	عر
خوشامد	خوشامد	مُداراة و [illegible]	خوشامدی	بادپیران	مُتملّق
خوشبو	خوشبو	طِیب	خوشبو لگانا	خوشبو مالیدن	تضمّخ
خوش خبری	مژده و نوید	بُشریٰ	خوشخبری دینا	نوید دادن	اِستبشار
خوشخوراک	خوش غذا	مُعزهِل	خوش علاف	خوش علاف	دالِق
خوشی	خوشی و شاد	حُبور و سُرور و بهجة و فرحة	خوگر	خوگر و خوکرده	مُتعوِّد و مارِن
خوگیر	زین و [illegible]	لِبد لبود جمع	خون بہا	خون بہا	دِیَة
خون سپید ہونا	خون سپید شدن	×	خون کا پیاسا	تشنۂ خون	عطشان الدّم
خون کا چاہنے والا	خونخواه	مُستقِص	خون کا عوض	×	قِصاص و قَوَد
خونکا عوض لینا	خون گرفتن	اِقتِصاص	خون لینا	خون کشیدن	فصاد
خونی	خونی و خون دار	قاتِل و سفّاک	خوے	خوی و شیوه	سَجِیّة و شیمة
خو چھوڑنا	خوی باز کردن	ترکُ العادة	خوگر کرنا	خو دادن	تعوید
خوگر ہونا	خوکردن	تعوّد	خوید	خوید	خامة

باب دال مہملہ

ه	ف	عر	ه	ف	عر
دابنا	به پست فشاندن چیزے	غَمْز	داتا	راد	سَخِی و جَواد
داد مرض سعفه	داد و [illegible] اور فن	قُوبا	داد ضد ستم	داد	عَدل و نَصَفَة

[illegible]

ه	ف	عر
دادا	نیا و پدر پدر	جَدّ
دادو دینا	بداد رسانیدن	إغاثه
دادی	مادر پدر	جَدّة
دارو	دارو بارت	بَارُوت
داروغا ترکی	داروغه	قَیِّم و قِوَام
داروغه دیوانجی	میر بار	×
داستانا	دستانه سپر	صِنَار
دان بالمهار زون	جهیز بخش	جهاز و اهداء
دانا پانی	آبخورد	حظّ و نصیب
دانت	دندان	ثغر و ضرس و سنّ
دانت بٹھینا	دندان نشستن بدندان	اِشتِباک
دانت کاٹنا	بدندان بریدن	آزم
دانت کٹکٹانا	دندان سائیدن	حَرق
دانت کرکرانا	دندان بهم خوردن	اصطکاک الاسنان
دانت نکالنا	دندان برآوردن	افترار

ه	ف	عر
داد پانا	بداد رسیدن	وجدان الفتوا
داماد	شوهر دختر	صِهر و ختن
دارالشفا	بیمارستان و بیمارخانه	دار المرضی و مارستان
دارو	درمان	دَوَاء
داروغه توپخانه	میر آتش	×
داستانا	بهله	قفاز
دامن	دامن	ذیل
دانا بدلنا	×	تطعم
دانا پڑنا	دانه افتادن	اِحباب
دانت اکھاڑنا	دندان برکندن	امتلاخ و قلع
دانت پیسنا	دندان از خشم فشردن	حَرق
دانت سے کاٹ کھانا	بدندان گزیدن	تسنین
دانت کرانا	آواز کردن دندان	الصّلة فی النوم
دانت کھٹے ہونا	کند شدن دندان	ضَهَرس
دانت نکوسنا	دندان برآوردن و دندان از خشم نمودن	کشر

[illegible]

ہ	ف	عر
داہنا ہاتھ	دست راست	يَد يُمنى
دائی	دائی و دایہ و [illegible]	ظئر و مرضعة
دبانا	فشار دادن	ضَغطة
دبدبہ	فر	شَوكة
دُبلا	لاغر و نزار	نحيف و مهزول
دُبھاسیا	پیچواک	ترجمان
دُت	×	اِخسأ
دُتکارنا	راندن سگ	خسأ و خسوء
دوا	دوک	حاضنة
دُر	گوشانیدن	[illegible]
دربار	دربار	حضرة السلطان
دربان	دربان و پرده دار	بَوّاب
دَردَرا	نیمکوفته	جريش
دَرز	دَرز	شَق
درماہہ	ماہیانہ و ماہوار	مُشاهرة

ہ	ف	عر
داہنہ	راست	يَمين
دائی جنائی	دایچہ و پازاج	قابلة
دبا مارنا	کمین کردن	کمون
دبگر	سپر ساز	تَرّاس
دُبلاپا	لاغری	نحافة
دبے پاؤں چلنا	آہستہ رفتن	دَبّ بدال مہملہ
دُت دُت	×	سَرماسرما
دتون و داتون	×	مِسواک
دُدھی	شیر گیا	يَتوع
دُر	دُرگوش	خُرص
درباری کپڑی	رخت سلامی	+
درخت	درخت	شَجَر
دردِزہ	درد زہ	طلق و مخاض
درزی	درزی و جامہ دوز	خیّاط و ناصح
دروازہ	در	باب

٧٩

ه	ف	عر
دروازه بند کرنا	دربستن	إغلاق
دروازه ٹھوکنا	بر در زدن	دقّ الباب
دریا	دریا	بحر و یمّ
دراڑ	شکاف	صدع و حوس
دس	ده	عشر
دست پناه و دستپنا	آتش کش	ملقط
دست فروش	دست فروش	×
دستک دینا	دستک زدن و دغنک زدن	تصفیق
دستگردان دینا	دستگردان دادن	إعارة
دستہ	گلدستہ	باقة
دستہ	چیپ راس و چپراس	×
دسواں	دہم	عاشر
دشمن جانی	دشمن جانی	قتل
دشمنی	دشمنی	شحناء
دعوتی	افسون خوان	معزّم

ه	ف	عر
دروازه بھیڑنا	در را فراز کردن	إطباق
دروازه کھولنا	در واکردن	فتح
درنیتی	دستاس	مجشّة
ڈربا	گرتانه	أُقنة
دست آویز	دست آویز	وثیقه
دسترخوان	دستارخوان و دشیلان	سفرة و سماط
دستک	دستک	×
دستگردان	دستگردان	عاریة
دستگردان لینا	دستگردان کردن	إستعارة
دستہ	دستہ کارد	نصاب
دسواں	دہیک	عشر
دشمن	دشمن	عدوّ و عادی
دشمن ولی	دشمن ولی	حاقد
دعا دینا	دعا دادن و گفتن و کردن	دعا و دعوی
دغا	دغا و فریب	ختل و خلبة

ه	ف	عر	ه	ف	عر
دغاباز	دغاباز	خادع و خائل	دغا دینا	فریب دادن گول زدن	خدع و مکر
دغا کهانا	فریب خوردن	اِنخداع	دغدغا	دغدغه و تشویش خاطر	توزع و تشتت
دغتی	دغتین	دَفتَین	دُکه	رنج و آزار	اَذِیَّة
دُکه	درد و بیماری	داء و وجع	دُکه دینا	درد کردن	وجع
دکهائی	بادبرین	جنوب	دُکهیا	زن حاجتمند	اَرمَلَة
دل	دل	قلب و فؤاد و جنان	دَل	جماعت بسیار	جمّ غفیر
دلاسا	دلاسا	تَسکِین	دلاسا دینا	دل دادن	تَسلِیَة
دَلال	سفسار و دستار	سِمسَار	دلالی	دلالی	دَلَالَة
دلدل	لای و لش	وَحَل	دل لگانا	دل بچیزی وبستن	تَعَلُّق
دل کے پهپهولی پهوڑنا	آبلهٔ دل شکستن	شِفَاء	دل کے پهپهولی پهوڑنا	آبلهٔ دل شکستن	تَشَفّی
دل لگی	خوش طبعی	مُزَاح	دل مین کهبنا	در دل گشتن	رَسّ
دُلهن	بیو و بانو	عَرُوس و هدی	دَلیتی	دستاس	مِجَشَّة
دُم	دُم و دنب	ذَنَب	دم	دَم	نَفَس
دم	دم گاه	حِین و وقت	دمانا	دم دادن تیغ	+
دم بیدم	دمادم	آناً فآناً	دُمچی	پاره دم	تَفَر

ذنب بفتح ذال معجمه و نون و در آخر موحده بمعنے دم ۱۲ تفر بفتح مثناة و فا و در آخر رای مهمله بفارسی پاره دم و بترکی

٨٦

ه	ف	عر
دُم دبانا	x	کشتی
دُمکا	سنگوک	فُلکَة
دم سادھنا	دم کشیدن	حبس النفس
دُمکنا	درخشیدن	برق ولمعة
دم کھانا	فریب خوردن	انخداع
دم لینا	آرام گرفتن	استراح
دُم ہلانا	دُم جنبانیدن	تحریك الذنب
دنبالا	دنباله	ذُنابة
دُنبا	دُنبه	کبش
دُنکا	بر آشفتن سیاه وغیره	بغاوة
دُنیا	اینجهان	دُنیا
دوات جہانی	دوات آشوب	محراك
دوالا نکالنا	چراغ روشن کردن هندو	x
دوب / دواء مجهول	فرزند مرغ	اب وعشب
دوپہر	نیمروز	هاجرة و ظهیرة

ه	ف	عر
دم دینا	دم دادن	خداع
دم گرکنا	دم گرفتن	ضیق النفس
دُمک	درفشندگی	تلألؤ وبرق
دم کھانا	خموشی ورزیدن	سکوت
دُم گزا	دُمغزه	زِمِکّی
دم میں آنا	دم خوردن	انخداع
دِن	روز	یوم
دُنبل	x	دُمّل وجراح وجنة
دندانا	دندانه	سِنّة
دلوندی	روزکوری	جهر
دوات	آمه	نون ومحبرة ودواة
دوادوش	دوادوش و تک و تاز	سعی
دوانا	دیوانه	مجنون
دُوبدو	دوبدو	مُواجهة
دوپہر کھا کر نا	فرود آمدن نیمروز	تغویر

ہ	ف	ع
دوپہر ڈھلنا	برگشتن آفتاب	زَوَال
دوپہر کو سونا	خفتن نیمروز	قَیْلُولَة
دودھ	شیر	لَبَن و دِرَّة
دودھ پلانا	شیر دادن	إِرْضَاع
دودھ چھڑانا	بریدن شیر	تَقْطِیع
دودھ پینا	شیر مکیدن	رِضَاع
دودھارا	شمشیر دودمہ	ذُو شَفْرَتَین
دودھ کے دانت	×	رَاضِعَة رَوَاضِع
دُور	دور	بَعِید
دوڑ مارنا	ترکتاز	إِیقَاع
دور کی ہانکنا	بالا خوانی	×
دوڑنا	دویدن	عَدْو
دوزخ	دوزخ	سَقَر
دوستدلی	دوستدلی	وَلِیجَة
دوغلا	اِکدش	هَجِین

ہ	ف	ع
دوپہر کو چلنا	رفتن بہنگام نیمروز	تَغْوِیر
دُودوا	دودلہ	مُتَفَکِّر
دودھ اترنا	فرود آمدن شیر در پستان	إِلْبَان
دودھ پلائی	دایہ شیر دہ	مُرْضِعَة
دودھ پیتا لڑکا	شیر خوارہ	رَضِیع
دودھ بڑھانا اور چھڑانا	از شیر باز کردن	فِطَام
دودھ بیا بعد	×	دَرُور و غَزِیرَة
دو دامہ	دو دامہ	طَارِق ذُو جُمَّتَین
دوری	حکمرانی	مُحْکُومَة
دوربین	دوربین دستارہ بین	مِنْظَار
دوڑانا	دوانیدن	إِعْدَاء
دوڑ دھوپ کرنا	[illegible]	سَعْی
دوست	دوست	خَلِیل
دوشنبہ	دوشنبہ	یَوْمُ الاِثْنَین
دوغلی	زن اکدش	هَجِینَة

ہ	ف	عر
دوکان	دکان	دکان، حانوت
دوکان کھولنا	دوکان وا کردن	فتح
دوالی تہوار	دوالی	رتاق
دولتی مارنا	خفته زدن	رمحه
دومنزلا	دومنزله خانه، دو آشیانه	ذو طبقتین
دونا دون	زیاده از دو چند	اضعاف مضاعفا
دو دستی تلوار مارنا	تیغ دو دستی زدن	ضرب السیف بالیدین
دوہائی	فریاد	واغوثاه
دوہنا	دوشیدن	حلب
دھات	آب پشت	منی
دھارا	تار شیر و روغن و مانند آن	شخبة
دھارا	جای جریان آب	مجری الماء وناصفة
دہانا	دہنه	شکیمة
دھپ	سر جنگ	صقع
دھجی	اندک پاره جامه	قزاع
دوکان بڑھانا	تخته زدن، دوکان بستن	اغلاق
دکھنا	انگشت در چشم کردن	تعرض
دولتمند	توانگر و مالدار	غنی
دولہا	نو داماد	عروس
دونا	دو چند	ضعف
دونا مروا	مرزنگوش	سمسق
دوہائی دینا	دادخواهی کردن	تغویث
دوہتڑ مارنا	بر دو دست زدن	لدم
دھات	کانی	فلز
دھار	تیزی تیغ	غرار
دھاک	بیم و ترس	رعب و هیبة
دھان	شالتوک و شالی	[illegible]
دھبا	نشان رنگ مخالف	وشیة و[illegible] وضر
دھتورا	×	جوز ماثل
دہرا	سرحد	[illegible]

ه	ف	عر
دُہرا	دوتا دو ولا	مُثَنّیٰ
دہرانا	بازگردیدن بیماری	نُکس و غفو
دھرتی کا پھول	سماروغ	کَمْأَة
دھرن	زہدان	رَحِم
دھڑ	تن و پیکر	جُثمان و جُثّة
دھرول دو	سپرد	وَدِیعة و اَمَانة
دھسنا	بزمین فرو شدن	خُسُوف و خَسف
دھکا دینا	صدمه دادن	صِدَام
دھکا لگنا	صدمه افتادن	اِصَابة الصَّدمة
دھماکا	x	هدّة و لدم
دھمکانا	ترسانیدن	تصدید و انکار الله
دھندھا	کار	اَمر و شان
دھنگٹی	پاونگ	مِدَقّة
دھنکر	شالی ازاره شالی یا گرنج زارنیشه	مَزرعة الارز
دھنکی	کمانچه زنان	حَنیرة

ه	ف	عر
دھرانا	امانت نهادن	اِیداع
دُہرانا	دوباره کردن کار	تَثنیة
دھرم	x	ایمان و عقیدة
دھرنا	نهادن	وَضع
دُھڑکا	بیم و تشویش دل	خوف و خفقان
دُہری بات	سخن پہلو دار	ذو وجهین
دھکا	کوبش و کوفت و آسیب	صَدمة
دھکا کھانا	صدمه خوردن	تَصَادم
دھکیانا	از پس صدمه دادن	نجز و نهر و دفع
دھمک	کوفت آواز	صدمة الوقوع
دھمکی	بیم و ترس	وعید و تهدید
دھنک	رنگ شیشه و نوش	قوس قزح
دھنکنا و دھنا	واخیدن و پنبه زدن	نَدف و نفش
دُھنکی	لورک	مِندَقة
دُھنکی روئے	پنبه	مَندُوف

بیم وسکون نون وفتح دال مهمله وفا گویند ۱۲

ه	ف	عر
دُہتی	گاو دوشه	شُغلُب
دھنیا سرد و خشک ١٢	گشنیز	کُزبَرة
دھوان	دود	دُخان و بُخار
دھوبن و دھوبی	گازر و زن گازر	قَصّار مذکر و مونث ١٢
دھوپ کھانا	آفتاب دادن	تَشمِیس
دھوکا	غلیه آن در غلط انداز ند	اُغلُوطَة
دھوکا کھانے ہند پیکریکد گرشتے	خوسه	مجدار
دھونکنا	تیز کردن آتش	اِیقادُ النّار
دُھول	خاک سر ستا	بوتِنگه شمار
دُھول اُڑانا	گرد بر خواستن	قَتَم
دُھول کھانا	کف دست بر سر خوردن	+
دُھول لپیٹ نا	بخاک غلطیدن	تمرّغ
دھوسا سکور گرت ١٢	دمامه	نوبة نماوره خال ١٢
دھونی دینا	بخور دادن	تبخیر
دھویا	چیز شسته	غَسِیل
دُہتی	تیر ودار بام	جِذع
دُھنیا	پنبه زن	نَدّاف
دُھوانا	دود آلوده شدن	تَدَخُّن
دھوپ	آفتاب و خورشید	ضُحٰی
دھوپ کھانا	در آفتاب نشستن	تَشَرُّق
دھوکا	پیکیکه از دور نمایان نشود	سَبَح
دھوکا دینا	غلط دادن	مُغالِطَة
دھونکنی	آتش افروز	مِنفاخ
دھول اُڑانا	گرد بر انگیختن	اِثارَة وارهاج
دھول	سر چنگی شه	صَقع
دھول مارنا	سر چنگی زدن	صَقع
دھونا	شستن	غسل و ماق
دھونی	×	بُخُور
دھوون	آب چیز شسته	غُسالَة
دَہی	جغرات و ماست	تَرنِیب

[illegible]

٨٧

ه	ف	عر
دمیان	×	خَیال بالفتح ١٢
دہی جمانا	ماست بستن و خوابانیدن شیر	تَرْوِیب
دُہینڈی	ظرف جغرات بستن	مِرْوَب
دیاسلائی	کبریت	بَنْجَة
دیس زبان بھاکھا	کشور	اِقْلِیم
دِیر	دیر و درنگ	مَکث و بطاء
دیری	دیری	بُطاء
دیکھنا	دیدن	رُؤیَة
دیگچی	دیگچہ	کَفت
دے ڈالنا	ہبہ نمودن	ھبة و مِنحہ
دِیو	دیو	عِفْرِیت
دیوار بنانا	دیوار کشیدن	تَحْوِیط
دیوار پر چڑھنا	بر دیوار بر آمدن	تَسَلُّق
دیوار گرانا	دیوار افگندن	نَقض
دیور	برادر خرد شوہر	حَمو

ه	ف	عر
دہی جمنا	نغنیدن شیر فارسی قدیم ١٢	رَوْب
دھیرا	سست	کَاهِل
دِیا	چراغ	سِرَاج و مِصباح
دیانت دار	دیانت دار	مُتَدَیِّن
دیدار	دیدار	لِقَاء
دیر کرنا	تاخیر کردن	تَأَنّی و اِبطاء
دِیس	زاد بوم	وَطَن
دیگ	دیگ ہر کارہ	قِدر و مِرجَل
دیمک	دیوک و دیوچہ	أَرَضَة
دینا	دادن	اِعطاء
دیوار	دیوار	حائط [illegible]
دیوار کے بھی کان ہیں	دیوار ہم گوش دارد	و للحیطان آذان
دیوار گرنا	دیوار غلطیدن و افتادن	اِنقِضاض
دِیوٹ	چراغدان و چراغپایہ	مَسرجة و مَنارة
دِیورانی	زن برادر خرد شوہر	سِلفَة

[illegible]

ہ	ف	عر
دیوہرہ	بتکدہ و بتخانہ	کنیسۃ و بیت الصنم
ڈاڑہی	ریش	لحیۃ
ڈاک	چپار	برید
ڈاک چوکی	اسکدار و یام	برید
ڈال	شاخ	غصن و فنن
ڈالنا	انداختن	القاء و طرح
ڈانٹنا	باز داشتن از کار	زجر و توبیخ
ڈانڈ	بیل و چوب خلہ	مجداف و مقذاف
ڈانڈ لینا	تاوان گرفتن	تغریم
ڈانک	پولہ و ورق زرنگین	×
ڈاہ	پژہان	غبطۃ و حسد
ڈب	قابو	قبضۃ
ڈبانا	در آب فرو کردن	اغراق
ڈبرا	گو کہ در ان باران گرد گردد	حسی
ڈبکی دینا	در آب فرو کردن	غمس

ہ	ف	عر
ڈاٹ	بند شیشہ	سداد
ڈاڑہی دہوپ میں سفید کرنا	ریش بدروغ سپید کردن	تبییض اللحیۃ فی الشمس
ڈاکا	غارتگران	مغیرون
ڈاکو	تاراج زن	مغیر و ناہب
ڈال	تیغہ	نصل
ڈالی	سبد و تفت	طبق
ڈانڈ	تاوان و جرمانہ	مصادرۃ
ڈانڈ دینا	تاوان دادن	مغرم و غرم بالفتح ۱۲
ڈانس	پشہ	بقۃ
ڈانواڈول	سراسیمہ	متوزع
ڈاون	جگر خوارہ	×
ڈبا	درج	حقۃ
ڈبڈبانا	اشکناک شدن چشم	تغرغر
ڈبکی	غوطہ و پاغوشن	غوص
ڈبکی کہانا	غوطہ خوردن	انغماس

ہ	ف	عر
ڈبکی مارنا	پاغوش زدن	غطس
ڈپٹنا	حملہ آوردن	مواثبۃ
ڈر	ترس و بیم	خوف و خشیۃ
ڈرانا	باواز مہیب ترسانیدن	ضغب
ڈرنا	ترسیدن	اشفاق
ڈف	دائرہ	دف و غربال
ڈکار	آروغ و آرغ	جشاء
ڈگ	گام	خطوۃ
ڈگنا	لغزیدن از جا رفتن	زلۃ
ڈلی	پارۂ نوفل و غیرہ	قطعۃ
ڈنڑ و ڈنڈ	شنا	سباحۃ الاد
ڈنک	نیش	شولۃ و شوکۃ
ڈنک مارنا	گزیدن کژدم	لسع
ڈوبا	غرق آب	غریق
ڈوبنا	آب از سر گذشتن	غرق

ہ	ف	عر
ڈبیا	درجک	حقیقۃ
ڈپٹانا	تاختن وانگیختن	دکض
ڈرانا	ترسانیدن	تخویف و ترویع
ڈرا ہوا	ترسان	مذعور
ڈسنا	گزیدن مار	نهش
ڈف بجانا	دائرہ زدن	ضرب الدف
ڈکارنا	آواز کردن شتر	ازراد
ڈگانا	لغزانیدن	ازلال
ڈلانا	باد زدن جنبانیدن	تروّح
ڈلیا	سبد و ترپان	طبق
ڈنڈی	شاہین	منجم
ڈنکا	کوس	نقارۃ
ڈوب	یک قلم مداد	مدۃ
ڈوبنیا	جامۂ رنگ کشیدن	غمس
ڈوبنا	فرو شدن آفتاب	غروب و وجوب

ہ	ف	عر
ڈور	ریسمان گدی بادبان	حبل الطائرۃ
ڈورا ڈالنا	رشتہ در سوزن کردن	سلک
ڈوری	طناب	طنب واطناب و طنبۃ جمع
ڈوریا	سگبان و سگ پرست	کلّاب
ڈول	انگارہ	ھیولےٰ
ڈولا	محافہ	مرتبۃ و محفۃ
ڈونگی	سبنک	قارب
ڈہارس دینا	دلدہی	تسلیۃ
ڈہاری دو دم	خنیاگر	مغنی
ڈہالنا	در قالب زدن	سکب
ڈہاک	پلہ	×
ڈہاٹا باندہنا	دہان بند بستن	تلثم
ڈہب	روش	اسلوب
ڈہڈہا	رنگ بسیار زرد	اصفر فاقع
ڈہر	آوازہ گوز	ضراط بضم معجمہ و مہملہ

ہ	ف	عر
ڈورا	رشتہ	خیط
ڈوری	ریسمان چاہ	الحبل الدقیق
ڈوری	گرد باف	×
ڈول	دول	دلو
ڈولچی	دول کوچک	دلو صغیر
ڈومنی	زن سرود خوان	مغنیۃ
ڈوئی	کفگیر	مغرفۃ
ڈہارس	پشتی	تقویۃ
ڈہال	سپر	جُنّۃ و ترس
ڈہانکنا	سر پوش نہادن	تغطیۃ
ڈہاٹا	دہان بند	لثام
ڈہائین لغت قصبات ۱۲	برم	عریشۃ
ڈہکنا	سر پوش	غطاء بکسر عین معجمہ و طای مہملہ ۱۲
ڈہڈی	دمغزہ	عصعص ہمہ مہملہ ۱۲
ڈہکانا	نمودن و ربودن	الاذاعۃ والاختلاس

وضاد معجمہ و آخر یای حطی گویند ۱۲ ان دو نیز از اشخاص خواص [illegible] اننده محاورۂ اردو تحقیق شده که اطلاق لفظ ڈہڈیا بر رنگ بسیار زرد [illegible]

ه	ف	عر
ڈھکیلنا	از پیش افگندن	کدش
ڈھلکا بیماری چشم ۱۲	سبل	دمعة
ڈھلکانا	غلطانیدن	دحرجة
ڈھلکنا	غلطیدن	تدحرج
ڈھنڈوریا	منادی زن چاچی ترکی	منادی
ڈھول	دہل و تنبک	طبل طبول جمع ۱۲
ڈھولائی	مزد برداری	جعل
ڈھیٹھ	خیره و شوخ	جری
ڈھیر کردینا	یکجا در ہم کردن	تکویم
ڈھیکلی	غلتک	منسفة
ڈھیل	سستی	تباطوء
ڈھیلا	سست	کاہل
ڈھیلا کرنا	دور کردن تنگی	ارخاء
ڈھینڈھ چڑہنا	بار حرام	حبل الزنا
ڈھیا	خانہ	بیت

ه	ف	عر
ڈھکی مارنا	در ہم کشیدن	جرمزة
ڈھلکانا	ریختن متعدی ۱۲	سکب
ڈھلکنا	ریختن لازم ۱۲	انسکاب
ڈھنڈورا پیٹنا	منادی کردن	مناداة
ڈھنگ	روش	سیرة و نمط
ڈھلکیا	دہل زن	طبال
ڈھونڈھنا	جستن گم شدہ	نشدة
ڈھیرا	پوچ و کاژ	احول
ڈھیری	توده غله	صبرة
ڈھیل	درنگ	مہلة
ڈھیلا معروف ۱۲	فرو ہشته	رخو
ڈھیلا مجہول ۱۲	کلوخ	مدر بفتحتین ۱۲
ڈھیل دینا	مہلت دادن	تمہیل
ڈیرا	خرگاه	خیمة
ڈھینگ مارنا	لاف زدن	تنفج

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
ڈیل	بشن	تکہ دقیقۃ	ڈیوڑھی	بالان	سلاۃ
باب ذال معجمہ باتحتانی					
ذی الحج	ذی الحج	ذی الحجۃ	ذی قعد	ذی قعد	ذی قعدۃ
باب رای مہملہ باالف					
راپل	نشکردہ	ازمیل و شفرا	رات	شب کمہ ترکی ۱۲	لیل
راتب	روزینہ	وظیفہ و ادرار	راتکو چلنا	شبگیر زدن	سری
رات دن	شبا روز	اصرمان	راج	شاہی	سلطنۃ
راچھ	دندہ	+	راچس و راچھس بہلا	دیو	عفریت
راس	تودہ غلہ	کدس	راس آنا	راس آمدن و کیرائی	وفاق
راستہ	راہ	منہج	راکھہ	خاکستر	رماد
راگ	ترانہ و سرود	غنا و نغمۃ	راگ و رنگ	راگ و رنگ	+
رال	آب دہن و کفک گلیز	ذوال و ریال	رال بہنا	روان شدن گلیز	ریل و امراغ
رانڈ	بیوہ کاملہ	فاقدۃ و ایمہ	رانڈ ہونا	بیوہ شدن	تایم
رانک لغت قصبات	فشردہ برگہا	عصارۃ	رانگا	ارزیز	قلعی و رصاص
راوٹی	چار طاق	+	راہ	راہ و درہ	سبیل و شارع

٩٣

ه	ف	عر	ه	ف	عر
راہداریکا پروانہ	خط گذارہ	جَوَاز	راہ دیکھنا	چشم براہ داشتن	تَرَبُّص
راہ دینا	کوچہ دادن	اِفْرَاج	راہ روکنا	راہ گرفتن	سَدُّ الطَّرِیْق
راہ زن	راہزن و مشتنگ	قَاطِعُ الطَّرِیْق	راہ کی روٹی	زاد راہ	سُفْرَة
راہ مارنا	راہ زدن	قَطْعُ الطَّرِیْق	راہ و کیت	سرودم	رَاس و ذَنب
راہی	راہی راہ رو	عَابِرِ سَبِیْل	رائی	سپندان	خَرْدَل و ثُفَّاء
راتیا	نمکینہ	مِلْحِیَّة	رائگان	رائگان	هَدَر و جُبَار
ربیع	بہار	رَبِیْع	رُت	ہنگام چیزے	مَوْسِم و فَصْل
رتوندی	شبکوری	عَشَاء	رچیا پچیا	خوشگوار	هَنِیْئًا مَرِیْئًا، خَضْمٌ اِمْضِرَا
رحل	رحل و کیرخ	کرسی المصحف	رخصت	زمان	مُهْلَة
رخصت دینا	دستوری و رہان دادن	تَرْخِیْص	رخصت کرنا	بدرود کردن	تَوْدِیْع
رخصت مانگنا	رخصت گرفتن	اِسْتِنْظَار	رد	رد مجازا ۱۲	قَیْ و اِسْتِفْرَاغ
رد کرنا	شگوفہ کردن	تَقَیُّوء	رد کرنا	قلم کشیدن	نَسْخ
ردّا	دادو رڈولاد	مُصِّ عَرَاق	ردی	ناکارہ	سَادِیّ
رس	افشردہ	عُصَارَة	رستا	رسن کلاہ	قَلَنْسُوَة
رسالہ دار	سپہبد	قَاعِد	رسائن	آہستگی	تُؤَدَة

ه	ف	ع	ه	ف	ع
رس بٹا	رسن ساز	رسّان	رشد	رسد	مِیرة
رسد	رسد وبهره	قِسط	رسکوک	مروارید کوچک	مرجان ولؤلؤ
رسم	روش	عادة وطور	رستا برتن	تراونده	رَاشح
رسنا	تراویدن	رَشح	رسوا کرنا	رسوا کردن	فضح
رسوا ہونا	رسوا شدن	اِفتِضاح	رسوائی	رسوائی	فضیحة
رسوت	فیل زهره	حُضَض	رسی	ریسمان رسن	حَبل
رسّی	رسن چاه	رِشاء و شطن	رسید	یافته	خطّ الوصول
رشتا	رشته و برادری وخویشی	قرابة	رشوت	پاره مال	رِشوة
رشوت دینا	پاره دادن	رَشوة	رشوت لینا	پاره گرفتن	ارتشاء
رضائی	×	×	رفو	رفو	رَفو
رفو کرنا	رفو کردن و زدن	رَفو	رفو کھلنا	رفو برخاستن	انحلال الرفو
رفو کیا ہوا	رفو داده	مرفوء	رفوگر	رفوگر	رَفّاء
رکاب	رکاب	رکاب	رکاب	پادرش	×
رکابدار	رکابدار	×	رکابی	رکابی	صحن
رکت چندن	صندل سرخ	الصندل الاحمر	رک رہنا	باز ایستادن	صُلُود

ہ	ف	عر
رُکنا	دلتنگ شدن	اِنقباض
رُکھائی	روگردانی	اِعراض
رگڑ	چیزی بچیزی شسودن	خدش
رگڑنا	ہم سودن چیز	اِصطکاک
رن	نبرگاه	معرکہ
رنجیده	رنجیده	ملول
رنده	رنده	مِسفن
رنڈی	زن	امراۃ
رنگ	رنگ	لون
رنگریز	رنگرز	صبّاغ
رنگ کاٹنا	رنگ بریدن	×
رنگین	رنگین	مصبوغ
رُوانسا ہونا	گریہ در گلو داشتن	اِجهاش
روٹی	نان	خبز و قرص
روٹی چپڑنا	روغن بر نان مالیدن	تذویل

ہ	ف	عر
رُکنا	عجز از خواندن	حصر
رکھانی	اسکنه	مِثقب
رگڑنا	سائیدن	سحق
رمضان	ماه روزه	رمضان
رنج دکھ	رنج	ملال
رنجک	چاشنی	×
رنڈوا	مرد بی زن	عزب
رنڈی باز	زن باره	شبّاق
رنگ بدلنا	گونه برگشتن	شحوب
رنگ فق ہو جانا	رنگ پریدن	اِمتقاع
رنگنا	رزیدن	تصبیغ
رُوانسا	آماده گریه	مجهش
روٹھنا	رنجیدن	تغایر
روٹی پکانا	نان پختن	خبز
روزه	روزه	صوم

ه	ف	عر
روزه دار	روزه دار	صائم
روزه کهولنا	روزه کشادن	افطار
روزمره	روزینه	وظیفة
روش	روش و راه رو چمن	*
روشندان	روشندان	روشن
روکن	بر سری پیر حکاوی	قطب
رفلنه بها کهنا ۱۲	درخت	شجر
روکهی روٹی	خشکنانه	جاف رغفان
روگی	بیمار	سقیم
رولا کرنا	بر آشفتن	بغی
رول پڑنا	فراهم آمدن	انبعاث
رونا	مرد گریان	بکی
رونگٹے	موی زرد	زغب
رونگٹے کهڑی هونا	موی راست شدن	اقشعرار
روئی تومنا	پنبه شگافتن	تقفم

ه	ف	عر
روزه رکهنا	روزه داشتن	صوم و صیام
روزمره	روزمره	محاورة
روزینه	روزینه	یومیة
روشنائی	روشنائی و مرکب سیاهی	مداد
روغنی روٹی	روغنینه	*
روکنا	سپر کردن	تترس
روکها	خشک	یابس
روگ	بیماری	مرض
رومال	رومال و روپاک	منشفة
رولانا	بگریه در آوردن	ابکاء
رونا	گریستن	بکاء
روندنا	پامال کردن	وطاء
رونی	زن گریناک	بکیة
روئی	پنبه	قطن
رهبر	رهبر و بلد و راهنما و راه دان	دلیل و خریت

ه	ف	عر
رہٹ	دولاب	عجلہ و غصمور
ریت	ریگ	رمل
ریتنا	سوہان کردن	سحل
ریٹھا	ریتہ گرم خشک ۱۲	فندق
ریڑہ	پشت مارہ و مہرہ پشت	صُلب
رینٹ	خلم	مخاط
رینگنا یائے مجہول ۱۲	آہستہ رفتن	دبیب
ریوڑ	گلہ و رمہ	جیلہ و سرب
ریوند چینی	ریوند چینی	راوند

باب زای معجمه

ه	ف	عر
زبان نکالنا	زبان برآوردن	دلع
زٹل	ہرزہ و پوچ	ترہات
زچ کرنا	تنگ کردن کسی	اعجاز
زرد آلو	خوبانی	مشمش
زردی بیضہ	زردہ	مح

ه	ف	عر
رہٹا	چرخہ	دولاب الغزل
ریتا	کوراب	سراب
ریتی	سوہان	مسحل
ریچھہ	خرس	دب
ریغل	لاغر	مہزول
رینگنا	آواز خر	شہیق
رینگنی	کجوک	عرق النساء
ریوڑی	کبیتا	قبیط
ریہ بیای مجہول	ریہ بیای معروف	*
زبان	زبان	لسان
زبان نکلنا	زبان برآمدن	دلوع
زچا	زچہ و زاچ	نفساء
زرد	زرد	اصفر
زردی	زردی	صفرة
زرق و برق	زرق و برق	زخرف

۵۱ سپیل بفتح سین مهمله و بای فارسی مکسوره وزن سبیل آوازی که سر انگشت در دهان کرده بر آرند یعنی آنرا سکا بالضم گویند ۱۲

۵۲ زلف بضم زای معجمه بیست یعنی پاره از شب فارسیان و هندیان از روی مجاز بر موی چند که بر صدغ آیند استعمال کنند و صدغ بالضم ما بین گوش و چشم را گویند ۱۲

۵۳ قعقعه بهر دو قاف مفتوح و هر دو عین مهملتین ۱۲ اشد بفتح همزه و ضم شین

۵۰ زای معجمه و تشدید رای مهمله و دال مهمله آخر یعنی زره ساز ۱۲ زرگریست

۵۴ زراد بفتح ... آنچه پیدا است از این مردم زبان ... دانان زرگری ... فهم از زره پوچه گوید سر کلک لوتر ۱۲ زنجیر کلان گوید سر خود سر یعنی کند جمعی با هم قرار دهند و با هم حرف مجهول و فوقانی موقوف ... نه ...

۵۵ لوتر الوتره بضم لام و واو

ه	ف	عر		ه	ف	عر
زرگری	زرگری و لوتر[۵۵]	+		زره	زره	دِرْع و لامہ
زره بنانی والا	زره ساز	زَرّاد[۵۰]		زره پهننا	زره در بر کردن	تَدَرُّع
زره پوش	زره پوش	مُدَرَّع		زفیل	سپیل[۵۱]	صَفِیر
زفیلنا	شفلیدن	مُکَاء		زکام	زکام	عُطَاس
زلف[۵۲] (با لام)	زلف	صُدْغ		زمانه	زمانه	زَمَن و دَهْر
زمین	زمین	اَرْض و غَبْرَاء		زنجیر	زنجیر	سِلْسِلَة
زنجیر کهنکهنانا	زنجیر جنبانیدن	قَعْقَعَة[۵۳]		زنگی هڑ	هلیله سیاه	اِهْلِیلَج اَسْوَد
زور (با واو)	زور و توانائی	قوّة و اَشُدّ		زهر	زهر	سَم
زهر	زهر چیز تلخ	عَلْقَم		زهر دینا	زهر دادن	سَم
زیره (با یای تحتانی)	زیره	کَمُّون		زین	زین	سَرْج
زین پوش	زین پوش	غَاشِیَة		زین کسنا	زین بستن	اِسْرَاج
زینه	زینه و پایه و پله	دَرَجَة و مِرْقَاة		**باب سین مهمله**		
سات (با الف)	هفت	سَبْع		ساتوان	هفتم	سَابِع
ساتهی	همراهی	صَاحِب		ساتهی	مددگار	مُعِین و ظَهِیر
ساجها	+	شِرکة		ساجهی	+	شَرِیک

۵۶ زور ... و ... معجمه و واو و دال مهمله بمعنی توانائی ۱۲

... زیره ... و تشدید میم ... کمون بفتح کاف و تشدید میم ...

۵۸ سرج بفتح سین و سکون رای مهملتین ...

۵۹ اسراج بکسر همزه و ... سین و رای مهملتین ...

۶۰ ... باب افعال ... بسکون ... و ... ۱۲

... شریک بفتح شین و کسر رای ... فوقانی ۱۲

... سبع بفتح سین و سکون ... و ... عین ...

۶۱ ... ۱۲ ... عین ... بفتح ... و ... عین مهمله ...

... نه بای ... بفتح ... و ... ۱۲

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
ساچق سلہ ترکی ۱۲	خنابندی و شیربہا	+	سادہ	سادہ	سَاذج سلہ معرب سادہ ۱۲
سارا	ہمہ	تمام و کامل	ساربان سلہ	ساربان و شتربان	حَادِی
ساڑھو	ہمداو و ہم زلف و ہمدامن	ظام و ظاب س	ساڑی	ساری سلہ ساره	+
ساس	خوشدامن	حَماۃ و خَتنۃ شو	ساکھو	سال	سَاج ع
ساگ	ترہ و سبزی	خُضرۃ	سال	سال	سَنۃ
سالا	برادر زن	ختن سلہ	سالگرہ	سالگرہ و رشتہ عمر ازدواج رشتہ ۱۲	صابائہ
سالن	نانخورش و قورمانہ	إدام سلہ	سالوتری	+	بیطار و بزداغ
سالی	خازنہ	ختنۃ سلہ	سالیانہ	سالیانہ	مُسانہۃ سلہ
سامان	سامان	عُدّۃ و عتاد سلہ	سامنا	روبرو	وُجاہ و قبالۃ سلہ
سامنے ہونا	دوچار شدن	مُواجہۃ	سامنے کرنا	دوچار کردن	توجیہ
سان	فسان	مِشحذ و مِسن سلہ	سان پر رکھنا	بر سنگ زدن	شحذ و سن
سانس	دم	نفس	سانپ	مار	حَیّۃ
سانپ کا کاٹا رسی سے ڈرتا ہے	مار گزیدہ از ریسمان می ترسد	ملسوع الحیۃ یخاف من الحبل	سانچہ	تمنبک سلہ	قالب
ساندا	رسن پای گاو	إتاد سلہ	سانڈ	+	سائبۃ سلہ
سانڈنی	شتر تیز رو	جمّازۃ	سانٹا	گل کردن	عجن سلہ

ه	ف	عر	ه	ف	عر
سانولا	مردگندم گون وسبزه رنگ	اَسْمَر ومَلِیح	سانولی	زن سبزرنگ وگندم گون	سُمْراء ومَلِیحَة
ساہل	+	شَاقُول	ساہی	خارپشت وسغر وچکاسہ	قُنفُذ ودُلْدُل
سائی	پیشداد وتقدمہ	سَلَم وسَلَف	سایہ	سایہ	ظِلّ
سایہ ڈالنا	سایہ انداختن	اِظْلَال	سایہ ڈالنا	سایہ افگندن	اِظْلَال
سایہ میں آنا	درسایہ آمدن	اِسْتِظْلَال	سایہ میں بیٹھنا	نشستن درسایہ	اِسْتِظْلَال
سب	ہمہ	رُمَّة وزَوْبَر وخُلُق	سب چٹ کرنا	ہمہ خوردن	اِقْتِمَام
سب چٹ جانا	ہمہ نوشیدن	اِشْتِفَاف	سبز قدم	سبز پا	+
سبورا	مچاچنگ	صَابُورَة	سبیل	سبیل وآب خیر	+
سبیل رکھنا	آب خیر کردن	+	سپارا	سہ ذکر	فیشة وحشفة
سپاہی	سپاہی لشکری	عَسْکَرِی وجُنْدِی	سپنا سپناکھا ۱۲	خواب	رُؤیا وحُلُم
سپیدا	سپیدہ	اِسْفِیدَاج	سپیدہ لگانا	سپیدہ زدن	+
سپاری	پوپل	فُوفَل	ستر	شرمگاہ	عَوْرَة
ستّر	ہفتاد	سَبْعِین	ستالی	ورفش	مِخْصَف
ستانا	رنج دادن	اَذای	ستاور	بوزیدان	مُسْتَعْجِلَة
ستّرا بہتّرا	فرتوت	خَرِف	ستنجا	شترنج	+

باب الباء الفارسی

باب الفوقانی

باب السین المهملة مع التاء الفوقانیة الهندی — باب الجیم — باب السین المهملة مع الحاء الحطی

ه	ف	عر
ستو	پست	سَوِیق
سُتھرا	بہتر وخوب	مَلِیح و اَنِیق
ستکجانا	پنہان بیرون رفتن	تَسَلُّل
سج	زیب	زِینَة
سجی	شخار	قِلْی
سچ	آری	نعم و اَجَل
سحری	سحر	سَحُور
سر	سر	راس وهامه
سری گامی	گاوزمین	+
سراوندھانا	سرفرو افگندن	اِطْرَاق و نَکس
سرخ	سُرخ	اَحْمَر
سرخاب	سرخاب	نُحَام
سر دُکھنا	سر درد کردن	تَصْدِیع
سردوال	افسار	عِذَار
سر سہلانا	دست بر سر کشیدن	مَسْحُ الرَّاس

باب الجیم الفارسی — باب الخاء المعجمه

ه	ف	عر
ستو گھولنا	بشورانیدن	لَتّ
ستھیا	سرمه گر	کَحَّال
سٹھیانا	فرتوت شدن	اِفْدَاد و اِهْتَار
سجن	جانان	حَبِیب
سچ	راستی	صِدْق
سچا	راست گو	صَادِق
سخی	راد	جَوَاد
سر آنکھوں پر	بسر و چشم	علی الراس والعین
سراون	بزن و شکن	مُسَلِّفَة و مَلَاگَسَة
سرتوڑنا	شکستن سر	شَجّ
سرخا	اسپ سپید	اَشْهَب
سُرخ بادا	سُرخ باده	حُمْرَة
سر درد	درد سر	صُدَاع
سرسون	سرشف	خَرْدَل اَصْفَر
سرکانا	یکسو کردن	تَنْحِیَة

با زای معجمہ

با سین مہملہ

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
سرکنا	یکسو شدن	تنحی	سرکنڈا	کلک و نی	یراع
سرکہ	سرکہ	خل	سرکھولنا	سراواکردن	خمسر
سرکے والا	سرکہ فروش	خلال	سرمہ	سرمہ	کحل
سرمہ دانی	سرمہ دان	مکحلۃ	سرمہ لگانا	سرمہ کشیدن	کحل و اکتحال
سرمئی	سرمئی	کحلی	سرنامہ	سرنامہ	عنوان
سرنگ	آہون	نقب و نفق و سرب	سرنگ لگانا	نقبزدن	نقب السرب
سرو	سرو	سرو	سرہلانا	سرجنبانیدن	نغض
سرہلنا	جنبیدن سر	نغض	سرہی	گز	قدح
سریشت قسمہ ترکی	خاصگی	سرتیہ	سریش	سریش و سریشم	سراش
سڑا	بوگرفتہ	عفن	سڑنا	بوگرفتن	سنخ و عفونۃ
سڑاسڑ	شپاشپ	+	سڑاہند	سپست	سناخۃ
سڑک	شاہ راہ	جادۃ	سڑی	دیوانہ	مجنون
سڑی کیچڑ	لای و لجم	حمأۃ و حماۃ	سزا	بادافراہ و کیفر	عقوبۃ و عقاب
سزادینا	سزادادن	تعذیب	سست	سست و کاہل و تنبل و متبل	کسل
سستا	ارزان	رخیص	سستانا	آرام گرفتن	استراحۃ

ه	ف	عر	ه	ف	عر
سستی	سستی وکاہلی	فُتُور وکسَل	سُسرا	خسر	صِہرٌ سله
سسرال	خسر خانہ	بَیتُ الاَصْہَار	سطر	سطر	سطر اسطار جمع ۱۲
سفُو سله	سفرہ	سُفْرَۃ	سَکَت	زور وتوانائی	طَاقَۃ وقوۃ
سُکَڑنا	درہم کشیدن شدن پوست	تَشَنُّج	سُکروار	آدینہ	جُمُعَۃ
سکورہ سله	سکورہ وسکرہ	سُکُرّجَۃ	سکہ	سکہ	سِکَّۃ
سُکھانا	خشک کردن	اِیبَاس سه	سِکھانا	آموختن	تَعْلِیم
سِکّا مارنا	سکہ زدن	ضَرْبُ السِّکَّۃ	سگا بھائی	برادر عینی	شَقِیق سه
سِیل	سنگ صلایہ	صَلَایَۃ سه	سلائی	میل سرمہ	مِکْحَل سه
سَلائی	میل زخم	سِبَار سه	سِلائی	مزد دوخت	جِعَالَۃ سه
سلائی پھیرنا	میل در چشم کشیدن	سِمْل سله	سلام کروائی	سلامانہ وسلامی	+
سلامی	شلک سلامی	+	سلجھانا	از ہم کشادن	حَلّ
سلح خانہ	سلح خانہ	دَارُ السِّلَاح	سلفچی سله	لگن	طَسْت
سُلگانا	افروختن	قَبَس سله	سم	سم وسنب	تُرْسِن سله
سمانا	گنجیدن	سَعَۃ سله	سِمٹنا	فراہم آمدن	اِجْتِمَاع
سمجھانا	فہمانیدن	اِفْہَام	سمجھنا	فہمیدن	تَفَہُّم

١٠٣

ہ	ف	عر
سمدھیانا	خسرانگی	مُصَاهرة
سمندر پھین	کفِ دریا	زَبَدُ البَحر
سمیٹنا	دامن چیدن	تَشمِیر
سننا	شنیدن	سَمع
سناری	زرگری	صِیَاغة
سنبل کھار	مرگ موش	سَمُّ الفَار
سنبھالو	سیسبان	ذُو خَمسَة أصابع
سنپیرا	مارگیر و مار افسا	حَوَّاء
سندلیسا	پیغام	رِسَالَة
سنسی	انبر و ماشه	کَلبتان
سُنکر	میوه فروش	فَاکِهانی
سنگدانہ	سنگدانہ	قَانِصَة
سنگ مرمر	سنگ مرمر	مَرمَر و رُخام
سِنّا	فلس ماهی و درم ماهی و ...	قُصُوص السَّمَك
سنیچر	شنبه	یَومُ السَّبت و شِیَار

بالنون

ہ	ف	عر
سمندر	دریای محیط	اَلبَحرُ المُحِیط
سموسا	سنبوسه	سَنبُوسَق معرب
سن	لادنه	+
سُنار	زرگر	صَیَّاغ و صَوَّاغ
سنانا	شنوانیدن	إسمَاع
سنبھالنا	تیمارداری کردن	حِرَاسَة
سنپولیا	بچه مار	جَادِن
سنجاف	سجاف و عطف	کُفَّه
سنڈاس	چاه مبرز	کِرْیَاس
سنسناہٹ	+	کَتّ
سنکھ	خرمهره	مِنقَاف
سنگم	سنگم	مُلتَقَی البحرین
سنوارنا	آراستن و آفرندیدن	زَین
سُنہرا	زراندود	مُذَهَّب و ذَهیب
سنیچر	کیوان	زُحَل

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
سو	صد	مِائَة	سُوا	تمنہ	مِسَلَّة
سوا پاٹی نام بازی ۱۲	+	قِرْق	سوار	سوار	رَاکِب
سوار ہونا	سوار شدن	رُکُوب	سواری	برنشستنی	مَرْکَب
سُوپ	چاولی و چج	مِنْسَف	سوپیٹی داڑہی	ریش مانند غلافشان	کَاثُ اللحیۃ مِنْسَف
سَوت	ابناء و سنی	ضَرَّة و عَلَّة	سُوت بواو مجہول ۱۲	ناب و چشمہ	یَنْبُوع
سُوت بواو معروف ۱۲	رشتہ معماران و زہ گیر	مِطْمَر	سُوت بواو معروف ۱۲	رشتہ خام وریسمان	غَزْل
سُوتا	خُفتہ	نَائِم	سوتا	شاخابہ	خَلِیج
سوتنا	دست مالیدن بر شاخ تا برگہا فرو ریزند	خَرْط	سوتیلا بہائی	برادر اندر	اَخْیافی
سوتیلا بیٹا	پسندر	رَبِیْب	سوتیلی ماں	مادر اندر	زَوْجَۃُ الْاَب
سوجن	آماس	وَرَم اورام جمع ۱۲	سوچ	اندیشہ	فِکر
سوچنا	اندیشہ کردن	تفکّر و تفکیر	سوختہ	سوختہ و پرپارہ	حُرَّاق
سودا	سوداو دیوانگی	جُنُون	سودا	سودا	تَبَایُع
سوداگر	سوداگر و سودائے	تَاجِر	سودائی	دیوانہ	مَجْنُون
سورج	آفتاب	شَمْس و ذُکَاء	سورج ڈوبے	ہنگام فروشدن آفتاب	دُلُوک
سورج گہن	گرفتگی آفتاب	کُسُوف	سورج مکھی	در تابع آفتاب پرستہ	اَذْرِیُون

ه	ف	عر
سوس	خوک آبی	دُلفین
سوفار	سوفار و فاق	خُرت
سوکھا	خشک	یابس و صامل
سوگند	سوگند	حلیف و قسم
سولہ گمبی	سہ رہ و سہ پرہ	طَبَن
سولہ سنگار	ہفت و نہ و ہر ہفت	+
سولی اوتارنا	از دار کشادن	اِنزال
سوم	زُکور	شحیح و بخیل
سونا	خفتن و چشم گرم کردن	نوم و رقود و ہجوع
سوپنا	سپردن	تفویض
سونٹھ	شنگویر	زنجبیل
سونڈ	+	خُرطوم
سونگھانا	بویانیدن	اِشمام
سونیکاپانی	آب زر	ماء الذہب
سوہن	سوہان	مِبرد

ه	ف	عر
سوغات	سوغات و ارمغان و نوربان	عراضة
سوکھنا	+	نشف
سوکھنا	خوشیدن	یبس
سول	درد شکم	علوص
سوکھی روٹی	نان خشک	عشمة
سولی	دار	صلیب
سولی دینا	بردار کشیدن	صلب و تصلیب
سونا	زر و طلا [illegible]	ذہب و عین و تبر
سوناکھی	سنگ روشنائی	حجر النور
سونٹا	کتک	دبوس و مطردة
سونتنا	آشوردن	مزج و خلط
سونف	بادیان و رازیانہ	شمار و رازیانج
سونگھنا	بوییدن	شم
سوہا	سرخ	معصفر
سور	خوک	خنزیر

ه	ف	عر
سوئی	سوزن	إبْرَة
سوئیاں	رشتۂ حلوا	اِطْرِیَۃ و دُوَیْدِیَۃ
سہاگن	شوہر دار	مُحْصِنَۃ
سہنا	برداشت	تَحَمُّل
سیار	شغال	سُرْحُوب
سیاہ	سیاہ	اَسْوَد
سیاہی	سیاہی مرکب و زر کاتب	مِداد
سیاہ گوش	سیاہ گوش	عَنْجَل
سیپی	گوش ماہی	صَدَف
سیٹھا	بی مزہ	تَفِہ
سینگ	سیخ و بابزن	سُفُّود و مِقاد
سیدھا	راست	مُسْتَقِیْم
سیر	سیر و گلگشت	طَواف و تَنَزُّہ
سیر	سیر و آسودہ	شَبْعان
سیڑھی	زینہ و نردبان	مِعْراج و سُلَّم و درجہ

ه	ف	عر
سویا	سود بزبان شیراز ۱۲	شَبِث
سہارا	پادیرہ	سَنَد
سہرا	+	+
سہ منزلہ	خانۂ سہ آشیانہ	+
سیانا	ہشیار و زیرک	فَطِن و اَلْمَعِی
سیاہی	سیاہی	سَواد
سیاہی ڈالنا	سیاہی انداختن	مَدّ و اِمْداد
سیب	سیب	تُفّاح
سیتلا	چیچک	جُدَرِی و حَصْبَۃ
سیٹی	شپیل	صَفِیْر
سینچیا ہونا	چراغ پا شدن اسپ	اِسْتِنان
سیدھی راہ	راہ راست	مُسْتَقِیم صِراط
سیر کرنا	سیر و گلگشت کردن	طُوف و تَنَزُّہ
سیر ہونا	سیر شدن	شِبَع
سیڑھی کے پائے	پایۂ نردبان	مِرْقاۃ

ه	ف	عر
سینا	سرب	انُث
سیکھنا	آموختن	تعلُّم
سیم	+	غلاء القول
سیناکپڑیکا	دوختن	خِیاطة
سینا بارکی آنکھوں کا	دیدہ باز دوختن	حوص
سینتنا	نگاہداشتن	وَعی
سینچاہوا	بسارده	مَسقی
سیندور	شنگرف	شَقِرة
سینکر	داس و اخکل	شعاع
سینکنا	آتشکاری	تصلیة
سینگ	سرون دن	نطح
سینگی والا	شاخ کش	حجّام
سیوتی	نسرین	نسترن
سینی خوان ۱۲	سینی	+

ه	ف	عر
سیفا	سیفه	سَیف
سیل معروف ۱۲	تری و نم	ندوة وبلة
سیم کریج	+	قَول
سینا موزہ کا اور جوتیکا	کفش دوختن و موزه دوختن	خَرز
سینت	مفت	مجّان
سینچنا	آب دادن	سَقی
سیند	نقب	نقب الحائط
سیندھالون	نمک سنگ	ملح الحجر
سینک	سیخ سرکج	مِنشَل ۱۲
سینگ	شاخ و سرون	قَرن
سینگی	سمیرا	مِحجَمه
سینہڑ	+	زقّوم
سیون	دوخت	خِیاطة
سینس کتلیچ ترکی ۱۲	سینس تهمرا و چارادار	سائس

باب شین معجمه باالف

ه	ف	عر
شافه	پرزده	شَاقَه
شامیانه	سائبان	مِظَلَّه
شب برات	شب برات و شب چک	لَیْلَةُ الصَّک
شت پوری	هزارخانه	قِبَّه
شجاع	دلیر	شُجَاع و بَطَلَه
شراب خانه	میخانه	مَصْطَبَه
شرمیلا	شرمگین	حَیِیّ
شست	قلاب	شِصّ
شطرنجی	شطرنجی	حَنْبَلِی محاورهٔ حال ۱۲
شُکر بجا کھا ۱۲	ناهید	زهره
شکروار	آدینه	جُمُعَه
شکارگاه	شکارگاه	مَصَاد
شکرا	شکره و باهیر	+
شکنجهٔ کتاب	شکنجهٔ کتاب و قید	+
شلغم	شلغم	لِغت و سَلجم

ه	ف	عر
شام	شام	مَسَاء
شاه بالا و شهبالا	شهبالا و همدوش	+
شبخون مارنا	شبخون زدن	تَبْیِیت
شترمرغ	شترمرغ و قعه	نَعَامَه
شرابی	میخوار	شَارِبُ الْخَمْر
شرم	شرم و آزرم	حَیَاء
شست	شست و زه گیر	+
شطرنج	شطرنج	شِطْرَنج
شقه	رقم	+
شکر شیرینی معروف ۱۲	شکر	سُکَّر ابوالشفا کنیت آن ۱۲
شکار	شکار	صَید
شکاربند	شکاربند و فتراک	+
شکنجهٔ عذاب	شکنجهٔ عذاب	دَهَق
شگون	شگون	فَال و طِیَرَه
شلک	شلک	+

١٠٦

بفتح شین معجمه و لام مشدد مفتوح توپها و بندوقها که برای تعظیم امیری یا تهنیت وغیره سر دهند ۱۲

ه	ف	عر
شلنگین مارنا	شلنگ دن ۱۳	+
شمع	شمع	شمع ۱۳
شملہ	شملہ و دنبالۂ عمامہ	عذبۃ
شنگرف	شنگرف	شنجرف و شنقرۃ
شوربا	شوربہ	مرق
شورا	شورہ	آبقر ۱۳
شہترا	شہترہ	شاهترج
شہد	شہد و انگبین	شہد و عسل
شہر پناہ	شہر پناہ	سور
شہرا ۱۳	آوازہ	صیت و سمعۃ
شہنائی	شاہنائی و سورنائی ۱۳	نفیر و زمّاط
شیرازہ باندھنا	شیرازہ بستن	+
شیرخشت ۱۳	شیرخشت	+
شیشم	+	ساسم ۱۳
شیشا	آبگینہ	زجاج

ه	ف	عر
شلوکا	+	فرّوج ۱۳
شمعدان	شمعدان	+
شناہ ۱۳	سلوہ سرجادہ	رمیش و طوف
شور	شور و غریو	صیاح
شوم	سوم	مشؤم بدبخت ۱۲
شہاب	ساناب	ماء المعصفر
شہتیر	شہتیر و فرسب ۱۳	الجذع الکبیر
شہدینا	ریسمان دادن	+
شہرگ	شہرگ	وداج ۱۳
شہری	شہری	حضری ۱۳
شیرازہ ۱۳	شیرازہ	+
شیرازہ کھلنا	شیرازہ از ہم گسستن	+
شیرخوار	شیرخوارہ	رضیع
شیشا	شیشہ	قارورۃ ۱۳
شیشہ گر	شیشہ گر	زجاج

ک	ف	عر
شیشی	+	قَدَارَاۃ
صابون	صابون	صَابُون
صاف کرنا	پاک کردن	تنقیہ و تنظیف
صاف نکل جانا	صاف و گذشتن	+
صاف لوح	+	طلاسة
صحبت برآر ہونا	صحبت درگیر شدن	مُوافقة
صحنک	طبق طعام	صَحْن
صراحی	صراحی	صُراحِیَة
صندل	چندن	صَنْدَل
صندلی	صندلی	مُصَنْدَل
صوف دوات	+	لِیقَة
صیقل گر	روشن گر	صَاقِل و صَیْقَل
ضرر	زیان کردن	ضَرَر و ضَیْر
ضروری	ناگزیر	واجب و لازم
طاق	طاق	طَاق

ک	ف	عر
باب صاد مہملہ		
صاد کرنا	صاد کردن	+
صاف کرنا	بہ بیاض آوردن	تبییض
صافی	دستمال	جِعَال
صافی بنگ وغیرہ	صافی و پالونہ	مِصْفَاة
صحن	صحن پیشگاہ خانہ	سَاحَة
صدقے ہونا	قربان شدن	تَفْدِیَة
صراف	زرشناس	صَیْرَفی
صندل لگانا	صندل مالیدن	المسح بالصندل
صورت	صورت	صُورَة و هَیْئَة
صوف ڈالنا	صوف در دوات انداختن	لَیْق
باب ضاد معجمہ و طای مہملہ		
ضرورت	ناگزیر	ضَرُورَة و ضَارُورَة
ضیافت	مہمانی	ضِیَافَة
طرہ	بر پشتہ دستار و فش	+

111

ه	ف	عر
طشت	طشت	طشت وسطل
طلایه	طلایه وطرایه	طلیعه
طمانچه	تپانچه شپلاق ترکی	لطمه
طمع	آز بنای معجم بر وزن ناز	طمع
طور	انداز	طور
طوفان	طوفان	طوفان
طوق	گردن بند	غل
طیار	آماده وطیار	مهیا
ظالم	ستمگر	ظالم

باب عین مهمله

ه	ف	عر
عشق بیچه	پوبچه	عشقه ولبلاب
عطردان	عطردان	معطرة
علاج کو صوند [illegible]	از بهر دوا نیافتن	+
عماری	عماری	عماری
عمر تیر کرنا	بسر بردن	انقضاء

ه	ف	عر
طفیلی	طفیلی وشبتام	ضیفن
طلم	طلم	طلسم
طمانچه مارنا	تبانچه زدن	لطم
طنچه	تفنگچه	طمنجه
طوطی	گنجشک تبوتی رومی	+
طوفان	+	بهتان
طویله	طویله وآخر	اصطبل

باب ظای معجمه

ه	ف	عر
ظلم	ستم	ظلم وجور
عدالت	داوریگاه	محکمه
عطار	داروفروش وپیلوا	صیدلانی
عطر لگانا	عطر مالیدن	تعطر
علاوه	تملیت و سبزی	علاوه
عمامه	عمامه	عمامه
عمر چهپانا	سال دزدیدن	+

ہ	ف	عر
عناب	سنجد	عُنَّاب
عہد	پیمان	اِلّ
عہدناما	عہدنامہ	کِتَابُ الْعَہْد
عینک	چشمک	مَنْظَرَة
غٹ غٹ	+	جُرْجَرَة
غرغرا	+	غَرْغَرَة
غسل خانہ	غسل خانہ	مُطَہَّرَة و مُغْتَسَل
غش آنا	غش کردن	غَشْي
غصا کھانا	خشم فروبردن	کَظْم
غصے ہونا	بخشم آمدن	اِغْتِیَاظ
غلام گردش	غلام گردش	+
غلو	شور	شَغَب
غور سے دیکھنا	دیدہ را نازک ساختن	اِمْعَان
غوطا مارنا	غوطا خوردن	غَوْص
غوغا	شور	غَوْغَاء و جَلَبَہ

ہ	ف	عر
عورت	زن	اِمْرَأَة
عہد کرنا	عہد بستن	مُعَاہَدَة
عیب جو	عیب جو و عیب گو و بدگو	عَیَّاب و لَمَّازَة

باب غین معجمہ

ہ	ف	عر
غچپٹ ہونا	+	اِعْتِکَار
غرا	غرہ	غُرَّة
غش کرنا	غش کردن	+
غصا کرنا	خشم کردن	غَضَب
غصے میں لانا	کسی را بخشم آوردن	اِغْضَاب
غلام قول ترکی ۱۲	غلام و بندہ	عَبْد
غلامی	بندگی	عُبُودِیَّة
غلا	غلوار و زالوک	بُنْدُقَة
غوطا دینا	بآب فروبردن	غَتّ و غَطْس
غوطہ خور	غوطہ خور	غَوَّاص
غول ترکیب ۱۲	گروہ	فَوْج

عر	ف	ه	عر	ف	ه
باب فا			طبل	غلّادان	غولک
براءة	خط پاکی	فارغخطی	فاختة وصلصل	فاخته	فاختا
تفاؤل	فال گرفتن	فال لینا	فال	شگون	فال
بائع الفالوذ	پالوده بند	فالودی والا	فالوذج ورعدیدة	فالوده	فالودا
فانوس	چراغ دان و چراغ پیه سوز	فانوس	مبطخة	فالیز و پالیز	فالیز
صدیر	+	فتوحی	+	فانوس خیال	فانوس خیال
خیش	خشت باد	فراشی پنکها	فرّاش	بساط افگن	فراش
فراغة	فراغت	فراغت	ثروة و وسعة	تونگری	فراغت
اقتراح	فرمایش	فرمائش	قائمة وبارنامج	کاغذ دفتر	فرد
مغیث	فریادرس	فریادرس	هوائی	هوائی	فروحی
خدیعة	فریب	فریب	مستغیث	دادخواه	فریادی
خادع	دغاباز	فریبیا	غرّ و خدع	فریب دادن	فریب دینا
منبع	فوّاره	فوّاره	فصّاد	رگزن	فصاد
داء الفیل	پیلپا و پاغر	فیل پاؤن	+	فوجدار	فوجدار
باب قاف			+	خروس بوقلمون	فیل مرغ

۱۱۴

ا	ف	عر	ا	ف	عر
قابو	زور	قُدرة	قابوچی	خودکامه و خودغرض	+
قاز	+	قَلوبَلی	قافله	کاروان	سیّارة
قاق	لاغر و ناتوان	مهزول و نحیف	قالیچه	قالی زیلوچه	زِلیّة
قائزه کرنا	قیز و گردن	+	قبا	قبا	قَبا
قبا پہننا	قبا در بر کردن	تَقَبّی	قبرستان	قبرستان و گورستان خموشان	جبّانة و مقبرة
قبضه	قبضه	مِقبَض	قبولی	قبولی	+
قدغن	قدغن	تاکید	قرق	قرق	ضبط
قرمزی	قرمزی	+	قسائی	گاوکش	قصّاب و مقصّص
قسیاد او قسائی	قصاب شکن	+	قسم	سوگند	قسم و حلف و یمین
قسم توڑنا	سوگند شکستن	حِنث	قسم دلانا	سوگند دادن	انشاد و اِحلاف
قسم کھانا	قسم خوردن	اِقسام و حَلف	قسم لینا	قسم گرفتن	اِستحلاف
قطار	قطار	قِطار	قطازنی	قطازن	مِقط
قطعه بند	+	مُضمّن	قط لگانا	قط کردن و قط زدن	قطّ
قفل	قفل	مِغلاق	قفل بند ہونا	بسته شدن قفل	اِقفال
قفل لگانا	قفل انداختن	اِقفال	قفل کھولنا	واکردن و گشادن	فتح

۱۱۵

ه	ف	عر	ه	ف	عر
قلعی گر	قلعی گر	+	قلم	خامه	قلم و یراع و مزبر
قلم	شاخچه	+	قلم بند کرنا	قلم بند کردن	رَقَم
قلم پاک	قلم پاک کن	وَقِیعَة	قلم تراش	کارد	سِکِّین
قلمدان	قلمدان	مِقلَمَة	قلیا	قلیه	قَلِیَّة
قمچی	تازیانه	سَوط	قمری	قمری	قُمرِي
قند	تبرزد	قَند	قندیل	چراغواره	قِندِیل
قوال	خنیاگر	شادی و مخشکش	قورما	گوشت بریان	لحم شوي
قی	شگوفه و اشگوفه	قَی و قَلس	قیامت	رستخیز	قیامة و حشر
قیامت کرنا	قیامت کردن	اِقام القیٰمة	قیامت ہونا	قیامت افتادن	قیام القیٰمة
قید	بند	آسر	قیدی	گرفتار و بندی	آسِیر
قیف	تکاب	قمع	قیق	قیق	قیق
قی کرنا	شگوفه کردن	اِستِقاء	قیمتی	بیش بها	ثَمِین
قیما	قیمه	اللحم المخردل	قیما کرنا	قیمه کردن و کشنیدن	خردلة
قینچی	گاز	مِقراض	باب کاف		
کابک	کابک و برج کبوتر	سَرِیحَة	کاتنا	رسیدن	اِغتِزال

ه	ف	عر
کاٹنا	گزیدن	عَضّ
کاٹھ	چوب	خَشَب
کاٹھی	نیام	قِراب
کارخانا	کارگاه	+
کاسنی	کاسنی	هِندباء
کاغذی	کاغذگر	وَرّاق
کالا	سیاه	اَسود و اَسحم
کالاکوا	کلاغ	غُداف و حاتم
کالکھ	سیاهی	سَواد و سُخمة
کالی زیری	شاه زیره	کَرَوْیاء
کام چلانا	کارروائی	تمشیه
کان	گوش	اُذن
کانا	یک چشم	اَعوَر
کاناپھوسی کرنا	سرگوشی گذشتن	مُناجاة
کانٹا	خار	شَوک

ه	ف	عر
کاٹنا	بریدن	جزّ و قطع
کاٹھ	کلندر	مِقطَرة
کاجل	دوده	+
کاریگر	کاریگر	صانع
کاغذ	کاغذ	قرطاس
کال	خشک سال	قحط و محل
کالادانا	تخم نیل	حَبّ النیل
کال پڑنا	قحط افتادن	اِجلاب
کالی	زن سیاه فام و سیاه چرده	سوداء
کام	کار	شُغل
کام کا آدمی	مرد کار	+
کان	کان	معدن
کاناپھوسی	سرگوشی	نَجوی
کانپنا	لرزیدن	رَجف
کانٹا	چاه جو	عَودق

و آخر کاف تازی ۱۲ عودق بفتح عین مهمله و سکون واو و دال مهمله مفتوح و آخر قاف ۱۲

ہ	ف	عر
کانٹا	خار خروس	صِیصِیَه
کانٹوں میں گرنا	در خار افتادن	شِیکَة
کانچ نکلنا	برآمدن مقعد	خُروج المقعد
کاندھا	دوش و سفت	عَاتِق
کان کا میل	چرک گوش	تُفّ
کانون کانون	کاغ کاغ	غَاق غَاق
کائی	جل آب و چغزاوه و جامهٔ غوک	طُحْلُب و عُذْبَة
کائی لگا پانی	آب جل بسته	مُطْحَلِب
کائیپھل	+	عُوْدُ البَرْق
کباب لگانا	کباب انداختن	تَکْبِیب
کبتک	تاکی و تا چند	اِلیٰ مَتیٰ
کُبڑی	زن کوزهٔ پشت	حَدْبَاء
کبوتر باز	کبوتر باز و عشقباز	نَجَّال
کُپا	دبه	دَبَّة
کپڑا	جامه و رخت	ثَوْب

ہ	ف	عر
کانٹا چبھنا	خار خلیدن و خار شکستن	شَوْك
کانٹے دیوار پر چننا	خار بر سر دیوار چیدن	تَشْوِیك
کاندا	پیاز دشتی	عُنْصُل
کان رکھنا	گوش نهادن	اِصَاخَة
کان ملنا	گوش مالیدن	عَرْص
کاہو سرد و تر ۱۲	کوک	خَسّ
کائی لگنا	جل بستن آب	طَحْلَبَة
کایا پلٹنا	تناسخ زدن	تَنَاسُخ
کباب	تواهه و تبره و تباهجه	کَبَاب
کبابی	کبابی	مُکَبِّب
کبرا	ابلق خلنج و خلنگ و سیمه	اَبْلَق
کبوتر	کبوتر و کفتر و سبار	حَمَامَة و یَمَامَة
کبوتری	مادهٔ کبوتر	حَمَامَة و عِکْرِمَة
کپاس	+	مُکْهُل
کپڑا ہند	+	شِیَاطَة

بالفوقانی

ه	ف	عر
کپڑونسی ہونا	حیض آمدن	حَیض
کپڑے بدلنا	رخت آش کردن	تبدیل اللباس
کپڑے پہنانا	جامہ پوشانیدن	اِلباس
کپور بھاکھا	کافور سرد و خشک	کافور
کتا	سگ	کلب وتضاعة
کترنا	مقراض زدن	قرض وقص
کترنی	کارد و دو کارد	مقراض
کتیرا	زول زده	کثیرا
کٹارہ	کتارہ	+
کٹائی	گل خار	+
کٹرا	بچہ گاومیش	ولد الجاموس
کٹنا	زن جلب قلتبان	دیوث
کٹورا	+	مشربة وسقاية
کٹہا	گزنده	عضوض
کٹھ پھوڑا	+	قراع

بالفوقانی والهندی

ه	ف	عر
کپڑے اوتارنا	رخت از تن برکندن	نصو و فسخ
کپڑے پہننا	رخت پوشیدن	لبس
کپکپی	لرزه و فترو	رعدة وزقزقة
کپتی	ڈبہ کوچک	دبیبة
کترانا	راه چپ کردن	قرض
کترن	تراشه و ریزه	قراضة
کتیا	لاس لاده	کلبة ولعوة
کٹ	+	قسط
کٹا	سپس کلان	قرعة
کٹرا	پارہ زمین آباد	قطیعة
کٹکی	خال زنگی	الحرابق الاسود
کٹنی	میاندار	دلالة وقوادة
کٹوری	پنگان	فنجان
کٹھالی	خلاص و بوتہ	بوتقة
کٹھرا	+	عس

ه	ف	عر
کٹھری	سرغج	قعب
کٹھوتی	تغار	بستبن
کٹیا	شست	شِصّ
کچا	خام	نِیّ
کچرا	کالک و سفچه	حَدَج
کچلا	پچ	خانق الکلب
کچہری	دفتر خانه	دِیوان
کچھوی	ماده کشف	طوْمه
کدو	کدو و کداج	قرع و دبّاء
کراہنا	آه برآوردن و کرزن و زرزن	تأوّه
کرتی	نیم تنه و شاماکچه	اِتب و مجوَل
کرسی	زیرگاه	کُرسی
کرسی بچھانا	کرسی نهادن	فرش الکرسی
کرکری خانه	ستاع ردی	سقط
کرم	بخت	طالع

ه	ف	عر
کٹھلا	گردن بند	تمیمه و مقعاد
کٹھیا	کهندو	کندوج
کجاوا	کجاوه	محمل
کچا دھاگا	رشته بیجان	غزل
کچری	دستنبویه	شمام
کچور	کرور	زرنباد
کچھوا	سنگ پشت و کشف و باخه	سلحفاة و غیلم
کدال	زاغ نول	مِعزق
کراه	های	آه
کرتا	پیراهن	قمیص و غلاله
کرجانا	رخنه دار شدن شمشیر	تفلل و تثلم
کرسی	پشکر بیزه	فتّه
کرکری	تخمه اسپ	کظّة و سنق
کرگا	کارگاه	منسج
کرم کلا	کلم	کرنب

ہ	ف	عر
کِرَن	شعاع آفتاب	قرن الشمس
کروٹ	پہلو	جنب
کُرتی	کرجن و کرکر	غضروف و غرضوف
کُریدنا	کاویدن	نکث
کُریز ہونا	بگریز	تحسیر
تخم کُسم ۱۲	کازیرہ	قرطم
کڑا	یارہ ودست برنجن	سوار
کڑارہ	لب کشتیگاہ	شاطی وساحل
کڑاہی	پاتیلہ	طنجیر
کڑک	کرک کک	مقفہ
کڑک ہونا	کرک شدن	اقفاف
کڑواہٹ	تلخی	مرارۃ
کڑوڑا	×	مسیطر ومسلط
کڑی	حلقۂ زرہ	حلقۃ الدرع
کُس	کس	فرج

ہ	ف	عر
کرتی	اندایہ دیالہ دگل تالہ	مسیحاۃ
کروٹ لینا	پہلو خفتن	اضطجاع
کریدنا	آتش زیر و زبر کردن	حضو
کُریدنی	آتش کاو	محراک
کریلا کرم و خشک ۱۲	شیاہنگ	قثاء الحمار
کڑا	سخت و کرخت	صلیب
کڑا	پای برنجن	خلخال
کڑاہ	پاتیلۂ کلان	الطنجیر الکبیر
کروڑی داڑھی	ریش دو مویہ	لحیۃ موخوطۃ
کڑکڑانا	کراجیدن	انقاض
کڑوا	تلخ	مرّ
کروڑ	صد لک	مائۃ مائۃ الف
کڑی	تیر بام	جذع وسراب
کڑھی	آواز راندن ماکیان	حفحف ودجدج
کسان	کشاورز وبرزگر	فلاح وحراث

ه	ف	عر
کسبی	روسپی لولی	بغی و قحبة
کمہار	کوزہ گر و کاسہ گر	فخار
کسنی	کشاورزی	فلاحة
کسوٹی پر کسنا	بر محک زدن	امتحان على المحك
کسیس	زاک زرد	قلقطار در رومی
کشت	شہ دادن	×
کشتی لڑنا	کشتی کردن	مصارعة
کشتی برابر رہنا	کشتی گرہ شدن	×
کشیدہ	کشیدہ	×
کفگیر	کفگیر	مطفحة و مغرفة
کفن چور	کفن دزد	نباش
ککڑی	گردہ و فرموک	کبة و مسفرة
کلہوالی	لنغلک	فلین
کل	دیر فردا	امس
کل کا لڑکا	زادہ دیروز	ابن الامس

ه	ف	عر
کستوری	مشک	مسك
کسم	گل کازیرہ	عصفر
کسوٹی	×	محك
کسنی	کلند بروزن سمند	مجفر
کسیلا	زمخت	عفص
کشتی	کشتی	مصارعة
کشتیے	کشکول	کجکول
کشتی باز	کشتیگیر کشتی باز	مصارع
کفش	کفش	نعلین
کفن	جامۂ مرگ	کفن
کفنی	کفنی	×
ککڑی	خیار و کلوندہ	قثاء
کل	فردا	غد
کل	آرام	راحة
کل کی رات	پریدوش	البارحة الاولی

باسماعران قدرست ۱۲

ه	ف	عر	ه	ف	عر
گھلانچ	جست	طفرۃ و وثبۃ	کلابتون	زر رشتہ	×
کلانچ مارنا	بر جستن	طفو و دوب	کلائی	×	ساعد
کلبلانا	دردن جنبیدن	خطور	کلبلانا	جنبیدن نرمی و آہستگی	اہتزاز
گلپ	انار	×	کلتھی	ماش ہندی	قلت
کلچا	کلیچہ	کعک	کلس	سر طوق	×
کلغا	تاج خروس	عرف الدیک	کلک	کلک	براعۃ
کلک کا جنگل	نیستان	عرین، اجمۃ	کل کل	کلکل و کلمکل	صخب
کلغی	کلگی و کلل چغہ در ترکی ۱۲	×	کلمہ	جرغند	عصیب
کلمے کی انگلی	انگشت شہادت	سبابۃ	کلنی	کنہ	قراد
کلوار	میفروش	خمار	کلوار کی بھٹی	میخانہ	ماخور
کلور	گاو جوان	جذعۃ و ثنیۃ	کلونجی	سیاہ دانہ	شونیز
کلا	تندہ	×	کلا	کلہ و سر	راس
کلھاڑا	تبر چوب شگاف	صاقور	کلھاڑی	تبر چوب شکن	فاس
کلہ دراز	کلہ دراز	صحاب	کلھیا	کوزۂ خرد	×
کلی	کنہ	قراد	کلی	آب بدہن کشیدہ	زغلۃ

[illegible]

ه	ف	عر
گلی	پر مرغ نو رستہ	شکیر ١٢
گلی	ترتیر	دِخریص
گلی کرنا	آب بدہن کشیدن	مضمضة
گلیجی	جگر بند	سواد البطن
کمان	کمان	قوس
کمان چڑھانا	کمانرا زہ کردن	توتیر
کمٹھا	کمان چوب	قضیب
کمر سیدھی کرنا	کمر سیخ کردن	×
کمک	یاری	اعانت و اسناد
کملی	گلیم و کملی	حلس ١٢
کمنڈ ڈالنا	کمند انداختن و چیدن	ایہاق
کمہار	کلال کاسہ ساز	فخّار
کمیلا	جای ذبح گاو و گوسپند	مذبح و مجزر
کنبا	خویشاوند	قبیلة و عشیرة
کن پھٹیا	شگافتہ گوش	اخرب ١٢

ه	ف	عر
کلی	غنچہ	زہرہ و نور
کلیانا	شکوفہ برآوردن	تنویر
کلیجا	جگر دلوبت	کبد
کلیل ١٢	برجستن اسپ از نشاط	استنان
کمانا	کسب کردن	اکتساب
کمائی	مزد کسب	طریف و مکسوب
کمخاب	کمخاب	×
کمک	کمک	مدد
کمل	پلاس	کساء ١٢
کمند	کمند	وہق ١٢
کمنگر	کمان گر	قوّاس
کمہلانا	افسردن و پژمردن	ذبل و ذبول ١٢
کمینگاه	کمینگاه	مکمن و مرصد و مرصاد
کنپٹی	بناگوش	صدغ ١٢
کنسلا ١٢	کلیجک و کلنک جک	×

ه	ف	عر
کنٹک	+	نحز
کنٹھ مالا	+	خنازیر
کنجوس	زفتہ	مِسِّیک
کنچن	زر	ذہب
کُند	کُند	کلیل و کہام
کندش	کلیدان	فلق و مِقطرہ
کندی گر	جامہ کوب	قصّار
کنڈا	پاچک و شتی	جِشّی
کنڈی	زرزین و زرفلین	زرفِین
کنکری	سنگریزہ	حُصاۃ
کن انکھوں سے دیکھنا	بگوشۂ چشم نگریستن	لحظ
کنکن	دست برنجن	سِوار
کنول	یرقان	یَرَقان
کنگھی	درخت شانہ	مُشط الغول
کنیر	خرزہرہ	دِفلیٰ

ه	ف	عر
کنٹھہ استخوان گلو	+	قرددحۃ
کنجڑا	تره فروش و سبزی فروش	بَقّال
کنجی	کلید	مِفتاح
کنچنی	لولے	رَقّاصہ
کُندن	زرخالص	نُضار
کندہ	تاپال	ساق الشجر
کَندَری	گردہ	نُجران
کنڈل	خرمن ماہ و آفتاب	طُفاوۃ و دہالۃ
کنسلائی	گوش خر	حَرِیش
کنکری مارنا	سنگریزہ زدن	حصی
کنگال	+	مُفلس و مِسکین
کنگورہ	کنگرہ	شُرفہ
کنگھی	شانہ	مشط و مِسرح
کنگھی کرنا	شانہ زدن	تسریح و ترجیل
کوّا	زاغ	غُراب

۱۲۵

ه	ف	عر
كوا	المازه وكنج وكره	لهاة
كوارى	بالست ودوشيزه	عذراء
كواڑ كهٹكهٹانا	بر در زدن	دق الباب وقرع
كوان كهودنے والا	كنكن	آبار
كوتل	يدك	جنيبة
كوتوال	كوتوال وشب گرد	عاس عس جمع
كوتهى	×	نغل
كوٹنا	كوفتن	دق ودك
كوٹهنا	تنوره بدن	×
كوٹهى	چوب پائين چاه	وسب
كوچا دينا	زخم اندك زدن	وخز
كوچنا	آجيدن وآژدن	غرز
كود كود كے چلنا	جهجهان رفتن	حجل
كودو	كدرم	×
كور	ريشهٔ ناخن	شظية وتظف

ه	ف	عر
كوارا	×	بكر
كواڑا	تخته در	مصراع الباب
كوان وكنوان	چاه	بئر وقليب
كوبا	كلوخ كوب	مرذبة
كوتنا	اندازه كردن	خرص
كوته گردن	كوته گردن	اوقص ووقصاء
كوٹ	دژ	قلعة وحصن
كوٹهـا	بام	سطح
كوٹهى	كندوج	كندوج
كوٹهى	خزانهٔ تفنگ	×
كوچنا	سپوختن	نخس وخذف
كوچى	دقه وغرواشه	صيصة وشوكة
كودنا	بر جستن	وثب
كورو قور	زنجيره	×
كورا	جامهٔ ناشوى	ثوب جديد

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
کوسا	کوزهٔ نادیده آب	×	کورده	کورده	×
کوٹڑا	خرمهره	مِنقاف	کوڑا بواو معروف ۱۲	خراش وخاکروبه	کُناسة وقُمامة
کوڑا بواو مجهول ۱۲	تازیانه وجابک	دِرّة ومِقرعة وسَوط	کوڑھ	پیس	بَرَص
کوڑی	پلی وخرمهره	وَدَعة	کوڑھی	×	مَجذوم وابرص
کوڑی	استخوان سینه	قَصّ	کوڑی	ملک	قُوت
کوڑے والا	تازیانه زن	سَوّاط	کوڑے مارنا	تازیانه زدن	جلد ومَشق
کوس	کروه	مِیل	کوس	سنگ نشان کرده	مَعلَم ونَصب
کوسنا	دعای بد کردن	الدعاء علیه	کوکابیلی	نیلوپر ونیلوفر	نیلوفر ونینوفر
کوکرلینڈ	قفل نمودن سگ	عَقد الکلب	کوکرمتا	سماروغ	کَماءة
کوکه ترکی ۱۲	همشیر	رَضیع	کوکهه	تهیگاه	کَشح
کول	گراس ولب	لُقمة واُکلة	کولا	جای نشستن شلوار	حَقوه
کولهو	چرخشت	مِعصار ودَوّارة	کومهل	نقب	النقب فی الحائط
کونا	پیغوله وسغله	زاویة	کونج	بالای پاشنه	عُرقوب
کونچیں کاٹنا	پی کردن	عَرقَبة	کوند	درخشش	بَرق
کونڈرا	لادک	مِرکن واِجّانة	کونڈرا کرنا	سرگرم ساز زدن	×

دور آخر سیاں مفصل قدم دساق ۱۲ ... مرکن بکسر میم وسکون رای مهمله وفتح کاف تازی و اجانه بکسر همزه و جیم مشدد وفتح نون ظرفیکه دران

ه	ف	عر
کویا	گوشه چشم که آن را وینبواه گویند	ماق و موق
کهاٹ	چارپایه پلنگ	قُمَاذة محاوره خوانی ۱۲
کهار	شخاله	قِلّی
کهاری	آب شور	اُجاج
کهال	دم آهنگر	مِنفاخ
کهانا	خوردن	اَکل
کهانی	افسانه	قصّة و اُسطوره
گهات	شکل	مثل
کهتّا	چیند چیند ست	اَعسر
کهپڑا	تیر پیکان	مجوّف
کهٹا	ترش	حامض
کهٹک کهی	نام مرغی	قبّراع
کهٹکا	تیز فاک	وَجس
کهٹمٹها	مینخوش ترش و شیرین	مُز
کهجلانا	خاریدن	حکّ

ه	ف	عر
کوئلا	انگشت ذغال	فحم
کهار	کهاره	حَملة الفالكين محاوره کهال ۱۲
کهارا	غراره	شُکُبان
کهال	پوستین	فَرو
کهانا	خوردنی	طَعام
کهانسی	سرفه	سُعال
کهانی	افسانه شب	سَمَر
کهائی	گنده	خَندق معرب ۱۲
کهبی	چیند چیند ست	عسراء
کهتّا	نهانخانه	مَطموره
کهٹائی	ترشی	حموضة
کهٹکا	اندیشه	خیفة و مخافة
کهٹکنا	خلش و خارخار	خلجان و هجس
کهٹمل	غنک	کتّان
کهجلی	خارش	حِکّة

۱۲۹

ه	ف	عر
کچھڑی	کچری	کُسْری
کھُر	سُمِ شگافته	ظِلْف
کھُرّا	نرم و تازه مغز	مُصاب
کھُرّا	درشت	خَشِن
کھرا کرنا	سره کردن	اِنْتِقاد
کھُرچن	بکران و ته دیگ و ته کیره	قُرّة و قرارة
کھُرنڈ	کریزه و خشکریشه	حُلْبة
کھرتیرا	شانهٔ ستور خار	فِرْجَون
کھڑا کرنا	استاده کردن	اِقامة
کھڑا ہونا	برخاستن	قیام و نهوض
کھڑانو	نعلین چوبی و پاافشار	قبقاب و قراحیف
کھڑکی	دریچه	خَوخة
کھسوٹنا	مو برکندن	نَتْف
کہکشان	کہکشان و آسمان دره	مَجَرّة
کھلائی	دایه	حاضِنة

ه	ف	عر
کھُنڈ	بدقواره	قَبیح الهیکل
کھِر	شوریده خوای	تَغْرید
کھُرّا	سره	[illegible]
کھُرّا	درشت خو	خَشِن
کھُرپا	رنبه	+
کھُرکھُرا	درشت	خَشِن
کھرہا در قصبات	خرگوش	اَرْنَب و خِزَز
کھرہی در قصبات	خرگوش ماده	عِکْرِشة
کھڑا کرنا	استاده کردن	تعجیل و انعاظ
کھڑا ہونا	استاده شدن	نُعوظ
کھُڑکھُڑ	+	قعقعة و خشخشة
کھسرا	+	حَصْبة
کھسیانا	شرمنده شدن	خَجْلة
کھنگل	کھنگل دارز	سَیّاع
کھلڑ	پوست سر	قُلْفة

ه	ف	عر
کھل کھِلا کر ہنسنا	فراخ نشستن	التفسح و المجلس
کھِسنا	بو دادن	+
کھلونا	+	لُعبَة
کھلیان	خرمن	کُدْس و اَنْدَر
کھِمبی	کلاهِ زمین و سماروغ	عَسْقَل و کَمَاۃ
کھَنڈانا	رخنه چوب	فرض و حَزّ
کھنکھجورا	هزارپا	اُمِّ سَبْعَة و سَبْعِین
کھنکھارنا	گلو روشن کردن	تَنَحْنُح
کھنکر	خشکتر	آیَبَس
کہنی	آرنج	مِرْفَق
کھو	خانهٔ گرگ	وِجار
کھوپری	کاسهٔ سر	جُمجُمَه و قِحْف
کھوجانا	گم شدن	ضَلال و ضَیْعَة
کھوجی	پژوهنده	مُتَفَحِّص
کھودنی	آتش کاو	مِحْراث

ه	ف	عر
کھُلنا	کشوده شدن	اِنْفِتاح و اِنْحِلال
کھِلنا	شگفتن	تَبَسُّم و تَشَقُّق
کھَلی	کنجاره	کُسْب
کھمبا	ستون	عِماد و دِعامَة
کھمبی	منارهای چاه	زُرْنوقان
کھِندڑی	ژنده و دلق	دَلْق مُرَقَّع
کھنکھار	+	نُخامَة
کھِنکھنانا	+	خَنّ
کھنگالنا	+	مضمضه
کہنی مارنا	با آرنج زدن	رَفْق
کھوپرا گرم و خشک ١٢	مغز نارجیل	لُبُّ النّارَجِیل
کھوج	سراغ	اَثَر
کھوج کرنا	پژوهیدن	تفتیش
کھودنا	کندن	حَفْر و قَعْر
کھوسا	کوسه	کَوْسَج و سَلُوط

ه	ف	عر
کھوسٹ	چغد	فیاد و بوم
کھولنا	کشادن	حل و فتح و فك
کھونٹ	کنارہ و چادر و غیرہ	ضِنفة
کھوٹا	ناسرہ	زیف
کھوٹا بنانا	سیخ تراشیدن	نحت
کھٹائی	ناسرگی	غش
کھوہ	گوکوہ	کہف و مغارۃ
کھیت	جنگ گاہ	معرکة
کھیتی	کشتکار	زراعة
کھینچنا	کشیدن	جذب
کھیرا	بادرنگ	قثد
کھیسا	کیسہ لاکی	لیس اللك
کھیلنا	بازی کردن	لعب و لھو
کیا گل پھولے	چہ گل شگفد	+
کیچڑ	خم و آژنج	غمص و رمص

ه	ف	عر
کھکھل	میان تھی	اجوف
کھولنا	سوختہ گرم شدن آب	فور و فوران
کھونٹا	میخ	وتد
کھوٹا	دغل	غاش
کھونٹا ٹھوکنا	میخ در چیزی کوفتن	دق الوتد
کھونسنا	فروکردن	غرز
کھیت	کشت	مزرعة
کھیت نرائی	خشاوہ بکسر اول	+
کھینچا کھانچی کرنا	کشاکش کردن	تنازع و تجاذب
کھیر	شیر برنج	لبنیة
کھیسا	کیسہ	خریطة
کھیل	بازی و لابہ	لعبة
کیاری	کرز	کرد
کیٹ	درد و نشستن روغن	دردی و عکر
کیچڑ	گل لای	رداغ

هشیار بعضی اشارہ در کشف اللغات برای سماع بعد الف نوشتہ و ہمچنین در سوید الفضلا و مدار الافاضل لیکن ہر دو میگو...

ه	ف	ع
کیچڑ	خلاب	وحل
کیچوا	کرم شکم	حیّة البطن
کیڑا	اسپیشہ	سوس
کیڑا	پیلہ و کرم ابریشم	دود القز
کیس	تاج خروس	عرف زین
کیکڑا	خرچنگ	سرطان
کیلا	+	طلح و موز
کیمخت	کیمخت	+
کینچلی انا	پوست انداختن	قشو و سلخ
کیوڑا کا پھول	[illegible]	ورد الکاذی
گابھ	بار	حمل و حبل
گدبھڑا ڈالنا	آبکار افگندن	تسبیط
گاجر	زردک و گزر	جزر
گارا	گلابہ	ملاط
گاڑا بیٹھنا	کمین بودن	تکمن

ه	ف	ع
کیچوا	شاماہ و گلخورہ	خراطین
کیڑا	کرم	دود
کیڑا	کرم چوب	دود الخشب
کیڑا	مار	حیّة
کیسر	+	زعفران کرکم
کیل	میخ آہنی	سلک جمع سکاک
کیلنا	ماربستن	+
کینچلی	پوست مار	فسلاخ و جرشاء
کیوڑا	+	کاذی

باب کاف فارسی

ه	ف	ع
گابھن	آبستن	حامل و حبلی
گاج	خشم	غضب و [illegible]
گاوا	[illegible]	+
گاڑا	+	کمین
گاڑنا	[illegible]	دفن

ه	ف	عر	ه	ف	عر
گاڑھا کپڑا	سفت	سفیق و ثخین	گاڑھا دودھ	گنده و فرک	خاثر و غلیظ
گاڑی	ارابه	عجلة	گاڑیبان	ارابچی	+
گال	دیم و رخسار	خد	گالا	پنبه و پنبه زده	کدیف و منذوف
گالی	دشنام	اسکوتة و شتیمة	گالی دینا	دشنام دادن	سب
گانا	سرودن	تغنی	گانٹھ	گره	عقدة
گانٹھ پڑنا	گره خوردن	تعقد	گانٹھ ستیر کیا جاتا ہی	از کیسه تو چه میرود	الیش بمهدوم من کیسک
گانٹھ باندھنا	در گره بستن	العقد علیه	گانڑ	کون دغره	دبر و سہت
گانڈو	کونی و پشت پائی	مابون و متفرخ	گانس لینا	گرو گرفتن	حصر
گانسی	پیکان	نبل و معبلة	گاوتکیا	گاو تکیه	مسند
گانو	ده و روستا	قریة	گاودی	بیخبر و کودن	احمق و سفیه و نادان
گاوزبان	گاوزبان	لسان الثور	گای	ماده گاو	بقرة
گائن	زن خنیاگر	مغنیة و مطربة	گبرولا	سرگین گردان	جعل
گپ	گپ	اقوال و احادیث	گپتی	عصا شمشیر	معول
گپی	گپ زن	قوّال و قوّاله	گت	+	حال و ستان
گتھنا	باهم چسپیدن	اشتباک	گٹا	بند دست	رسغ

۱۳۳

ہ	ف	ع	ہ	ف	ع
گٹھڑی	پرندہ	رزمة الثیاب	گٹھا	پشتارہ	کارۃ
گٹھکاٹا	کیسہ بر	طرّار	گٹھلی	خستہ	عجمۃ
گٹھلی	باغرہ و کلن	غُدّۃ	گٹھیا	جوال	جُوالق
گجھی	+	علانیہ	گجی روٹی	درہمین	علیث
گچھا	مال سیاہ	وافر	گچ	گچ و آہک	جص
گچھا	انبوہ	جُمّاع	گدالا	+	عتلۃ
گدام	دبوسہ	کوثل السفینہ	گدر	غورۂ خرما	بُسرۃ
گدڑی	ژندہ	مُرقّعة	گدڑا پیر	درخت فاضل	+
گدڑی والا	کہنہ فروش	+	گدگدانا	غلغلج کردن	دغدغة
گدگدی	غلغلج	دغدغة	گدلا	لوشاک گلناک	رنق
گدھ	کرگس	نسر	گدنا	+	وشم
گدانا	+	استیشام	گدھا	خر و دراز گوش	حمار و عیر
گدھے والا	خربندہ	حمّار	گدھی	مادہ خر	حمارۃ و آتان
گدھے کا بچہ	بچۂ خر، خرکرہ	جحش	گدی	شلہ	کرسف
گتری	+	رِفادۃ	گدی	پس سر	قفا

۱۳۵

هندی باب [illegible]

ه	ف	عر
گڈبڈ	آمیزش	اختلاط و امتزاج
گڈی	دسته تره	وزره و باقة
گذار کی ناو	کشتی گذاره	معبر
گران	گران بها	غالی
گر پڑنا	تباه شدن	ضیعة
گرجا	کلیسا	صومعة
گردن	گردن	عنق
گردن مارنا	گردن زدن	ضرب العنق
گردا	گرده	کلیة
گرگٹ	آفتاب پرست	حربا
گرم مصالح	دیگ افزا	توابل و ابازیر
گردی	علت سرخ	ارقان
گره	گره گز	مشبر
گره کھولنا	گره کشادن	حاوسنی
گھی	رسن پیچ	بکره

ه	ف	عر
گڈریا	شبان و چوپان	راعی الغنم
گذاره	گذرگاه	معبر
گرو	×	ضابطة
گر پڑنا	افتادن	سقوط و وقوع
گرتا پڑتا	سرکن برکن	قائما قاعدا
گرجنا	تندر	رعد و هدة
گردن توڑنا	گردن شکستن	وقص
گردنی مارنا	سیلی زدن	صفع
گرز	گرز و گوپال	دبوس و عمود
گرم پانی	آب گرم	حمیم
گرمی	گرمی	حر
گره	گره	عقدة
گره دینا	گره افگندن	عقد
گرہلی	گره دار	معقد
گریبان	گریبان	جربان

ہ	ف	ع
گریباں پکڑنا	گریبان گرفتن…	تلبیب
گریا	مازن	نجورة و فقرة
گرگرانا	ستیہیدن	الحاح
گرانا	فرو رفتن زمین	ارتکاز
گرگرانا	گرونای	ذرنجة
گرہ	ذرہ	قلعة
گرہی	قلیچہ	قلیعة
گرہنا	خشت ستن	لحث
گرہیا	بچہ سگ لغت دیگر	لسیة و بنات
گزی	پلاس	کرباس
گگری	سبو	جرة حب
گل	داغ	کی وکیة
گلا	دخل	+
گلاب پاش	گلاب زن	مرشاشة
گلاب نکالنا	گلاب کشیدن	تقطیر الورد

ہ	ف	ع
گرمیٹ	تیر چرخ دلو	محور و نعامة
گرمد	کند	قمند
گرگرانا	آواز کردن شکم	قرقرة
گرنا	خلیدن	شوک
گڑونا	خلانیدن	اشاکة
گرھا	گو و مغاک	غار و مہواة و وہدة
گرھنا	زرگری کردن	صوغ
گرھیا	نایچ	شراخ
گزک	گزک	نقل
گزگت کرنا	[illegible]	ذرع
گل	گل…	قراطة
گلا	گلو	حلقوم و حنجرة
گلاب	گل سرخ	[illegible] ورد
گلاب چھڑکنا	گلاب زدن	رش
گلابی	گلابی	+

ا	ف	عر	ا	ف	عر
گلابی	چهره	وَرْدِی	گلا پڑنا	گلو گرفتن لازم ۱۲	بُحَّة
گلا پکڑنا	گلو گرفتن سعدی ۱۲	اَخْذُ الْحَلْق	گلا کرنا	بناگوش کردن	دَغْز
گلا گھونٹنا	خبه کردن	خَنْق	گلا گھٹنا	گلو فشرده شدن	اِخْتِنَاق
گلانا	پختن	اِنْضَاج	گلانا	گدازتن	سَبْك
گلانا	لاغر کردن	اِذَابَة	گلپھڑا	هر دو کنج دهن	صِمْغَان
گل پھولنا	گل شگفتن	+	گل تکیہ	گرد بالش	مِخَدَّة
گلٹی	مغز و گره گوشت	غُدَّة	گلٹی	باغره و کلن	غُدَّة
گلخور	+	رُبْقَه	گلخیرو	خیرو و خیری	خِیْرِی
گلدستہ	گلدسته	مُشْقُر	گلدم	شب خوان نام کتاب ۱۲	اَکْحَیْت و جُمَیْل
گل شبو	گل شبو	+	گلقند	گلقند	جُلَنْجَبِین
گل کرنا	چراغ کشتن	اِطْفَاء	گل کیس	تاج خروس	عُرْفُ الدِّیْك
گلگلا	+	لُقَیْمَاتُ الظُّرَفَا	گلگیر	گلگیر	+
گل لالہ	گل لاله	شَقِر	گل لینا	گل چراغ گرفتن	تَقْرِیط
گل میخ	گل میخ	+	گلنا	پخته شدن	نَضْج
گلنا	لاغر شدن	ذَوْب	گلنار	گلنار	مَظّ و جُلَّنَار

و طای حطی از باب تفعیل ۱۲

و ظای معجمه مشدد ۱۲

ہ	ف	ع
گلہ	گلہ	شکوی
گلبی	مقدمۂ کشتی	حذف
گلی	نوک چوب	قُلۃ
گلے پڑنا	برگردن نہادن	التعلیق فی العنق
گلی ڈنڈا	پلپۂ چفتہ	قُلہ و مِقلے
گلے لگنا	+	مُعانقۃ
گنّا	نیشکر و نالی	قصب السکر
گناہ	گناہ	جُرم و ذنب
گناہ کرنا	گناہ کردن	جنایۃ
گنہگار ہونا	گنہگار شدن	تجرم و اجترام
گنجا	کل و کچلی	اَقرَع
گندنا	گندنا و زبوڈہ	کُرّاث
گندہ بہا	باران سرما	شتے
گندھک	گوگرد	کبریت
گندی	+	دَفار

ہ	ف	ع
گلہری	موشک پران	فارۃ التمر
گلّی	بضم اول و فتح و سکون بزرِ داع ...	مِدوس
گلی	کوچہ	زُقاق و سِکۃ
گلے لگانا	برگردن نہادن	التعلیق فی العنق
گلے کاٹ بھرنا	لبالب کردن	تحلیق
گل ہونا	گل شدن	انطفاء
گننا	شمار کردن	عدّ
گناہ کھلنا	گناہ نہادن	تجنی
گناہ گار	گناہ گار و بزہ گار	مجرم و اثیم
گنتی	شمار	عدید
گندا انڈا	گندہ و لغ	بیضۃ مذرۃ
گندہ بغل	گندہ بغل	مُصِن
گندہ دہن	گندہ دہن	الخوزح
گندھی	بوفروش	عَطّار
گندی	پلید	قَذِرۃ

ہ	ف	عر
گنڈا	رشتۂ تپ	+
گنڈلی	حلقۂ مار	ثنی الحیّة
گواہ	گواہ و گوا	شاہد و بیّنة
گواہی	گواہی	شہادة
گوبر	سرگین گاو	خثی
گوپھن	فلاخن و بلخم	قذّافة
گوٹ مارنا	لت کردن	ضرب القفا
گودا	مغز	لبّ و مخ
گودا نکالنا	مغز برآوردن	نقی
گود میں لینا	در بر کشیدن	احتضان
گوراپن	+	صبحة
گورکن	گورکن	حفّار
گورکھودنا	گورکندن	حفر
گوڑپیچ	پای	رجل
گوڑنا	شیار کردن	کرب

ہ	ف	عر
گنڈلا	+	دائرة
گنڈلی مارنا	حلقہ زدن مار	تطوق و تلوی
گواہ کرنا	گواہ کردن	اشہاد
گواہی دینا	گواہی دادن	شہادة
گوبر کرنا	سرگین کردن	خثی
گوٹ	مہرہ و نرد	فص
گوٹ مرنا	لت خوردن	+
گودنا (بھول)	آجیدن	غرزہ
گود	کنار و آغوش	حضن
گور	گور و تربت	قبر و جدث
گور غریبان	گور غریبان	مسبلة
گورکھ دھندا	قفل ابجد	سحّارة
گوری	+	صبحاء
گوڑا	چدار	مربط
گوشت	گوشت	لحم

ہ	ف	عر
گوکھرو	خسک	حَسَک
گول	گرد و غلطان	مُدَوَّر و مُدَحرَج
گولر	انجیر آدم	جُمَّیز
گولنداز	توپچی	مِدْفَعی
گولی	شکیستہ	+
گون	خرصین و جوال	عِدل و غِرارہ
گوندھنا	موبافتن	ضَفْر
گونڈا	آغل	حَظِیرَة
گوہ	سوسمار	ضَب
گویا	غنیاگر و رامشگر	مُغَنّی و مُطرِب
گھات	کمین	مَکمَن
گھات میں بیٹھنا	در کمین نشستن	اِکْمان
گھاٹ	گذرگاہ آب	مَعْبَر
گھاٹ تولنا	کم وزن نمودن	اِخسار و تَخسیر
گھاتی کرنا	کام بر داشتن	دَغْر

ہ	ف	عر
گوگل	+	مُقْل
گولا	گلولہ توپ	بُندُقَة المِدفَع
گولک	غولک	طَلْبَل
گولی	گلولہ تفنگ	بُندُقَة
گولی مارنا	گلولہ تفنگ انداختن	رَامِی
گوند	کوچ	صَمغ
گوندھنا	آرد بآب سرشتن	عَجْن
گونگا	گنگ و لال	اَخرَس
گوہ	گہ	غائِط
گویان	+	صَوَاحِب
گھاتا	بر سری و سرچکاوی	قُطب
گھاٹ	آبشخور	مَشْرَب
گھاٹا	کشکاب و زیان	مَا عُ الشّعیر و غَبْن
گھاٹی	درۂ کوہ	ثَنِیَّة
گھار	چریک	حَلْبَة

ہ	ف	عر
گھاک	مرد کہنہ و آزمودہ	مُحنَّک
گھانجنی	+	شعیرۃ
گھاو	زخم ریش	جُرح و کلم
گھاو کرنا	زخم زدن	تجریح و تکلیم
گھاتی	+	فوت و شترہ
گھٹا	پنبہ درشوخ	مُجُل و مُجاج
گھٹنا	زانو	رکبۃ
گھٹنیوں چلنا	غیژیدن	زحف
گھچ پچ	در آوردہ	متزاحم و منضایق
گہرا	ژرف و خسن	عمیق و قعیر
گھرانا	دودھ و تبار و خاندان و نوادہ	بیت
گھر بیٹھ جانا	خانہ نشستن	+
گھر کا اسباب	رخت خانہ	اثاث البیت
گھرلو	خانگی	داجن
گھڑدوڑ	+	سباق

ہ	ف	عر
گھال میل	آمیزش	خلط
گھانس	کاہ و گیاہ	کلا و تبن
گھائل	فگار و زخمی و خستہ	مجروح و کلیم
گھائل ہونا	زخم رسیدن	جرح
گھبرانا	دست پاچہ شدن	اضطراب
گھٹا	ابر سیاہ	مکفہر
گھٹنا	کم شدن	انتقاص
گھٹی	+	زرقۃ
گھر	خانہ و سرا	دار و بیت
گھر الگنا	+	غرغرۃ
گھرانے کے خلاف	خلاف خاندان	خالف اهل بیتہ
گھر جھکنی	خانہ گروہ خانہ پیا	زادۃ و رُوادۃ
گھریا	بوتہ	بوتق (معرب بوتہ)
گھڑا	سبو و کلیزہ	جرۃ
گھڑگھڑاہٹ	غریو آسیا	جعجعۃ

ه	ف	عر
گھڑنا	زرگری	صَوغ
گھس آنا	بی اذن بخانۂ دیگران آمدن	تزجّج
گھسنا	بزمین فرو رفتن	سَوخ
گھسنا	سودن	سَحق
گھسیٹن	نشان کشیدن	اثر الجرّ
گھسیٹنا	فرو بردن چیزے بچیزے	ایلاج
گھلنا	در آب سوده شدن	انمیاث
گھمنی و گھومنی	سرگرد و سرگیجه	دُوار
گہن	گرفتگی ماه و خور	خُسوف و کسوف
گھن	+	کراهة
گہنا	زیور	حلی و حلیة
گھنٹی	زنگله	جُلجُل
گھنڈی لگا	تکمه بستن	زرّ
گھنگچی	چشم خروس	عین الدیک
گھوا	*	ریش القصب

ه	ف	عر
گھڑی	وقت و ساعت	ساعة
گھس پڑنا	بے اندیشه در آمدن بچیزے	اقتحام و تقحّم
گھسنا	بجای تنگ در آمدن	ولوج
گھسیارا	کاه فروش	عَلّاف
گھسیٹنا	کشیدن	جرّ و سحب
گھگی بندھ جانا	دم از گریه گرفتن	انقطاع النفس
گھمنڈ	گردن کشی	اکبر و نخوة
گھن	شبشه	سوس
گھنا	شیشه در گندم افتادن	سوس
گھنا	باغ درهم درختان	حدیقة غلباء
گھنٹا	درا	جرس
گھنڈی	هندسه و جوسا	ذِرّ
گھن کھانا	کراهت کردن	قذر
گھنگرو	زنگله	قلقله
گھور	گوخک	کُباسة

ع	ف	ہ
کناسۃ وسباطۃ	شنگرہ وکلہان	گھورا
فرس وخیل	اسپ	گھوڑا
تجرّع	جرعہ جرعہ کشیدن	گھونٹ گھونٹ پینا
سحق	سائیدن	گھونٹنا
جمع	مشت	گھونسا
وکر	آشیانہ	گھونسلا
لتّ وجدع	بشورانیدن	گھونسنا
جعد	مرغول	گھونگروالے بال
برقع	پردۂ زنبوری	گھونگٹ
اطارۃ	ازارہ	گھیرا
حصر	درمیان گرفتن	گھیرنا
جید عنق	گردن	گھینچ
سمّان	روغن فروش	گھی والا
مغرۃ	گل ارمنی	گیرو
مبلول ونادی	تر	گیلا

ع	ف	ہ
حملقۃ	چشم نمودن	گھورنا
جرعۃ	دم آب	گھونٹ
تلزیز	مہرہ کشیدن	گھونٹنا
بلکنۃ	خرموش	گھونس
وکز ولکز	مشت زدن	گھونسا مارنا
اتکاک	آشیان بستن	گھونسلا بنانا
تجزیب	آشیانہ برداشتن	گھونسلا نوچنا
	صدف پیچاک	گھونگا
الخلط بالاصابع	آشوریدن	گھیپنا
محاصرۃ	درمیان گرفتن	گھیرنا
خنّوص	خوک بچہ	گھینٹا
سمن	روغن گاو وغیرہ	گھی
سرحوب	شغال	گیدڑ
ممغور ممغّر		گیرا
کجّۃ	گوی سرگل	گیند

ہ	ف	عر
گینڈا	کرگدن	مرمیس
گیہوں	گندم	حنطة
لائق	درخور وسزاوار	قمین بجیر
لات مارنا	لگدزدن	زکل
لاٹھی مارنا	چوب دستی زدن	دبا ولنج
لاڑ ولاڑ	ناز	دلال
لاج	شرم وآزرم	حیا
لاسا	سریشم	دبوق
لاکھ	صد ہزار	مائة الف
لاگ	کینہ و دشمنی	بغض وحقد
لال	+	لعل
لالچی	بسیار آز	شرہ
لبالب	لبالب	طفحان
لبھانا	شیفتن و فریفتن	فتن وتلیة
لپاڑیا	بسیار دروغگو	کذاب

ہ	ف	عر
گینگٹا	خرچنگ	سرطان

باب اللام بالالف

ہ	ف	عر
لات	لگد ولت	رکلة
لاٹھی	چوب دستی	عصا و منساة
لادنا	بارکردن بر ستور	حمل
لاڈلا	نازنین	المربی بالدلال
لاڑھیاپن	+	لجنس
لاکھ	لاک ولک	لک
لاگ	دل بستگی	تعلق وربط
لال	لال آل وسرخ	احمر
لالچ	آز	طمع
لال ہوجانا	سرخ شدن	احمرار
لبادہ	فرگل	لبادة
لپ	+	حفنة
لپٹ	گرمی شعلہ	لفح

۱۴۷

ه	ف	عر
لپٹنا	آویختن	تعلّق
لپیٹن	نورد	مثول
لترا	سخن چین	نمّام
لتا	لتہ	خرقۂ بالیہ
لتھلو	باہم لگائیدن	مراکلہ
لتھیڑنا	آلودن	لطخ
لٹانا	خوابانیدن	اضجاع
لُٹانا	تاراج دادن	انہاب
لٹکانا	آویختن	تعلیق
لٹکنا	آویختن	تدلّی و تعلّق
لٹورا	شیر گنجشک	صُرَد
لٹیرا	غارتگر و ویرانگر	غنّاب و نہّاب
لچکنا	خمیدن	انعطاف و تثنّی
لچھن	روش	سجیّة و دیدن
لڑ	تاہ رسن	طاقة و قوّة

ه	ف	عر
لپیٹ	نورد	سطّ
لپٹنا	پیچیدن	لفّ
لت کرنا	بشورانیدن	وحف
لتھا	لگدزدن	عضوض و ضروح
لتھڑنا	آلوده شدن	تلوّث
لٹ	شاخ گیسو	+
لٹانا	بخاک غلطانیدن	تمریغ
لٹ جانا	غارت خوردن	انتہاب
لٹکن	+	حباب
لٹو	گردنا ولاتو	فرصلہ
لٹھ	چوب دستی گنده	ہراوة
لچا	لچ	عربان
لچھی	زن لچ	سحلوت
لدا دینا	باری کردن باربرداری	احمال
لڑ	رشتہ مروارید	سلک

۱۴۵

ه	ف	ع
لڑاکا	بسیار ستیز	الدّ
لڑائی	کارزار و آزرم	حرب و هیجا و سعکو و وقعة
لڑ بڑا	چسپان	لزج
لڑکپن	کودکی	طفولیة و صبا
لڑکی	دخت	صبیة و طفلة
لڑھکنا	ریختن	انسکاب
لس	چسپیدگی	لزوق
لسوڑا و لسلسا	سپستان	مخیط
لشکر	لشکر	عسکر و جند
لکڑ بگھا و ہنڈا	چرغ	سمع
لکڑی	چوب و هیمه	خشب و حطب
لگنا	پوشیدن	اشتغل
لکھانا	نویسانیدن	استکتاب
لگا	آمیختگی	علاقة و توسل
لگام اتارنا	+	نزع و خلع

ه	ف	ع
لڑائی	ستیزه	جدال
لڑائی لڑانا	جنگ انداختن	تحریش
لڑکا	کودک و بچه	صبی و طفل
لڑکھڑانا	لغزیدن و تاویدن	نأو تهادی
لڑکوری	بچه دار	مطفلة و مصبیة
لڑی	رشتهٔ مروارید	سمط و سلك
لستن	سیر و برادر بیا	ثوم و فوم
لسی	شیر آب آمیخته	ضواح
لکڑ	گندا	جذع
لکڑہارا	خارکش	حطاب
لکڑی والا	چوب فروش	خشاب
لکھا	سرنوشت	کتاب الله
لکھنا	نوشتن	رقم و زبر و کتابت
لگام	لگام	لجام
لگام چبانا	خائیدن اسپ لگام را	علك

۱۴۶

ہ	ف	عر
لگام دینا	لگام بر سر اسپ کردن	الجام
لگ بھگ	نزدیک بآن	هذا قریب منه
لگلگ	لگلگ	لقلق
لگنا	گائیدن	وطی وجماع
للچانا	آرزومند شدن	اطماع
للو پتو کرنا	آشنائی	تملق
لمچھڑ	دراز	عشنق
لمگردنا	دراز گردن	اعنق وانثیٰ عنقاء
لمبا	دراز	طویل
لنجا	شل	زمن
لنڈورا	کلته	ابتر
لنگر ڈالنا	لنگر انداختن	ارساء
لنگڑانا	لنگی کردن	عرج
لنگور	میمون بلند	قرد
لنگی	لنگ آفتابی	فوطه

ہ	ف	عر
لگان	کشتیگاه	مرفاء
لگسی	کلاک	+
لگن	لگن	طشت
لگالہ	پیاله	تتری
للکارنا	بانگ زدن	صیلم
للی	نامرد چیز	عنین
لمکنا	گوش دراز	اذنت
لمگردنی	زن دراز گردن	عیطل وعنقاء
لمبنی	زن دراز بالا	شختبة
لنڈا	کلته	ابتر
لنگر	لنگر	انجر ونجر
لنگڑا	لنگ	اعرج وافزل
لنگوٹی	تنبره ولنگوته	+
لنگھانا	گذرانیدن	اعبار
لنا	درودن	حصاد وجزاز

ه	ف	عر
لو	آرزو	شوق
لو	نرمۂ گوش	شحمہ
لوا	درتیج	سلوی
لوتہ	لاشہ	جثۃ
لوٹ	یغما و تاراج	غنیمۃ و فیء
لوٹنا	غلطیدن	تقلب
لوری	بنگارہ و نانو	مناغاۃ
لوکی	کدو	قرع
لومڑی	روباہ	ثعلب
لونڈا	نوچہ	امرد
لونڈے باز	کنغال و بچہ باز	مغلم
لونگ	میخک	قرنفل
لوہا	آہن	حدید
لوہچون	برادۂ آہن	سحالۃ
لمسنیا	+	عین الہر

ه	ف	عر
لو	زبانہ و زخشہ	شواظ و لہب
لو	باد گرم	حرور
لوبیا	ژاژ و کشہ	لوبیاء و ود
لوتھڑا	گوشت پارہ	مضغۃ
لوٹا	غارت خوردہ	منہوب
لوٹنا	غارتیدن	نہب
لوڑا	لنگ و چرچک	ذکر و قضیب و ایر
لوگ	مردم	ناس
لون	نمک	ملح
لونڈی	کنیز و داہ	امۃ
لونڈی بچہ	پرستارزادہ	زقمۃ
لونیا	نمکساز	ملاح
لہار	آہنگر	قین و حداد
لہر	+	سلسلۃ الماء
لہنا	تاخیر و بہرہ	حظ و خلاق

۱۴۸

ہ	ف	عر
لہو	خون	دَم ونفس
لہولہان کرنا	بخون آغشتن	اِدْماء
لیپ	+	ضماد و طلاء
لیپا لگانا	+	تطلیۃ تضمید
لید سرگین ست وخر وغیرہ ١٢	سرگین	روث
لیسنا	بگل اندودن	تطیین
لیک	جادہ وراہ کشادہ	جادۃ
لین دین	داد وستد	المعاملۃ والمداینۃ

ہ	ف	عر
لہو بھرا	خون آلودہ	مضرّج
لے بھاگنا	در ربودن	خطف و خلس
لے پالک	پسرخواندہ	متبنّٰی
لیٹنا	دراز کشیدن	تمدّد
لیزم	تنبوک و لزوم	+
لیکھ معروف ١٢	رشک	صؤابۃ
لینڈا	ستندہ	+
لیتی	سریش	غراء

باب میم

ہ	ف	عر
ماپ	پیمانہ	کَیْل
ماتی کپڑے	جامۂ تلخ	حِداد
ماتھے کا بال	موی جبین	ناصیۃ
ماچی	[illegible]	[illegible]
مارنا	زدن	ضرب
مار مار	دعاوہ زدن	اِضرب اِضرب

ہ	ف	عر
ماتم	سوگ	مأتم
ماتھا	جباچم	جبہۃ ولطاۃ
ماجرا	سرگذشت	قضیّہ وواقعہ
مادر بخطا	مادر بجبونا	+
مار ڈالنا	کشتن	قتل وسفک
مازو	+	عفص

١٤٩

Hindi (ه)	Persian (ف)	Arabic (عر)	Hindi (ه)	Persian (ف)	Arabic (عر)
ماخ	نبو سیاه	فَحّ	مالا	تسبیح	سُبْحَة
مالدار	مالدار	مُتَمَوِّل	مالی	کدیور گلچین	نَاطُور
مالیخولیا	مالیخولیا	مَالِیخُولِیَا	ماما	پرستار	خَادِمَة
ماندا	بیمار	سَقِیم	مانده	وامانده	تَعِب
مانڈا	تیرشه	غِشَاوَة	مانڈا	نان تنک	رُقَاقَة
مانڈی	شوی دالمه	+	مانس	مردم	نَاس
مانگ	فرق	فَرق و مفروق	مانگنا	خواستن	سُؤال
ماہو	خالو و کاکو برادر مادر	خال	مانتا	پذیرفتن	قبول
ماہواری	ماہوار	مُشَاهَرَة	ماہی توا	ماہی تابه	مقلی طیجن
مائین	کرمانج	شراب الطرفاء	مان	مادر و مام	وَالِدَة أمّ
مایوس	مایوس ونا امید	+	مبارکباد	مبارکباد	تهنیة
متاسا	بوال گرفته	حَاقِن	متلی	دلشوره و متنفر	غثیان
متوالا	مست	سَکْرَان	متورلا	+	[illegible]
متوڑی	+	بُوَالَة	متھنا	شیر زدن	مخض
متھی	جمع و شیرزه	ابریشم	متاپا	فربهی	کدانة

ه	ف	عر
مٹانا	ناپدید کردن	محو و محق
مٹر	کسنک	کرسنة
مٹکنا	خرامیدن	خطرات
مٹھا	+	مخیض و رائب
مٹھاس	شیرینی	حلاوة
مٹھور	خم کلان	خابیة
مٹھی	مشت و مشتوارہ	قبضة
مٹھی باندھنا	کف غنچہ کردن	جمع الکف
مٹی دینا	خاک بر قبر ریختن	شن و صب
مجرا	مجرا	محسوب
مجیٹھ	روناس	فوة
مچا	گوشت پارہ	فدرة
مچھلی	ماہی	سمک و حوت
محافا	محافا	محفة و فرقة
محصولیا	محصول	عشر و خرج

ه	ف	عر
مٹنا	ناپدید شدن	طموس
مٹکا	خم کلان	قلة
مٹھ	بتخانہ	بیت الاصنام
مٹلا	فربہ	ضخیم
مٹھائی	شیرینی	حلواء
مٹھولے مارنا	جلق زدن	خضخضة و استمناء بالید
مٹھیا	+	مقوم
مٹی	خاک	تراب
مٹی میں لوٹنا	در خاک غلطیدن	تمرغ
مجرائی	مجرائی	+
مہمان	+	مرفق
مچھر	پشہ	بعوضة و برغوث و بق
مچھندر	سیمون باز	قراد
محرمات	محرمات و جامۂ راہ راہ	مستہم
مدد کرنا	یاری کردن	انجاد و مضافرة

ل	ف	عر
مددگار	مددگار و یاگیر	ظهیر و مُنجد
مرجهانا	پژمردن	ذُوِی
مُرخنگ	چنگ و دهن	جنک معرب
مردارسنگ	مرده سنگ	مرداسنج
مردنگ	فانوس شیشه	تنور
مُرغا	خروس و غروه	دیك
مرغ لڑانا	بجنگ انداختن خروس	محاربة الدیك
مرکهنا	سرون زدن	نطح و نطوح
مرگ چهالا	پوست تخته	جلد الاسد و جلد الظبی
مرگی	*	صرع
مرنا	قالب تهی کردن	موت
مرهم لگانا	مرهم نهادن	مرهمة
مڑجانا	برگشتن	تثنی و انعطاف
مڑوڑنا	پیچیدن	لی
مزبله	شوکه و شله	مزبلة

ل	ف	عر
مرتبان	بستو	بُستوقة معرب
مرچ	*	فلفل
مُردار	مردار	میتة و جیفة
مردانی	مردانه	ذکرة و مذکرة
مُردا	مرده	میّت
مرغابی	مرغابی	طیر الماء
مرغی	ماکیان	دجاجة
مرگ	آهو	ظبی
مرگ چهونا	بچه آهو	خشف
مُرلی	نای و نی	مزمار
مرهم	مرهم	مرهم
مری	مرگامرگ	طاعون و موتان
مروڑنا	کناک	مغص فی زحیر
مرهنا	خام کردن نقاره	تجلید
مزدور	مزدور	اجیر

ہ	ف	عر
مزدوری	مزدوری	اجرة وعمالة
مستی	مستی	سکر
مسخرا	×	سخرة ومسخرة
مسخراپن کرنا	تماخره کردن	سخرة
مسطر بنانا	مسطر دوختن	۲
مسکرانا	دندان سپید کردن	تبسم وبسم
مسکہ	مسکہ	زبدة
مسمار کرنا	مسمار کردن	ہدم وتخریب
مسواک کرنا	مسواک کردن	استیاک
مسوڑھا	جائے دندان	لثة
مسوسنا	×	غط
مسہل	مسہل	مشو
مسی کی روٹی	نان مسی	×
مشاط	×	ماشطة وقینة
مشک	مشک	زق

ہ	ف	عر
مزہ	مزہ	لذة
مستول	تیر کشتی	دقل
مسخراپن	تماخره	مسخریة
مسطر	مسطاره	مسطار
مسطر کرنا	مسطر زدن وکشیدن	تسطیر
مسکا	دہان بند	عمامة
مسلمانی	×	ختان
مسند	چار بالش	دست
مسور	بنوسرخ	عدس
مستا	آرزخ	ثؤلول
مسہری	پشہ خانہ	کلة وناموسیة
مسی	مسی	السنون الاسود
مسین بھیگنا	سبزہ آغاز کردن	طر
مشق	مشق	مکرسة ومزاولة
مشک	×	مسک

[illegible]

ہ	ف	عر
مشکین باندھنا	دست برکتف بستن	کتف
مصالح	بوافزاز	توابل
مظلوم	ستم رسیدہ و ستمزدہ	مضیم
مقیش	مقیش	+
مکر	سالوس دختر	مکر
مکتب خانہ	مکتب خانہ	مکتب کتاب
مکرنا	+	انکار
مکڑی	کلاش	بیت عنکبوت
مکھا	خرمگس	شعراء
مکھن	مسکہ	زبدة
مکھی ہانکنا	مگس راندن	ذب
مگرمچھ	نہنگ	تمساح
ملاحی	+	نول
ملاپ کرانا	آشتی دادن	اصلاح
ملاپ ہونا	صلح افتادن	اصطلاح و تصالح

ہ	ف	عر
مصالح	مصالح	مصالح
مصقلہ	آلت صیقل	مصقلة
مفت	مفت	مجان
مکا	مشت و ضرب مشت	+
مکار	پرکار	ماکر و محتال
مکتوب	ترسل شدہ	+
مکڑا	دیوپا	شلدراق
مکو	روباہ ترک	عنب الثعلب
مکھڑا	روی	محیا
مکھی	مگس	ذباب
مگدر	میل	میل
ملاح	کشتیبان	ملاح
ملاپ	آشتی	هدان و سلم
ملاپ کرنا	آشتی کردن	مسالمہ و مصالحہ
ملائی	سرجغرات شیر و	دوایة و خرشاء

[illegible]

۱۵۵

ہ	ف	عر
ملائی پڑنا	سرشیر بستن	تدویة
ملانا	آمیختن	مزج و مشج
مل	+	شغا و سایر
ملنا	یافتن	وجدان
ملنا	مالیدن	دلك
ملنگ	ملنگ	+
ملونی	آمیزش درم	غش
ملٹی ملٹھی	بیخ مہک	اصل السوس
ممانی	زن خالو	زوجۂ خال
من	من و دل	قلب و فواد
منانا	خوشنود کردن	ارضاء
منڈی	کلان بازار	سوق کبیر
منجن	+	سنون
منجھولا	میانه	وسط و متوسط
منڈا	+	اجم

ہ	ف	عر
ملنا	سوده نقش	الملس و مسح
ملجانا	آمیخته شدن	اختلاط
ملنا	برخوردن	لقاء
ملنا	در آغوش گرفتن	معانقة
ملنسار	بامروت آمیزنده	مخلص
ملونی	آمیزش غله و غیره	خلط و مزج
ملمہ	کالبوت	رامق
ملیدہ	مالیده	+
ممولا	تشریحه	صعوة
من	مار مهره	+
منت	منت و زاری	تضرع
منتر	افسون	رقیة
منجھلا	میانه	اوسط
منداوتدا	مندک	کاسد
منڈھنا	بجام کشیدن	تجلید

ا	ف	عر	ا	ف	عر
منڈی	+	جماء	منڈوا مسجد	+	مساجد اجم
منڈیر	سرلادہ	فصیل	منزل	منزل	مرحلۃ و منقلۃ
منکا	مہرۂ گردن	فقرۃ و فقارۃ	منگل	سہ شنبہ	جبار
منگل	بہرام	مریخ	منگنی	خواستگاری	خطبۃ
منگیتر	نامزد	خطیبۃ	منمنا	گرندہ	مادورۃ
منہ	روی	وجہ	منہ	دہان	فم و فوہ
منہ بولا بھائی	برادر خواندہ	اخو الوداد	منہ بڑا بنانا	رو در ہم کشیدن	عبس
منہ بھرائی	پارہ و بلکفدہ	رشوۃ	منہ بھرائی دینا	دہن بستن	برطلۃ
منہ پر تھوک دینا	بر روی تف انداختن	بزق و بسق	منہ پھٹ	دہن دریدہ	فتیق اللسان
منہ پھیرنا	رو گردانیدن	اعراض و صدّ	منہ پیٹنا	دست بر رو زدن	صلک
منہ تک بھرنا	پر کردن تا فوق	ملأ الاناء الی اصبارہ	منہ تھتھانا	بلعی اندوختن	+
منہ چڑانا	+	تسلیج	منہ چڑانا	روی خاییدن	اخلاج
منہ دکھائی	رونمائی	+	منہ سے اچک لینا	سخن از دہن گرفتن	+
منہ کھولنا	دہن بازکردن	فغر و فتح	منہ کے بھل گرنا	بر رو افتادن	کبو و کبۃ
منہ لپیٹ لینا	رو بجامہ پیچیدن	تغطّی	منہ میں پانی بھر آنا	آب گشادن دہان	تحلب

ا	ف	عر
سنہ مین مارنا	برروزدن	وجہ
موا بادل	ابر مردہ	اِسفلج
موت	شاشہ و گمیز	بَول
موت کا برتن	بولدان	مبولۃ
موت کا کھا	+	هَضيمَة
موتیھا گرم و خشک	+	سَعَل
موتی بیدھنا	سوراخ کردن	قضّ
موٹھ بجھول	ماش ہندی	کرسنۃ
موج	لپہ و انجیر	موج
موچنہ	+	منقاش
مور	فیشا	طاؤس و طراح
مورچال	چتر طاوس زدن	+
مورچا	مورچانہ	صَدَاء
مورچا لگا ہوا	زنگار خوردہ	صَدِیء
مورکھ	کالیوہ و گول	سفیہ و مُغفل

ا	ف	عر
سنہ نوچ لینا	رو بناخن خراشیدن	خدش
موت	مرگ	حتف و منیہ
موت آنا	مرگ آمدن	حضور موت
موت مارنا	آب تاختن	ارهاع
موتنا	میزیدن	بَول
موتی	مروارید	لؤلؤ
موٹا	فربہ	سَمین
موٹھ معروف	قبضہ کمان	کبد
موچ	چپشیدن پا	وثأ
موچی	کفشدوز	اسکاف و خصاف
مورت	پیکر	تمثال
مورچھل	مگس ران	مِذَبّۃ
مورچا لگانا	زنگ گرفتن	[illegible]
مورچہ بندی کرنا	مورچہ بندی زدن	+
موڑ	سرگشت	[illegible]

۱۵۵

ل	ف	عر
موطنا	خم دادن	عطف و ثنی
موساکنی	مرزنگوش و مرزه گوش	مرزنجوش
موسنا	وزدیدن	سرقت
مول	بها و ارز	ثمن
مولی گرم و خشک ۱۲	ترب	فجل
موم	موم	شمع
مونچھ	بروت	شارب
مونڈن	+	تحلاق
مونڈھا	شانه	کتف
مونگا	خرد مهره	مرجان
مونگی جڑ	بیخ مرجان	بُسّد
مهاجن قومی معروف هند ۱۲	+	+
مهتابی	مهتابی	+
مهندی	حنا	حناء و یرناء
مهندی چھڑانا	حنا کشادن	سلت

ل	ف	عر
موزا	موزا	خف و موزج معرب ۱۲
موسل	کوبه	عنبسیلة و دقاقة
موسک کرنا	موشاک	+
مول لینا	خریدن	شری و اشتری
موگری	کلوخ کوب	میطدة
موم جامه	موم جامه و جامه مومین	مشمع
مونچھوں پر تاؤ دینا	بروت مالیدن	تفتیل
مونڈنا	ستردن	حلق و سبلت
مونگ معتدل ۱۲	بنوماش	مج
مونگیا	شمعی	+
مهاسا	+	مسامیر
مهاوت	پیلبان	فیال
مهتون	میروه و گچیر	فرناس
مهندی	حنابندی	+
مهندی کا پھول	گل حنا	فغو

ه	ف	عر
منہدی لگانا	حنا بستن	اختضاب
مُہر	مُہر	خاتم
مہربانی	نوازش	ترحم و تعطف
مہرہ	مُہرا	مصقلة
مہری	موری	مسیل الماء
مہکنا	دمیدن خوشبو	فوح
مہمانی	مہمانی	ضیافت و قرای
مہنگی	خشک سالی	قحط و جذب
مہنا	گرفتہ	طعنة
مہین	باریک و تنک	دقیق و رقیق
مہینا	ماہوارہ و ماہیانہ	مشاهرة
میان	میان و نیام	غمد و قراب
میانی	خشک	+
میٹھا	شیرین	عذب و حلو
میٹھا تیل	روغن کنجد	حل و شیرج

ه	ف	عر
مہر	کابین بروزن آئین	مہر و صداق
مہرانا	رسم المہر عادة	حق الختم
مہرکرنا	مہر کردن و نہادن	ختم
مُہرا	مہرۂ شطرنج	فص
مہک	خوشبو	نشر و عرف و ارج
مہمان	مہمان	ضیف
مہنگا	گران بہا	غالی
مہلا	زنانہ	مخنث
مہوا	گلچکان	+
مہینا	ماہ	شہر
میانون	مو	موءة
میانہ قد و چار شانہ	+	مربوع
میتھی	شنبلیلہ	حلبة
میٹھا لام پارچہ	شیرین باف	+
میخ	میخ	وتد

۱۶۰

ه	ف	عر
مینخ ٹھوکنا	مینخ کوفتن	دق
میدان	میدان	میدان و سن
میده	میده	حوارد و درمک و سمید
میرزئی و نیز میرزائی	تنزیب و نیمجامه	ازخالق به ترکی
میرمنزل	میرمنزل	رائد
میرسیلاسے	برشسرمن	علیٰ
میل یائی مجہول	مانند	جنس و مثل
میلخورا	چرکستاب	ادکن
مینپھل	×	جوز القئ
مینڈک	غوک	ضِفدع
مینڈھا	میش نر	کبش
میگنی	پشک	بله و بعرة
مینہ برسنا	باریدن باران	مَطَر
باب نون باالف		
ناپنا	وجب کردن	شبر

ه	ف	عر
مینچو	مینخکوب	میتد
میدان قلم	خانه کلک	سن القلم
میرزا و مرزا	میرزا و مرزا	×
میرفرش	میرفرش	مثقلة
میری	×	فرط و سبق
میل	چرک و ریم	دنس و درن
میلا	چرکین شوگین	دنس و سخم
مینا	شارک	×
[illegible]		×
مینڈھ	پلون و مرز	×
مینڈکی	غوک سچک	شرشخ
مینڈھا	لپ و اشتر	موج
مینه	باران	مَطَر
میوه فروش	میوه فروش	فاکهانی
ناآزموده	ناآزموده	غریر
ناپنا	پیمودن و گزکردن	ذرع و کیل

ھ	ف	عر
ناتا	خویشی	قرابة
ناتے دار	خویشان	اقربا و اولو الارحام
ناج	×	غلہ و حبوب
ناچنا	پای کوفتن	رقص و زفن
ناخن	ناخن	ظُفر
ناخن گرانا	ناخن فروبردن	تظفیر
ناخنا	ناخنک دیده	ظلفرة
نارو	رشته	العرق المدنی
ناریل کا پانی	آب نارجیل	اطواق
نازا	نازنده	اجلیل
ناز کرنا	ناز کردن	ادلال
ناسپال	پوست انار	قشور الرمان
ناسور	ریش روان	ناسور
ناشتا کرانا	چاشت دادن	تغذیه
ناف	ناف	سرة

ھ	ف	عر
نالی	نیزه و نواسه	حافد
ناٹا	کوتاه بالا	قصیر و دحداح
ناچ	پای کوبی	رقص
ناخدا در اصل ناوخدا بود	ناخدا	ناخوذه
ناخن کاٹنا	ناخن چیدن	قلم و قص
ناخنا	ناخنه و زخمه	مضراب
نار جولاہہ	ماکوک	منسج
ناریل	نارگیل	نارجیل
ناز	ناز	دلال
ناز اٹھانا	ناز برداشتن	حمل الدلال
ناس و مغز دوشن	×	نشوق
ناسدان	×	مسعط بضم میم و عین
ناشتا	چاشت و نهاری	غداء
ناشتا کرنا	ناشتا شکستن	تغدی
ناف ٹلنا	ناف افتادن	سقوط السرة

١٦١

ه	ف	عر
نافا	نامه	نافجه ولیلخه
ناکا	دربند	ثغرة وعودة
ناکا	چشم سوزن	سم الخیاط
ناک باک کرنا	بینی افشاندن	نثرله
ناک سکوڑنا	بینی در کشیدن	شمخ
ناگ	مار سیاه	اسود
نالا	ناله	انین
نامبروا	نامبرده	سابق الذکر
نامرد	بددل و بزدل	جبان
نام رکھنا	نام نهادن	تسمیة
ناند	تغار سفالین	اجانة
نانہال	خویشی مادری	حوبة
ناو	کشتی	سفینة
ناو کھینا	کشتی راندن	اجرآم
نبض جانا نادر نبض جانا	سست شدن	انفاد ولقة

ه	ف	عر
ناک	بینی	انف
ناکا	نهنگ	تمساح
ناک بھون چڑھانا	چین بر ابرو افکندن	مط
ناک رگڑنا	بینی بر زمین مالیدن	رغم
ناک ملنا	بینی کسی مالیدن	عرت
نال	ناف	سر
نالی شنگاف فیلہ و زر میرزا	+	خد
نام دھرنا	عیب کسی کردن	طعن
نامرد	+	عنین
نانا	نیا و پدر مادر	جد فاسد
ناندھنا	شروع کردن	ابتدا و ابداء
نانی	مادر مادر	جدة فاسدة
ناو کناری لانا	کشتی بساحل رسانیدن	ارفاء
نائی	سرتراش و موتراش و سر تراشنده	حلاق و محسن
نبض دیکھنا	دست بر نبض نهادن	جس

ه	ف	عر	ه	ف	عو
نت	هواره	دائماً	نتھ	حلقه بینی	زمام
نتهنا	سوراخ بینی	خیشوم و منخره	نٹ	رسن باز و غازی	×
نجومی	اختر شمار	منجّم	نچانا	رقصانیدن	ترقیص
نچوڑا	افشرده	عصارة	نچوڑنا	افشردن	عصر
نچوتیا	پاسے باز	رقاص	نچھاور و نوچھاور	نثار	نثار
نخاس ظاہر ترکیب است ۱۲	×	مشوار	نخره	ناز	غنج و غوبیلة
نداسنا	ترناس	نومان	ندی	ارغاد	جدول
نذرانه	پیشکش	نذر و هدیه	نر	نر	فحل و ذکر
نرا	×	بحت و محض	نراس	ناامیدی	یأس
نرانا کارگذشت ۱۲	خشنا شده کردن	×	نرخرا	نای گلو	قصب
نرخرا	مجرای طعام	مری و بلعوم	نرد	نرد	نرد
نرسنگا	کرنای	صور و ناقور	نرکل	لخ و دوخ	بردی
نرگس	نرگس معتدل ۱۲	نرجس و عبهر	نرم	نرم	لین
نرلی	ساق گندم و جو	قصب الذرع	نری	نای گلو	حنجرة
نری	پوست مدبوغ	اهاب و جلد	نزولی	خانه نزول	×

ک	ف	ع
نس	رگ	عرق
نسوت	+	تربد
نشاستہ	نشاستہ	نشاستج
نشان بردار	علمدار	حامل العلم
نشانا	نشانا و آماج	ہدف و غرض
نشانی	داغ گازران	علم القصار
نظر لگا	چشم خوردہ	معین
نظر لگنا	چشم رسیدن	اصابة العین
نظر بایا	شور چشم	معیان
نعل	نعل	نعل
نعلبند	نعلبند	منعل
نقارچی	نوبتی	طبال
نقشا	بیرنگ	شبہ و مثال
نقل گزک	گزک	نقل
نقل نویسی	نقل نویسی و صورت نویسی	+

ک	ف	ع
نسخہ	نسخہ	نسخة
نشہ	نشاء	سکر
نشان	نشان	اثر و سیما
نشان پا	+	اثر
نشانی	نشانہ	تذکرة و علامة
نشتر	نشتر و آور	مبضع و مفصد
نظر لگانا	چشم زخم رسانیدن	نفس و عین
نظر سے گرنا	از نظر افتادن	السقوط من العیون
نعرا	نعرہ	صیحة
نعل باندھنا	نعل بستن	متنعل
نقارہ	کوس	طبل
نقارخانہ	نوبتخانہ	بیت النوبة
نقشا اتارنا	طرح برداشتن	تمثیل
نقل لینا	نقل برداشتن	نسخ
نکالنا	بیرون کردن	اخراج

ہ	ف	عر	ہ	ف	عر
نکٹا	بینی بریدہ	اجدع	نکھٹنی	×	عود العطا
نکسیر	خون بینی	رُعاف	نکسیر پھوٹنا	برآمدن خون بینی	رعف
نکلنا	برآمدن	خروج	نکمّا	نابکار و ہیچکارہ	کل
نکھ	ناخن و بو	اظفار الطیب	نکھ	نخ	عوزق و ابریسم
نکیل	+	خشاش	نکیلا	نوکدار	مسنون
نگ	نگینہ	فص	نگ جڑنا	نگین بر انگشتر زدن	ترکیب
نلی	ماشورہ	قصب	نمٹنا بھاگنا	ہوشیار	صاحی
نغدا	[illegible]	لبد و لبدۃ	نمک چکھنا	چاشنی کردن	ذوق
نمکدان	نمکدان	مملحۃ	نمکسار	نمکسار	مملحۃ و ملاحۃ
نمونا	نمونہ	نموذج	نند	خواہر شوہر	اخت الزوج
ننگا	برہنہ و لچ	عریان	ننگا کرنا	برہنہ کردن	تعریۃ و تجرید
ننگا ہونا	برہنہ شدن	تجرد	ننگلانا	فرو خورانیدن	ابلاع
ننگلنا	فرو خوردن	بلع و ابتلاع	ننگی	زن برہنہ	عریانۃ و عاریۃ
ننگے پاؤں	برہنہ پا	حافی	ننگی تلوار	شمشیر برہنہ	سیف مسلول
ننگے سر	برہنہ سر	حاسر	نواڑ	نوار و نوار ترکی ست	×

١٦٥

ہ	ف	عر
نواسہ	بنبہ	سبط
نوالہ	لب و کرس	لقمۃ و اکلۃ
نوج	سبادا	لا یکون
نوچنا	برکندن	تنف و کشط
نودولت	نودولت	مقمل
نوحہ کرنا	نوحہ کردن و موئیدن	نیاح و نوح و مناح
نورالگانا	نورہ نہادن	انتیار
نورہ	نورہ	نورۃ
نہار	ناشتا	ریق
نہار منہ	ناشتا و ناشکستہ	سرائق
نہاری والا	نہاری پز	طباخ الغذا
نہانا	غسل کردن	اغتسال
نہتھا	بے سلاح	اعزل و اکشف
نہلانا	غسل دادن	تغسیل
نہیں	نہ و نیست	لا و لیس

ہ	ف	عر
نوالہ سلہ	نوالہ	میسّرا
نوبت	نوبت	نوبۃ
نوجوان	نوجوان	مراهق
نوحہ	سوید و شیون	ماتم
نودھا	نوجستہ	+
نوحہ گر	مویہ گر	نوّاحۃ
نوروز	نوروز	نیروز
نوکر	نوکر و چاکر	خادم و اجیر
نیہ بھاگ کھانا	دوستی	محبۃ
نہاری	نہار	غذاء
نہالی	نہالی و زیرافگن	حشیۃ
نہائی	سندان	علاۃ
نہرنی	ناخن گیر	مقص
نہورا	منت نہادن	امتنان
نیا	نو	جدید و حادث

ه	ف	ع	ه	ف	ع
نیا پھل	نوبر و نوباوه	باکوره	نیا کرنا	نوبر کردن	ابتکار
نیاریا	ریگ شو	مقلس	نیام	نیام	قراب
نیاد	داد	انصاف	نیزه	نیزه	رمح
نیند	خواب	نوم و هجوع	نیند جانا	خواب از چشم پریدن	ذهاب النوم
نیفه	نیفه	حجزة	نیلا تھوتھا	زاک سبز	الزاج الاخضر
نیل کنٹھ	سبزک	شقراق	نیل کی پتی	برگ نیل	وسمة و کتم
نین متی	+	دموع و بکیه	نیو	رگ و پا خیره	اساس و قاعده
نیولا	راسو	سرعوب و [illegible]	نیولا	هزار چشمه	سرطان نام بیماریست

باب واو

ه	ف	ع	ه	ف	ع
وارنا	+	تصدق	واری جانا	بلا چیدن شدن	تفدیة
واه واه	واه واه	+	واهی	واهی	هراء و خطل
وردی	+	شعار	ورغلانا	برغلانیدن	اغرار
ورق	ورق	ورق	ورق داغ	ورق داغ	+
وصلی	کاغذ چسپانیده	+	وطن اختیار کرنا	وطن گرفتن	ایطان و توطن
وعده خلاف	وعده خلاف	مخلف للوعد	وعده کرنا	وعده کردن	وعد و تعاید

ہ	ف	ع
وقت تاکنا	ہنگام جستن	انتہاز وتحین
ویرا جنڈ یعنی گوسفند	مال طرح	+
ہاتھ	دست	ید وذراع
ہاتھ اٹھالینا	دست برداشتن	رفع الید
ہاتھ پاؤں مارنا	دست وپا زدن	سعی وجھد
ہاتھ جھلائی	راہ افتادن	+
ہاتھ چھڑانا	دست خود از کسی بر کشیدن	نزع واستلاخ
ہاتھ کی روٹی	چاپاتے	ملکمة
ہاتھ ملنا	دست مالیدن	تلہیب الکفین
ہاتھوں ہاتھ	دست بدست	یدا بید
ہاتھی دانت	دندان فیل وپیلستہ	عاج
ہار	ہار وگردنوارہ	عقد وشاح
ہالون	+	حب الرشاد وخرف
ہالا	خرمن آفتاب	طفاوة
ہانپنا	دم گسستن	بھر وانتھار

ہ	ف	ع
وہاں	آنجا	ثم وھناك
باب		
ہاتاپائی	دست بازی	+
ہاتھ پاؤں ٹوٹنا	فنجیدن	فتور
ہاتھ پھیلانا	دست کفچہ کردن	استکفاف
ہاتھ چلانا	دست بازیدن	بسط الید
ہاتھ قبضے پر رکھنا	دست بشمشیر بردن	ابواخلاف
ہاتھ مروڑنا	دست بافتن	لی وفتل
ہاتھوں پر ٹیک لیکے اٹھنا	تکیہ بر دستہا کردہ برخاستن	عجن
ہاتھی	پیل وکنج	فیل وشمشل
ہاٹ بازار	بازار	سوق
ہارنا	درباختن	حرم
ہالا	شادورو ہالہ ماہ ۱۲	دارة
ہالہ پڑنا	ہالہ بستن ماہ وافتادن ۱۲	حدوث الھالة
ہانڈی	دیگ گلی	برمة

١٦٨

١٦٩

ه	ف	عر	ه	ف	عر
هانس	آخر و چنبر گردن	ترقوه	هانکنا	راندن	طرد و سوق
هان تان	×	لجلج	هاون	هاون	هاون
های های	جگی جگی	ادّه	هتوڑا	خایسک و پتک	مطیس
هتوڑی	چکس	مطرقة	هتیار	ساز جنگ	سلاح
هتیار بند	سلحشور	سابجو و مسلّحه	هتیلی	کف دست و پتک	راحة و کف
هتهی	پیل باده	فیله و طلحام	هتهیا	فیلبانان	×
ہٹ کرنا	استبداد کردن	اصرار و استبداد	ہٹ دهرمی	کج پلاسی	×
هجو	هجو	هجو	هجوم	هجوم و انبوه	ازدحام
ہچکی	ہچکه و ہکیه	فواق	ہچکی لگانا	گریه گلو پیچیدن	نشیج
هر هر	هدک بوبک	هدهد	هڈی	استخوان	عظم عظام جمع
هرا	سبز	اخضر و خضراء	هراس	هراس	خوف و سادع
هراول	یزک	مقدمة الجیش	هرج مرج	هرج مرج	هرج مرج
هرکاره	تلچی	جاسوس و عین	هرن	آهو	ظبی
هرنا	ختای زین	قربوس	هرنوٹا	آهوبره	غزال
هرنی	آهو ماده	ظبیة	هریادل	مرغزار	مخضرة

ه	ف	ع
ہریسه	ہریسه	هَرِیْسَه
ہڑبڑانا	دست پاچہ شدن	اِضطِرَاب
ہڑتال	دربندان ۱۲	+
ہزار	ہزار	اَلف
ہزارہ	صد برگ ۱۲	+
ہفتہ دوست	ہفتہ دوست	رَجُل طَرِف
ہکلا	ہاکلہ و کنگلاج ۱۲	اَلْکَن و اَرْتَل
ہکلی	زن زبان شکستہ	لُکْنَاء
ہگمارنا	دریا پچہ ریدن	اِدْمَاع
ہل	آماج و قلبه	مَان و فَدّان
ہلاہلا کے بہنا	+	خَضْخَضَه
ہلکا	سبک	خَفِیف
ہلکارنا	آغالیدن	تَحْرِیش ۱۲
ہمای	ہمای	بُلَح
ہمراز	ہمراز و ہمراز	بِطَانَه

ه	ف	ع
ہڑ	ہلیلہ	ہلیلج معرب ۱۲
ہڑتال ۱۲ گرم و خشک	+	زِرْنِیخ
ہڑدنگا	ہرتنتا	+
ہزار برس جیے	ہزار سال زید	عاش الف سنة ۱۲
ہکشت	ہشت ہشت	+
ہکا بکا	سراسیمه و کالیوه	مدہوش مبہوت
ہکلانا	زبان گرفته شدن	حکلة و لکنة
ہگاسا	براز گرفته	مُتَعَصِّر
ہگنا	ریدن	تَغَوُّط
ہلانا	جنبانیدن	تَحْرِیک
ہلدی گرم و خشک ۱۲	زرد چوب	ہرد و عروق الصبغ
ہلکا	سبک مغز	طَیّاش
ہلنا	جنبیدن	تحرک و تمید
ہمجولی	ہمزولی ۱۲	تِرْب و سَلِیْقَة
ہمسن	ہمسن	سَمِیْلَة

ہ	ف	عر
ہمسنو ہونا	در ہمسالان نشستن	مسامرة
ہمیانی	ہمیانی	ہمیانی
ہنڈی	سفتہ	سُفتجہ
ہنسراج	پرسیاوشان	شعر الجن
ہنسلی	طوق گلو	طوق
ہنسنا	خندیدن	ضِحاک
ہنسوڑ	خوش طبع	مزّاح
ہنسیا	داس	منجل و محش
ہوا	ہوا	ریح
ہوازدگی	زکام	زکام و ضناک
ہوا کھانا	ہوا کردن کسب ہوا	تروّح
ہوس	ہوس	ہوا
ہوش میں آنا	بخود آمدن	افاقہ و صحو
ہول دل	طپیدن دل	خفقان
ہونٹھ	لب	شفت

ہ	ف	عر
ہمکنا	حملہ آوردن	صول و کرّ و سطو
ہنڈرانا	برخر نشاندن	تشہیر
ہنڈیا	دیگ گلین	میکلة
ہنسلی	آخرہ	ترقوة
ہنسلی پہننا	طوق بگردن کردن	تطوّق
ہنسمکھ	خندان	ضحوک و بسّام
ہنسی	خوش طبعی	مزاح
ہنہنانا	شیہہ و شنبہ کردن	صہیل
ہوا	کخ	صنبغط
ہوائی	تیر چرخ	×
ہوبہو	ہوبہو	ہوبہو
ہوش	ہوش	ادراک
ہوشیار	ہشیار و فرزانہ و زیرک	فطن و حاذق
ہولے ہولے چلنا	قدم کشیدن	ہون
ہونٹھ چبانا	لب گزیدن	عض

ه	ف	عر	ه	ف	عر
هونٹھ کٹنا	کفیده لب	أعلم و أفلح	هونٹل	لفچن	شفاهی
هیجڑا	آخته	مجبوب و خطی	هیرا	الماس	ماس
هیدوست	هی دوست	تقلیس	هیز	هیز	جبان
هیضه کرنا	استلازدن	دخامة	هیکل	هیکل	×
هینگ	انگوزه	حلتیت	هینگ کا پیڑ	درخت انگوزه	انجدان

باب تحتانی با الف

ه	ف	عر	ه	ف	عر
یاس	نا امیدی	قنوط و یاس	یادگار	یادگار	تذکرة
یار	یار	صاحب	یاقوت	بهرام و بهرمان	یاقوت
یتیم	پدر مرده	یتیم	یومیه	روزینه	میاومة
یہان	اینجا	ههنا و ههنا	تمت الکتاب بعون الملک الوهاب		

الحمد لله و المنه که کتاب لغت مقبول عنشیان بلاغت شعار مطبوع علمای کمالات دثار پسندیده عقلا و اکائس مسمی به منتخب النفائس حسب فرمائش مولوی حافظ عبد الاحد صاحب وکیل باهتمام احقر انام قطب الدین احمد ناظم ماه جماد الثانی سنه ۱۳۰۳ھ در مطبع نامی واقع شهر لکهنو مطبوع گردید

تمت